

Sportiviteit & Respect

Handboek voor verenigingen

Sportiviteit & Respect

Handboek voor verenigingen

KNHB

KONINKLIJKE NEDERLANDSE
HOCKEYBOND

1	Voorwoord - In de strijd voor sportiviteit	8	6	Best practices	70
			6.1	Doe ff leuk-campagne bij HC Naarden	72
2	Inleiding - Samen houden we hockey leuk	10	6.2	MHC Oosterbeek zet in op cultuurverandering	78
2.1	Filosofie van de campagne	11	6.3	De 5 van Laren: "Het begint bij de voorzitter"	84
2.2	De campagne van 2002 tot 2010	14	6.4	De expert: kinderpsycholoog Tischa Neve geeft praktische tips	90
2.3	Behoud van de hockeycultuur in het KNHB Meerjarenbeleidsplan	17			
3	Elf acties voor Sportiviteit & Respect	20	7	De KNHB en tuchtzaken	102
3.1	Kwaliteit van bestuurders naar Olympisch niveau	22	7.1	Aandachtspunten gele kaarten	104
3.2	Sportiviteit & Respect levend houden op bonds- en districtsniveau	24	7.2	Veelgestelde vragen omtrent gele kaarten	106
3.3	Sportiviteit & Respect als vast beleidsonderwerp bij verenigingen	26	7.3	Aandachtspunten rode kaarten/schorsingen en instellen van beroep	108
3.4	Aandacht voor de pedagogische kant van jeugdhockey	28	7.4	Veelgestelde vragen omtrent rode kaarten/schorsingen en instellen van beroep	112
3.5	Sportiviteit & Respect integreren in opleidingen voor technisch kader en arbitrage	30	7.5	Voorbeeld van een Tuchtreglement	114
3.6	Kennis van spel- en gedragsregels vergroten bij jeugd en ouders	32	7.6	Aanpassing Huishoudelijk Reglement en Statuten	117
3.7	Bewustzijnscampagne 'In de strijd voor sportiviteit' uitrollen	36			
3.8	De rol van de aanvoerder verzwaren	38	8	Samen voor Sportiviteit & Respect	118
3.9	Spelregels inzetten voor meer sportiviteit tijdens de wedstrijd	40	8.1	Sportbonden slaan de handen ineen	120
3.10	Tuchtrecht onder de loep	42	8.2	Wat is Sportiviteit & Respect?	124
3.11	Evaluatie van het Sportiviteit & Respect-programma	44	8.3	Het speelveld: de betrokkenen in beeld	126
4	Sportiviteit & Respect-beleid binnen de vereniging	46	8.4	De vier centrale rollen van bestuurders	128
4.1	Hoe maakt u als vereniging een Sportiviteit & Respect-beleid?	48	8.5	Vier verenigingsbestuurders aan het woord	131
4.1.1	Strategie	49	8.5.1	Beleid HGC leidt tot afname aantal kaarten	132
4.1.2	Structuur & besturing	49	8.5.2	Leading by example bij Apeldoornsche MHC	136
4.1.3	Cultuur & gedrag	49	8.5.3	De ongeschreven regels van USHC	140
4.2	SMART maken van beleid	52	8.5.4	Het luisterend oor bij NMHC 'Nijmegen'	144
4.3	De Sportiviteit & Respect-ambassadeur	54	9	Meer informatie en contact	148
5	Voorbeelden voor verenigingen: zes cases	56			
5.1	Spelers: fysiek wangedrag tijdens de wedstrijd	58			
5.2	Supporters: verbaal wangedrag langs de lijn	60			
5.3	Ouders: verbaal wangedrag langs de lijn	62			
5.4	Coaches/trainers: conflict met een ouder	64			
5.5	Bestuurders: problemen tijdens een jeugdfeest	66			
5.6	Tuchtcommissie: verbaal wangedrag speler	68			

Samen met u
zetten we graag
de volgende stap!

In de strijd voor sportiviteit

Voor u ligt het compleet vernieuwde handboek Sportiviteit & Respect. De eerste versie van dit handboek voor verenigingen dateert alweer van 2002, het jaar dat de KNHB van start ging met de campagne Sportiviteit & Respect. Hoog tijd dus voor een nieuwe editie, die past bij de huidige invulling van het begrip Sportiviteit & Respect.

De afgelopen jaren hebben we nog beter nagedacht over de vraag: wat is Sportiviteit & Respect? In de media gaat het dan al snel over geweld of andere grote excessen. Wat wij de laatste jaren echter hebben geleerd, is dat het vooral om kleine dingen gaat. Op tijd komen, op tijd afzeggen. Zorgen dat je de kleedkamer netjes achterlaat. Of niet ineens een speler van Jongens C1 in de C3 laten meedoen om een belangrijke wedstrijd te winnen. Ook dat is een manier om als vereniging te laten zien dat je écht waarde hecht aan Sportiviteit & Respect.

Nieuwe instrumenten

In 2002 was de voornaamste insteek van de campagne: zorgen dat het thema Sportiviteit & Respect bespreekbaar wordt. Daar zijn we in geslaagd. Alle hockeyverenigingen in Nederland kennen het KNHB-beleid op het gebied van Sportiviteit & Respect en iedereen praat erover. En het blijft gelukkig niet alleen bij praten; veel verenigingen zijn inmiddels zelf enthousiast aan de slag gegaan met dit onderwerp.

Nu het bewustwordingsproces in volle gang is, is het tijd voor de volgende stap. Daarbij voorzien wij als KNHB de verenigingen van nieuwe instrumenten en nieuwe inzichten. Zo willen we ook u helpen om Sportiviteit & Respect verder te integreren in het verenigingsbeleid.

Infomerer én inspireren

Alle lessen en ervaringen van de afgelopen jaren hebben we verwerkt in dit handboek, dat mede mogelijk is gemaakt dankzij de steun van het ministerie van VWS. Het is geen complete blauwdruk waarin de KNHB tot in detail uiteenzet hoe u een Sportiviteit & Respect-beleid moet maken. Integendeel. Hoe u dit thema oppakt binnen de vereniging, is geheel aan u. Wel willen wij u door middel van dit handboek voorzien van nuttige (achtergrond)informatie en handvatten, waarmee u zelf aan de slag kunt gaan, op een manier die past bij de situatie en cultuur van uw vereniging. In dit handboek vindt u tevens best practices van andere verenigingen, die u ongetwijfeld inspireren en op nieuwe ideeën brengen. Ook de KNHB leert nog dagelijks van de ludieke acties, initiatieven en ervaringen van de vele enthousiaste verenigingen, van groot tot klein. Graag willen wij op deze plaats de Sportiviteit & Respect-ambassadeurs bedanken, evenals alle andere betrokkenen die ervoor hebben gezorgd dat Sportiviteit & Respect op de kaart staat in Nederland Hockeyland.

Plezier, daar draait het om

Samen met u zetten we graag de volgende stap – om te zorgen dat iedereen ook de komende jaren met plezier naar de hockeyclub komt. Want plezier, daar draait het om. Plezier in het spelletje en plezier in de omgang met elkaar, zowel op als rond het veld.

Marijke Fleuren en Marij van Tienen

'Cultuur en imago' staat bovenaan het prioriteitenlijstje

Samen houden we hockey leuk

De werving van nieuwe leden en meer vrijwilligers. De uitbreiding van de accommodatie. Financiën. Het realiseren van topsportambities. Dit zijn stuk voor stuk belangrijke onderwerpen waar bestuurders van hockeyverenigingen zich bijna dagelijks mee bezighouden. Uit onderzoek blijkt echter dat één thema door het merendeel van de verenigingen wordt gezien als het belangrijkste aandachtsgebied, namelijk 'cultuur en imago'.

Tijdens het onderzoek 'Gestructureerd (samen)werken aan succes' uit 2009 meldde 53% van de ondervraagde verenigingen 'cultuur en imago' bovenaan het prioriteitenlijstje te hebben staan. En de overige 47% van de clubs? Ook zij hechten veel waarde aan een goede sfeer op en rond de velden. Dit maakt immers dat leden, begeleiders, vrijwilligers, ouders en supporters met plezier naar de club komen.

Net als voor de verenigingen is ook voor de KNHB de sfeer binnen de hockeysport een belangrijke prioriteit. Dit komt tot uiting in de campagne 'In de strijd voor sportiviteit', die naadloos aansluit bij de missie van de KNHB:

De KNHB staat voor de hockeysport als een teamsport voor jong en oud, voor topspelers en recreanten, waarbij het goed functioneren van verenigingen, het respect voor elkaar en aandacht voor de wereld om ons heen belangrijke pijlers zijn.

Verenigingen zijn de afgelopen jaren steeds meer gaan beseffen dat zij zich actief moeten inzetten om die goede sfeer en cultuur te behouden. Daarbij nemen de clubs hun verantwoordelijkheid, onder meer door zich aan te sluiten bij de KNHB-campagne Sportiviteit & Respect en hier hun eigen invulling aan te geven.

Maar wat houdt deze campagne nu precies in? Wat is de filosofie? Hoe heeft de campagne zich sinds de start in 2002 ontwikkeld? En wat zijn de doelstellingen voor de komende jaren? Daar gaan we in dit hoofdstuk nader op in.

2.1 Filosofie van de campagne

Sportiviteit & Respect vraagt week in, week uit aandacht

Om hockey leuk te houden is de KNHB in 2002 gestart met de campagne Sportiviteit & Respect. Hiermee wil de hockeybond – samen met de verenigingen – onwenselijk gedrag op en rond de hockeyvelden bespreekbaar maken.

De campagne kent een aantal belangrijke uitgangspunten, die mede bepalend zijn voor de succesvolle uitrol in Nederland Hockeyland. Deze principes zetten we hieronder op een rij. Bedenk tijdens het lezen ook eens hoe u deze kunt vertalen naar de praktijk van uw eigen vereniging. De uitgangspunten gelden immers ook voor een succesvol clubbeleid op het gebied van Sportiviteit & Respect (zie hoofdstuk 4).

Kernwaarde van hockeycultuur behouden

De hockeyclub is van oudsher een sociale, veilige omgeving waar iedereen welkom is om op een leuke manier sport te bedrijven. De hockeycultuur is de laatste jaren echter onder druk komen te staan. De maatschappij verhardt, iets waar sportverenigingen – en dus ook de hockeyclubs – in toenemende mate de negatieve gevolgen van ervaren. Spelers die schelden op de tegenstander of de scheidsrechter, fysiek ruw spel, schreeuwende ouders langs de lijn, vandalisme; ook uw vereniging zal er – helaas – weleens mee te maken hebben.

Een andere ontwikkeling is dat clubs door de enorme ledengroei vanaf 1998 steeds meer nieuwe leden en ouders zonder hockeyachtergrond binnen de gelederen hebben. Deze nieuwe groep is minder bekend met de waarden en normen binnen de hockeysport. Denk bijvoorbeeld aan het vervullen van vrijwilligerstaken, het besef dat je onderdeel bent van een team of het ontvangen van je tegenstander en na afloop samen wat drinken.

Door middel van de campagne Sportiviteit & Respect wil de KNHB ervoor zorgen dat de nieuwe én bestaande leden goed op de hoogte zijn van de waarden en normen binnen de hockeysport. Daarbij zet de campagne alle betrokkenen aan het denken welk gedrag wenselijk is. Overigens gaat het hierbij niet alleen om aspecten die te maken hebben met de verruwing op en rond het veld. De campagne maakt mensen tevens bewust van de kleine – maar zeer sfeerbepalende – dingen die bij de hockeycultuur horen. Bijvoorbeeld het *Drie hoeraatjes voor de tegenstander en de scheidsrechter*. *Hiep hoi! Hiep hoi! Hiep hoi!* dat voor de wedstrijd klinkt. Welbeschouwd misschien een ietwat oubollige yell, maar wel één die onlosmakelijk is verbonden met de hockeycultuur. Een cultuur die we ook in de toekomst willen waarborgen.

Bottom-up aanpak voor breed draagvlak

De campagne Sportiviteit & Respect is geen KNHB-actie van bovenaf. Integendeel zelfs. Het is een campagne voor en door de verenigingen, waarbij de KNHB heel duidelijk samenwerkt met de clubs en inspeelt op hun behoeften. De bond is niet de maker van het beleid van de verenigingen, maar

2.1

stimuleert de clubs om *zelf* beleid te maken op het gebied van Sportiviteit & Respect. Alleen dan kunnen mensen binnen de vereniging zich in dat beleid herkennen. En dat is cruciaal voor een breed draagvlak.

Dit uitgangspunt maakt overigens dat u in dit handboek geen complete draaiboeken aantreft, waarin van A tot Z staat beschreven hoe uw vereniging een Sportiviteit & Respect-beleid kan opzetten. Het doel van dit handboek is om u aan het denken te zetten, te informeren en inspireren.

Geen begin, geen einde

Sportiviteit & Respect kent geen begin en geen einde; het is een continu proces waar we allemaal bij betrokken zijn, van jong tot oud. De campagne heeft dus heel bewust een onbeperkte looptijd, waarbij elke nieuwe generatie zelf bepaalt wat voor haar belangrijk is. Sportiviteit & Respect is een onderwerp dat week in, week uit aandacht vraagt. Van de KNHB, maar ook van uw vereniging.

Inspelen op actualiteit/ontwikkelingen

De KNHB speelt met de campagne voortdurend in op ontwikkelingen binnen en buiten de sport. Bij dat laatste wordt onder meer gekeken naar maatschappelijke en politieke ontwikkelingen die betrekking hebben op dit thema.

De KNHB stemt het beleid eveneens af op de volgende zaken binnen de hockeysport:

- het jaarlijkse kaartenoverzicht;
- de meldingen van wangedrag na de wedstrijd;
- contacten (persoonlijk en per mail) met verenigingen en scheidsrechters uit het hele land;
- persoonlijke waarnemingen en ervaringen van de projectleider Sportiviteit & Respect, de competitieleider, medewerkers van het bondsbureau en leden van het bondsbestuur.

Ook uw vereniging kan op basis van kaartenoverzichten, incidenten en persoonlijke ervaringen van betrokkenen periodiek bepalen wat de voornaamste aandachtsgebieden zijn binnen het Sportiviteit & Respect-beleid.

Aandacht voor alle doelgroepen

Zoals gezegd speelt de KNHB in op de ontwikkelingen op en rond de velden. Toont het kaartenoverzicht een flinke toename in het aantal boekingen bij A-junioren? Zijn er steeds vaker incidenten met iets te fanatieke ouders langs de lijn? Of blijkt dat coaches de laatste tijd regelmatig over de schreef gaan? Aan de hand van dergelijke signalen en gesprekken met verenigingen bepaalt de KNHB welke doelgroep extra aandacht vereist.

Elk seizoen legt de interactieve campagne Sportiviteit & Respect nadruk op een andere doelgroep, zonder daarbij uiteraard de andere doelgroepen te vergeten. De KNHB hoopt bij alle doelgroepen niet alleen het bewustzijn te vergroten, maar ook de kennis. Bijvoorbeeld van de spelregels of het omgaan met onwenselijk gedrag.

Sportiviteit & Respect integreren in beleid

Tot slot nog een ander belangrijk uitgangspunt. Wilt u succes boeken op het gebied van Sportiviteit & Respect? Dan is het noodzakelijk om dit thema integraal op te nemen in het beleid. Dat geldt voor zowel de KNHB als verenigingen. Pas als Sportiviteit & Respect niet wordt gezien als een losstaand onderwerp maar als een thema dat alle lagen van de organisatie raakt, dan levert het iets op. Kortom, een geïntegreerd beleid is goud waard.

2.2 De campagne van 2002 tot 2010

Bewustwording en kennisvergroting, daar gaat het om

De campagne Sportiviteit & Respect loopt sinds 2002. In dat jaar heeft de KNHB een projectleider aangesteld die de activiteiten op dit vlak coördineert. Daarnaast is alle verenigingen gevraagd een ambassadeur te benoemen, die Sportiviteit & Respect binnen de vereniging op de kaart moet zetten (zie paragraaf 4.3). Deze ambassadeur is tevens aanspreekpunt voor de KNHB. Hierdoor zijn er korte lijnen tussen de bond en verenigingen.

Campagnemiddelen

De campagne bestaat uit uiteenlopende middelen. Zo heeft de KNHB in 2002 een handboek voor verenigingen verspreid, waarvan de geheel vernieuwde versie nu voor u ligt. Daarnaast kent de KNHB-site een speciale pagina voor Sportiviteit & Respect, waar achtergrondinformatie en best practices te vinden zijn.

Ook bevat www.knhb.nl meer informatie over de verschillende materialen die de afgelopen jaren in het kader van de communicatiecampagne zijn ontwikkeld. Denk bijvoorbeeld aan posters, kaarten, vlaggen, bierviltjes, een vriendenboekje en digitale animatiefilmpjes. De herkenbare tekeningen van illustrator Toon van Driel, in combinatie met humoristische teksten, hebben sinds 2002 gezorgd voor een aansprekende campagne. Een campagne die onwenselijk gedrag op en rond de velden zicht- en bespreekbaar maakt. Dit gebeurt op een luchtige en laagdrempelige manier, zonder daarbij met het belerende vingertje te zwaaien.

Verenigingen kunnen de materialen preventief inzetten, bijvoorbeeld tijdens ouderavonden of trainersbijeenkomsten. Daarnaast biedt de KNHB handvatten hoe verenigingen om kunnen gaan met wangedrag wanneer het preventieve traject niet heeft gewerkt.

Theater en workshops

In 2004 is de KNHB gestart met het aanbieden van interactief theater van Stichting Samensport. Deze theatervorm is uitermate geschikt voor jongeren om met elkaar in discussie te gaan over wat wel en niet toelaatbaar is in de sport.

Aanvullend op het interactieve theater biedt de KNHB sinds 2007 samen met kinderpsycholoog en opvoedkundige Tischa Neve workshops aan voor bestuurders, jeugdbegeleiders, scheidsrechters, ouders en publiek (zie paragraaf 3.4). De workshops zijn erop gericht om de verschillende doelgroepen bewust te maken van hun eigen gedrag. Ook krijgen zij praktische tips en aanwijzingen. De workshops worden regelmatig vernieuwd en aangepast aan de specifieke behoeften van de verenigingen. Maatwerk dus!

Bewuster opleiden

Bewustwording en kennisvergroting. Dat zijn de twee aspecten die in de gehele campagne centraal staan. Dit komt ook terug in verschillende opleidingsmodules, die de KNHB heeft samengesteld in samenwerking met de regiegroep 'Samen voor Sportiviteit & Respect' (zie hoofdstuk 8). Op die manier wil de KNHB de verschillende doelgroepen die (preventief) kunnen ingrijpen bij wangedrag beter voorbereiden op deze verantwoordelijkheid.

Internationale waardering

De campagne is niet alleen positief ontvangen in Nederland Hockeyland, maar ook in de internationale sportwereld. Zo ontving de KNHB in 2009 de European Fair Play Plaque of Merit and Diploma. Marijke Fleuren, de drijvende kracht achter de campagne, nam de prijs in ontvangst als beloning voor de jarenlange inzet van de KNHB voor Sportiviteit & Respect. Geïnspireerd door het goede voorbeeld van de KNHB heeft ook de EHF inmiddels Sportiviteit & Respect opgenomen in haar programma. Sinds de Algemene Ledenvergadering van 2009 voert de Europese hockeybond het thema 'Inspired by values'. Tijdens die bewuste ALV is gediscussieerd over welke waarden belangrijk zijn in hockeyend Europa. De uitkomst van deze discussie heeft de EHF opgenomen in haar strategisch plan.

Bij de genoemde 'values' die de EHF nastreeft wordt het volgende gezegd:

Performing with respect and integrity by players, umpires, technical and team officials, brand and committee members.

Bij 'key contributions from national associations' stelt de EHF:

Promote an attitude of respect on and around the pitch.

MHC Alliance 7 codes voor sportief gedrag

MHC Alliance uit Heemstede geeft door middel van verschillende acties bekendheid aan de '7 codes voor sportief gedrag'. Zo delen thuis spelende coaches kaartjes uit aan hun collega's van de tegenpartij met daarop de zeven codes. En bij de start van de clubcampagne 'Sport Sportief' kregen alle jeugdleden en coaches een polsbandje in de clubkleuren. Met het dragen van dit bandje geven de leden aan dat ze hun sport sportief willen beoefenen.

2.3 Behoud van de hockeycultuur in het KNHB Meerjarenbeleidsplan

Elk individu heeft zijn eigen
verantwoordelijkheid om hockey
leuk te houden

In de Strategische Visie 2015, die de KNHB in samenwerking met VODW Marketing heeft ontwikkeld, staat de hockeysport als volgt omschreven:

Hockey is een goed georganiseerde, populaire en succesvolle teamsport, die bereikbaar moet zijn en blijven voor iedereen in Nederland die in een sociale en veilige omgeving wil sporten.

Willen we die sociale en veilige omgeving ook in de komende jaren kunnen bieden, dan is aandacht voor Sportiviteit & Respect van groot belang. Dit thema heeft dan ook een prominente plaats gekregen in het KNHB Meerjarenbeleidsplan 2009-2015. Door de campagne Sportiviteit & Respect te verankeren in het beleid – ook op langere termijn – wil de KNHB ervoor zorgen dat dit thema de aandacht krijgt die het verdient. Nu en in de toekomst.

Belangrijke doelstellingen

Hieronder de belangrijkste doelstellingen op het gebied van Sportiviteit & Respect, zoals die zijn geformuleerd in het Meerjarenbeleidsplan 2009-2015.

De hockeyclub is een veilige en sociale omgeving, waar iedereen welkom is.

Elk individu heeft zijn eigen verantwoordelijkheid om hockey leuk te houden. Of je nu speler, trainer, scheidsrechter, bestuurslid of hockeyster bent. Ook verenigingen spelen een cruciale rol bij het creëren van een veilige, respectvolle omgeving, waarin iedereen kan deelnemen.

2.3

Meer kennis van spel- en gedragsregels kan onsportief gedrag verminderen

In 2015 staat Sportiviteit & Respect vanzelfsprekend hoog op de agenda bij alle verenigingen.

Door middel van de campagne stimuleert de KNHB alle verenigingen om structureel beleid te voeren op het vlak van Sportiviteit & Respect. Daarnaast ondersteunt de KNHB verenigingen bij de bewustmaking en het bespreekbaar maken van onwenselijk gedrag op en rond de velden. De KNHB streeft ernaar dat in 2015 elke vereniging de weg weet te vinden naar de KNHB-project-leider Sportiviteit & Respect en op de hoogte is van de speciaal voor dit thema ontwikkelde opleidingsmodules, workshops en campagnematerialen.

Door het vergroten van kennis en kwaliteit wordt het onwenselijk gedrag op en rond het veld teruggedrongen.

Bestuurders, scheidsrechters, trainers en coaches kunnen een belangrijke rol spelen in het behoud van de hockeycultuur. Voorwaarde is dat zij weten hoe ze onwenselijk gedrag op en rond het hockeyveld kunnen voorkomen en hoe zij met eventuele incidenten moeten omgaan. Daarom richt de campagne zich sterk op het vergroten van de kwaliteit van het bestuurlijk, arbitrerend en sport-technisch kader. Ook bij spelers en ouders kan meer kennis van de spel- en gedragsregels onsportief gedrag verminderen.

In 2015 zijn alle verenigingen bewust bezig met good governance.

Een andere doelstelling uit het Meerjarenbeleidsplan is dat in 2015 alle verenigingen bewust bezig zijn met good governance. Dit houdt onder meer in dat verenigingen een proactief beleid voeren om zaken als seksuele intimidatie, pesten en discriminatie te voorkomen en bestrijden. Daarnaast wordt van verenigingen verwacht dat zij een verantwoord alcohol- en drugsbeleid voeren.

Als onderdeel van het beleid op bovengenoemde terreinen kunnen verenigingen gedragsregels en/of protocollen opstellen. De KNHB heeft voorbeelden beschikbaar gesteld, die te vinden zijn op www.knhb.nl. De KNHB-website bevat eveneens richtlijnen voor het aanstellen en functioneren van een vertrouwenspersoon of -commissie. De KNHB beoogt dat in 2015 elke vereniging een dergelijk centraal aanspreekpunt heeft.

S.V. Phoenix De 10 geboden

SV Phoenix uit Zeist heeft 'De 10 geboden' opgesteld om Sportiviteit & Respect onder de aandacht te brengen. Deze gedragsregels worden door middel van diverse campagnematerialen onder de aandacht gebracht.

3

Elf acties voor Sportiviteit & Respect

De inspanningen van de KNHB zijn vertaald in elf concrete acties

Van theorie naar praktijk

In het voorgaande hoofdstuk hebben we de filosofie, ontwikkelingen en belangrijkste doelstellingen van de campagne Sportiviteit & Respect in beeld gebracht. Nu is het tijd voor de volgende stap: hoe vertaalt de KNHB de theorie van de campagne naar de praktijk? Kortom, wat doet de KNHB feitelijk om te zorgen dat hockey leuk is én blijft? En welke ondersteuning kunt u als vereniging verwachten bij uw eigen activiteiten om de sfeer op en rond de velden goed te houden dan wel te verbeteren? De inspanningen van de KNHB op het gebied van Sportiviteit & Respect zijn vertaald in elf concrete acties, die we in de volgende paragrafen nader toelichten. Bij iedere actie komt tevens aan bod wat deze uw vereniging brengt.

De elf acties zijn:

- 1 Kwaliteit van bestuurders naar Olympisch niveau
- 2 Sportiviteit & Respect levend houden op bonds- en districts niveau
- 3 Sportiviteit & Respect als vast beleidsonderwerp bij verenigingen
- 4 Aandacht voor de pedagogische kant van jeugdhockey
- 5 Sportiviteit & Respect integreren in opleidingen voor technisch kader en arbitrage
- 6 Kennis van spel- en gedragsregels vergroten bij jeugd en ouders
- 7 Bewustzijns campagne 'In de strijd voor sportiviteit' uitrollen
- 8 De rol van de aanvoerder verzwaren
- 9 Spelregels inzetten voor meer sportiviteit tijdens de wedstrijd
- 10 Tuchtrect onder de loep
- 11 Evaluatie van het Sportiviteit & Respect-programma

Door middel van deze elf acties...

...staat Sportiviteit & Respect vanzelfsprekend hoog op de agenda bij alle verenigingen.

...wordt de kennis en het bewustzijn van alle doelgroepen van de KNHB en haar verenigingen op het gebied van Sportiviteit & Respect vergroot.

...stijgt de kwaliteit van bestuur en bestuurders op verenigingsniveau.

...wil de KNHB onwenselijk gedrag in het hockey ten positieve veranderen.

3.1 Kwaliteit van bestuurders naar Olympisch niveau

‘Met behulp van de module ‘Sportief besturen’ kun je als bestuurder een verdiepingsslag maken’

Doelstelling

Bestuurders bewust maken van hun eigen rol en verantwoordelijkheden in het bevorderen van Sportiviteit & Respect.

Toelichting

De KNHB sluit zich graag aan bij de ambitie ‘Heel Nederland op Olympisch niveau’. Onder meer door de kwaliteit van hockeybestuurders te vergroten. “Als we het hebben over Olympisch niveau, dan gaat het niet alleen om sporters, maar om *alle* betrokkenen”, stelt Marijke Fleuren, coördinator van het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’. “Het is eveneens van belang om goede bestuurders te hebben, goede scheidsrechters, noem maar op.”

Om de kwaliteit van verenigingsbestuurders te verhogen is de module ‘Sportief besturen’ in het leven geroepen. Deze cursus is in samenwerking met Ten Have Change Management en andere sportbonden ontwikkeld, in het kader van het programma ‘Samen voor Sportiviteit en Respect’ (zie hoofdstuk 8). De KNHB heeft de module vervolgens aangepast aan de hockeypraktijk.

“Wij proberen bestuurders zo te equiperen dat ze in 2016 op het terrein van Sportiviteit & Respect echt weten wat ze moeten doen, dat ze optimaal ingericht zijn”, stelt Fleuren. “Tijdens de module, een sessie van drie uur met een gezamenlijke maaltijd vooraf, laten we bestuurders op een simpele manier zien waar het om gaat. Wat is je rol als bestuurder? Hoe integreer je Sportiviteit & Respect binnen de vereniging? Hoe kun je daar als bestuurder het verschil in maken? Met behulp van de module kun je als bestuurder een verdiepingsslag maken; je leert het aansturen van een vereniging onderscheiden van de rol die je als bestuurder hebt. Daar heb je ook in je dagelijks leven profijt van.”

3.1

Activiteiten

Module ‘Sportief besturen’

Zowel bestaande als nieuwe verenigingsbestuurders kunnen zich bij de KNHB opgeven voor de module ‘Sportief besturen’. Het doel van deze cursus is om een bijdrage te leveren aan een structurele verbetering van sportief besturen. Dit gebeurt door tijdens de bijeenkomst de deelnemers te informeren, confronteren, ondersteunen en ontwikkelen. De belangrijkste leerdoelen van de bestuursmodule zijn:

- Begrip hebben van de meerwaarde en het belang van Sportiviteit & Respect voor de vereniging.
- De vereniging op een integrale en consistente wijze besturen, op basis van uitgangspunten met betrekking tot Sportiviteit & Respect.
- Inzicht hebben in de specifieke rollen van de bestuurder op het gebied van Sportiviteit & Respect en deze tevens kunnen vervullen.

Kijk op www.knhb.nl voor meer informatie over de module ‘Sportief besturen’ en hoe u zich hiervoor kunt opgeven. Of neem contact op met de KNHB-projectleider Sportiviteit & Respect. Contactgegevens zijn achterin dit handboek te vinden.

Handboek Sportiviteit & Respect

Een ander hulpmiddel om het besef en de kennis van bestuurders te vergroten is dit handboek. Een compleet vernieuwde en up-to-date versie, na de eerste uitgave uit 2002.

Projectleider Sportiviteit & Respect

De KNHB heeft op het bondsbureau een projectleider als aanspreekpunt op het gebied van Sportiviteit & Respect. De projectleider ondersteunt bestuurders bij het uitrollen van een Sportiviteit & Respect-beleid op de vereniging. De mogelijkheid om te allen tijde een beroep te doen op de expertise van de hockeybond komt de kwaliteit van de bestuurders ten goede.

KNHB-website

Op www.knhb.nl is veel informatie te vinden voor verenigingsbestuurders die zich willen ontwikkelen, onder meer op het gebied van Sportiviteit & Respect.

3.2 Sportiviteit & Respect levend houden op bonds- en districts niveau

‘Goede communicatie is een vorm van respect naar onze omgeving’

Doelstelling

Verder verankeren en levend houden van Sportiviteit & Respect bij bondsmedewerkers, bondsbestuurders, districtsmedewerkers en districtsbestuurders.

Toelichting

Binnen Nederland Hockeyland hebben de hockeybond en de zes KNHB-districten een leidende rol in het verder verankeren van Sportiviteit & Respect. Dit is immers geen losstaand thema, maar een onderwerp dat in alle onderdelen van het beleid moet terugkomen. Zowel op bonds- als districts niveau.

Voor de medewerkers en bestuurders binnen de districten, die in nauw contact staan met de verenigingen, kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Voorwaarde is wel dat zij goed en tijdig worden betrokken bij beslissingen en activiteiten op het gebied van Sportiviteit & Respect. “Alles wat we leren en doen op dit vlak, delen we”, zegt Marijke Fleuren. “Het hele bondsbureau en -bestuur en de districten weten waar we mee bezig zijn. Het is ons doel, als projectgroep Sportiviteit & Respect, om heel bewust en tijdig te communiceren, zodat iedereen op de hoogte is van dezelfde dingen en deze ook even belangrijk vindt.”

Is het eigenlijk niet meer dan logisch, om de achterban binnen bond en districten goed te informeren? “Ja, dat is het absoluut”, beaamt Fleuren. “Maar wij vinden het belangrijk om het hierbij toch expliciet te benoemen. We zien goede communicatie als een vorm van respect naar onze omgeving; we willen hen graag op de hoogte brengen van wat we doen, maar zijn ook nieuwsgierig hoe zij over bepaalde zaken denken. Daarom vragen we bestuurders en medewerkers bij de bond en districten regelmatig om input. Wat zijn hun ervaringen? Herkennen ze waar we mee bezig zijn? Hebben ze andere voorbeelden of ideeën? Dit levert regelmatig levendige discussies en vruchtbare ideeën op.”

3.2

Activiteiten

Vergaderingen, congressen en bijeenkomsten

Sportiviteit & Respect komt met grote regelmaat aan bod binnen de bond en de districten. Zo staat dit thema veelvuldig op de agenda van onder meer bestuursvergaderingen (op zowel bonds- als districts niveau), districtsbijeenkomsten, de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering en het Nationaal Hockeycongres. Via de KNHB-website, nieuwsbrieven en andere kanalen worden de zaken die besproken zijn gecommuniceerd richting de verenigingen.

Betrekken districtsbestuurders

Districtsbestuurders en -medewerkers spelen een belangrijke rol bij het levend krijgen én houden van het thema Sportiviteit & Respect. Niet alleen op en rond de velden, maar ook in de bestuurskamer. Betrokkenen binnen de zes KNHB-districten worden daarom nauw betrokken bij en tijdig geïnformeerd over activiteiten rondom de campagne Sportiviteit & Respect.

In de strijd voor sportiviteit

Oranje Zwart Eigen gedragsregels en tuchtrecht

De arbitragecommissie van Oranje Zwart, gesteund door het bestuur, heeft een aantal gedragsregels opgesteld. Hieraan is tevens een tuchtreglement gekoppeld. Ook heeft de Eindhovense vereniging een vertrouwenspersoon aangesteld, bij wie leden terecht kunnen met hun verhaal.

3.3 Sportiviteit & Respect als vast beleidsonderwerp bij verenigingen

‘Wij vinden het belangrijk dat verenigingen steeds blijven nadenken over dit onderwerp’

Doelstelling

Verenigingen ondersteunen bij de overstap van bewustwording naar het maken van beleid en het ontplooien van concrete activiteiten.

Toelichting

Bovenstaande doelstelling is een hele mond vol. Waar het simpel gezegd op neerkomt: de KNHB helpt uw vereniging om te zorgen dat het op en rond de velden gezellig is én blijft. Dat doet de hockeybond onder meer door alle verenigingen te voorzien van handvatten en ideeën om Sportiviteit & Respect een structureel onderdeel te maken van uw verenigingsbeleid.

“Wij vinden het als KNHB belangrijk dat verenigingen steeds blijven nadenken over dit onderwerp. Hoe zorg je ervoor dat Sportiviteit & Respect vast op de agenda komt te staan?”, aldus Marijke Fleuren. “Daar helpt dit handboek bij. Ook hebben we andere hulpmiddelen voor de verenigingen, waarover in de volgende paragrafen meer. Met de projectleider Sportiviteit & Respect hebben we iemand op het bondsbureau die voor extra ondersteuning zorgt. Kortom, wij reiken de middelen aan, maar de verenigingen moeten het uiteindelijk zelf doen.”

3.3

Activiteiten

Nationaal Hockeycongres en andere bijeenkomsten

Sinds 1998 organiseert de hockeybond jaarlijks het Nationaal Hockeycongres. Een congres voor en door verenigingen, waarbij de KNHB en externe experts hun kennis delen met verenigingsbestuurders. Maar bovenal leren verenigingen op deze dag van elkaars ervaringen. Onder meer tijdens de workshop Sportiviteit & Respect, die ieder jaar op de agenda staat.

Ook tijdens diverse kaderbijeenkomsten van de KNHB wordt aandacht besteed aan het Sportiviteit & Respect-beleid op verenigingsniveau.

Handboek Sportiviteit & Respect voor verenigingen

Het handboek dat nu voor u ligt, bevat veel nuttige informatie en inspiratie. Met name het volgende hoofdstuk (4) gaat in op de vraag: hoe kunt u een Sportiviteit & Respect-beleid opzetten binnen de vereniging? In hoofdstuk 6 geeft een drietal verenigingen antwoord op deze vraag, vanuit hun eigen praktijk.

KNHB-website

Bent u benieuwd naar meer best practices? Kijk dan eens op www.knhb.nl op de pagina Sportiviteit & Respect en lees hoe andere verenigingen beleid maken op dit gebied.

Projectleider Sportiviteit & Respect

Heeft u vragen die niet in dit handboek of op de KNHB-website beantwoord worden? Dan kunt u een beroep doen op de KNHB projectleider Sportiviteit & Respect. Voor als u nét dat steuntje in de rug nodig heeft bij het formuleren of implementeren van een Sportiviteit & Respect-beleid binnen uw vereniging.

3.4 Aandacht voor de pedagogische kant van jeugdhockey

‘De workshop biedt oplossingen, zodat iedereen met een positief gevoel naar huis gaat’

Doelstelling

Een avond over gewenst en ongewenst (voorbeeld)gedrag langs de lijn!

Toelichting

Sinds seizoen 2007-2008 biedt de KNHB verenigingen een zeer leerzame én leuke tool om aan de slag te gaan met Sportiviteit & Respect, namelijk de pedagogische workshops van Tischa Neve. Deze hockeyende kinderpsycholoog en opvoedkundige verzorgt, samen met haar collega Tessa Blom, workshops bij de clubs ‘thuis’. Tijdens deze avonden draait het om een sportieve omgang met jeugdspelers, zodat zij op een plezierige en leerzame manier kunnen hockeyen.

“Tischa en Tessa zorgen dat we niet alleen praten over hoe je met elkaar omgaat, maar ze maken het ook aanschouwelijk”, aldus Marijke Fleuren. “Op een aansprekende manier laten ze zien wat de interactie tussen de verschillende groepen oplevert. Wat betekent het bijvoorbeeld voor kinderen als ouders langs de lijn staan te schreeuwen tegen de scheidsrechter? Bewustwording, daar draait het om. Regelmatig zijn er ouders die tijdens de workshop pas voor de eerste keer beseffen: wat erg, dat doe ik ook! Tischa en Tessa houden de deelnemers een spiegel voor. Maar ze doen meer dan alleen confronteren; ze bieden ook een oplossing, zodat iedereen met een positief gevoel naar huis gaat.”

Het aanbod van de workshops is sinds de start in 2007 behoorlijk uitgebreid, naar aanleiding van de behoefte die bij de verenigingen leeft. Fleuren: “De rol van de ouders is bijvoorbeeld verder uitgediept. Ook is er een leuke workshop bij gekomen voor jeugdspelers en -teams, namelijk ‘Wij hockeyen positief en sportief’. En de workshop ‘Haal (nog) meer uit je training’ is speciaal gericht op jonge trainers. Een van de nieuwste workshops is ‘Positief en constructief fluiten’ voor jonge clubscheidsrechters.”

3.4

Activiteiten

Workshops Sportiviteit & Respect

In het kader van de campagne Sportiviteit & Respect heeft Tischa Neve een reeks workshops ontwikkeld. Deze zijn gericht op verschillende doelgroepen die zich binnen de vereniging bezighouden met jeugdteams:

- Trainers
- Coaches/begeleiders
- Publiek
- Ouders
- Verenigingsbestuurders
- Jeugdspelers
- Clubscheidsrechters

Kijk voor het meest actuele aanbod van alle workshops op www.knhb.nl. Hier vindt u tevens meer informatie over de tarieven en hoe u een workshop op uw vereniging kunt organiseren. Meer weten? Neem contact op met de KNHB via sportiviteitenrespect@knhb.nl.

In paragraaf 6.4 leest u een uitgebreid interview met Tischa Neve. Onder meer over opvoedkundige principes (wat niet of – liever gezegd – juist wél te doen?), de filosofie van de workshops en praktische tips voor de verschillende doelgroepen. Dit alles doorspekt met de nodige humor, want als Tischa Neve aan het woord is, is het nooit saai...

In de strijd voor sportiviteit

HC Klein Zwitserland Waakhond Sportiviteit

HCKZ heeft de ‘Waakhond Sportiviteit’ in het leven geroepen. Deze commissie, die is opgericht vanuit Arbitrage, houdt toezicht op sportiviteit op en rond de velden. Het doel: wangedrag en ander onsportief gedrag in kaart brengen en zo nodig maatregelen nemen.

3.5 Sportiviteit & Respect integreren in opleidingen voor technisch kader en arbitrage

‘Verenigingen krijgen hun kaderleden na een cursus geschoold terug – óók op het gebied van Sportiviteit & Respect’

Doelstelling

Technisch kader en scheidsrechters bewust maken van hun rol en verantwoordelijkheid ten aanzien van Sportiviteit & Respect en hen helpen er in de praktijk goed mee om te gaan.

Toelichting

Trainers, coaches en scheidsrechters hebben een voorbeeldfunctie voor spelers en publiek en kunnen (preventief) ingrijpen bij wangedrag. Om hen beter voor te bereiden op deze verantwoordelijkheid is er in de opleidingen voor technisch kader en arbitrage op alle niveaus structureel aandacht voor Sportiviteit & Respect. Daarnaast biedt de KNHB speciale workshops, waarin trainers, coaches en scheidsrechters handvatten krijgen aangereikt hoe om te gaan met Sportiviteit & Respect (zie vorige paragraaf).

“Voor scheidsrechters is er de module ‘Weerbaarheid’. Het zou mooi zijn als we die module in de toekomst op verschillende niveaus kunnen aanbieden; Weerbaarheid 1, 2 en 3”, licht Marijke Fleuren toe. “Tevens integreren we modules Sportiviteit & Respect in de opleidingen voor trainers en coaches. Verenigingen die hun kaderleden naar een KNHB-cursus sturen, krijgen deze geschoold terug – óók op het gebied van Sportiviteit & Respect. Op die manier zorgen we dat trainers, coaches en scheidsrechters de boodschap van Sportiviteit & Respect op een goede manier kunnen overbrengen. Ook bewustwording speelt bij dit alles een belangrijke rol.”

3.5

Activiteiten

Module ‘Weerbaarheid’

Voor scheidsrechters is de module ‘Weerbaarheid’ – voluit: ‘Weerbaarheid en beïnvloedingsfactoren’ – ontwikkeld. Deze vormt een vast onderdeel van de bondsscheidsrechtersopleiding, waarbij alle kandidaat bondsscheidsrechters leren hoe zij de sfeer op en rond het veld op een positieve manier kunnen beïnvloeden.

Modules voor trainers/coaches

Sportiviteit & Respect is standaard opgenomen in de opleidingen voor technisch kader. Trainers, coaches en begeleiders krijgen tijdens hun opleiding handvatten aangereikt hoe zij met dit thema kunnen omgaan op en rond het veld. Kijk op www.knhb.nl voor het cursusaanbod van de KNHB Academie.

Congressen en bijeenkomsten

Tijdens congressen en bijeenkomsten voor technisch kader en arbitrage wordt het thema Sportiviteit & Respect regelmatig belicht. Onder meer tijdens het Arbitragecongres en het Technisch Kader congres op landelijk niveau, evenals tijdens Regionale Kennis Bijeenkomsten. Op www.knhb.nl is meer informatie te vinden over de diverse bijeenkomsten die de KNHB organiseert.

In de strijd voor sportiviteit

Leidsche en Oegstgeester HC Fair Play-commissie

De Leidsche en Oegstgeester Hockeyclub (LOHC, roepnaam ‘Leiden’) heeft een Fair Play-commissie opgericht om sportief gedrag te bevorderen op en rond de velden. De commissie richt zich met haar campagne vooral op de jeugd. Zo zijn er ‘stickstickers’ met zes verschillende slogans gemaakt in de clubkleuren, die kinderen op hun stick kunnen plakken. Op zaterdag zijn deze op veel sticks te bewonderen.

3.6 Kennis van spel- en gedragsregels vergroten bij jeugd en ouders

‘Kennis van spelregels is een eerste stap op weg naar goed gedrag binnen de sport’

Doelstelling

Vergroten van spelregelkennis bij kinderen en hun ouders en leren wat sportief gedrag is.

Toelichting

“Kennis van spelregels – zo hebben we geleerd – is een eerste stap op weg naar goed gedrag binnen de sport”, aldus Marijke Fleuren. “Dat geldt niet alleen op het veld, maar ook langs de lijn. Met name voor ouders die zelf nooit gehockeyd hebben en dus minder van het spelletje weten.” De KNHB spant zich dan ook in om de kennis omtrent de spelregels te vergroten. Te beginnen bij de Jongste Jeugdleden en hun ouders, maar ook bij oudere junior- en seniorleden. En ja, ook bij die trainer die al jarenlang meeloopt. Want is die eigenlijk wel goed op de hoogte van de meest recente spelregelwijzigingen?

Bij het bijspijkeren van de spelregelkennis staat volgens Fleuren een positieve benadering centraal. “Want het is leuk om meer kennis te hebben; dan wordt het spel plezieriger om te spelen, begeleiden of kijken.”

Het is eveneens van belang dat alle betrokkenen op de hoogte zijn van de gedragsregels. Hoe gaan we met elkaar om? Welk gedrag willen we niet of – liever gezegd – juist wel zien op het veld? Maar ook: hoe meld je je af als je niet kunt trainen? Dit doe je bijvoorbeeld niet door een last minute sms’je naar de trainer te sturen, maar door tijdig en persoonlijk af te bellen.

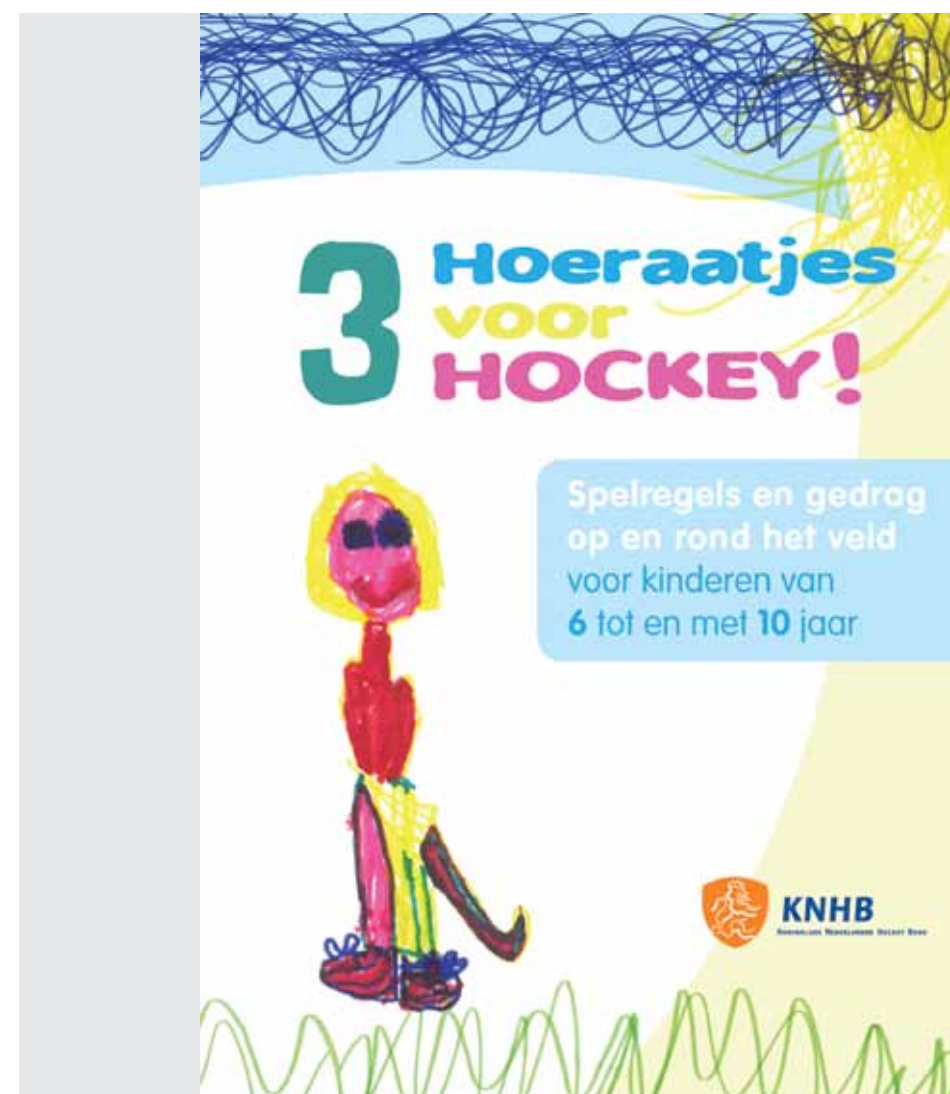
Fleuren: “Een goede manier om de gedragsregels uit te dragen is om aan het begin van het seizoen een ouderavond te organiseren. Heel simpel: roep per team de ouders bij elkaar, ga zitten met de coach en spreek de regels voor dat seizoen af. Doe dat in maart nog een keer en iedereen weet hoe het zit. Je kunt elkaar dan ook makkelijker aanspreken als iemand zich niet aan de afspraken houdt. Bovendien creëer je met zo’n bijeenkomst verbondenheid; de ouders leren elkaar kennen, wat de gezelligheid bevordert.”

3.6

Activiteiten

Drie Hoeraatjes voor Hockey (drie-, zes- en achttal hockey)

Van jongs af aan wordt hockeyers al kennis bijgebracht van de spelregels. Dat begint bij de Jongste Jeugd met het boekje ‘Drie Hoeraatjes voor hockey’. Hierbij leren kinderen meer over de spelregels, maar ook over zaken als sportief gedrag, gastvrijheid, clubliefde en blessurepreventie. In het boekje ‘Drie hoeraatjes voor hockey’ staan onder meer de basisregels voor drie-, zes- en achttallen, spelregelvragen en leuke opdrachten. Verenigingen kunnen dit boekje op vrijwillige basis kopen. Ook zijn er bij de KNHB diploma’s te bestellen, die verenigingen kunnen uitreiken aan kinderen die voor de module ‘geslaagd’ zijn. Voor meer informatie zie: www.knhb.nl > arbitrage > opleidingen.

3.6

Ook ouders kunnen de opleiding tot clubscheidsrechter volgen

Opleiding Clubscheidsrechter

Spelers in de B-jeugd nemen verplicht deel aan de opleiding tot clubscheidsrechter. Op 16-jarige leeftijd moeten alle hockeyers in het bezit zijn van een scheidsrechterskaart. De spelregelkennis die ze tijdens de cursus opdoen, helpt hen tijdens hun eigen hockeyactiviteiten. Bovendien kunnen zij na het behalen van hun diploma worden ingezet als scheidsrechter/begeleider bij wedstrijden van de Jongste Jeugdteams. Vanaf 18-jarige leeftijd is het mogelijk de opleiding tot bondsscheidsrechter te volgen.

Spelers die na de B-jeugd lid worden van een hockeyclub – en daardoor niet op 16-jarige leeftijd de opleiding tot clubscheidsrechter hebben gevolgd – dienen binnen één seizoen hun scheidsrechterskaart te halen. Voor deze zij-instromers organiseren verenigingen vaak een eendaagse cursus. Uiteraard kunnen ook ouders van jeugdspelers zich opgeven voor een opleiding tot clubscheidsrechter, om zo hun spelregelkennis te vergroten.

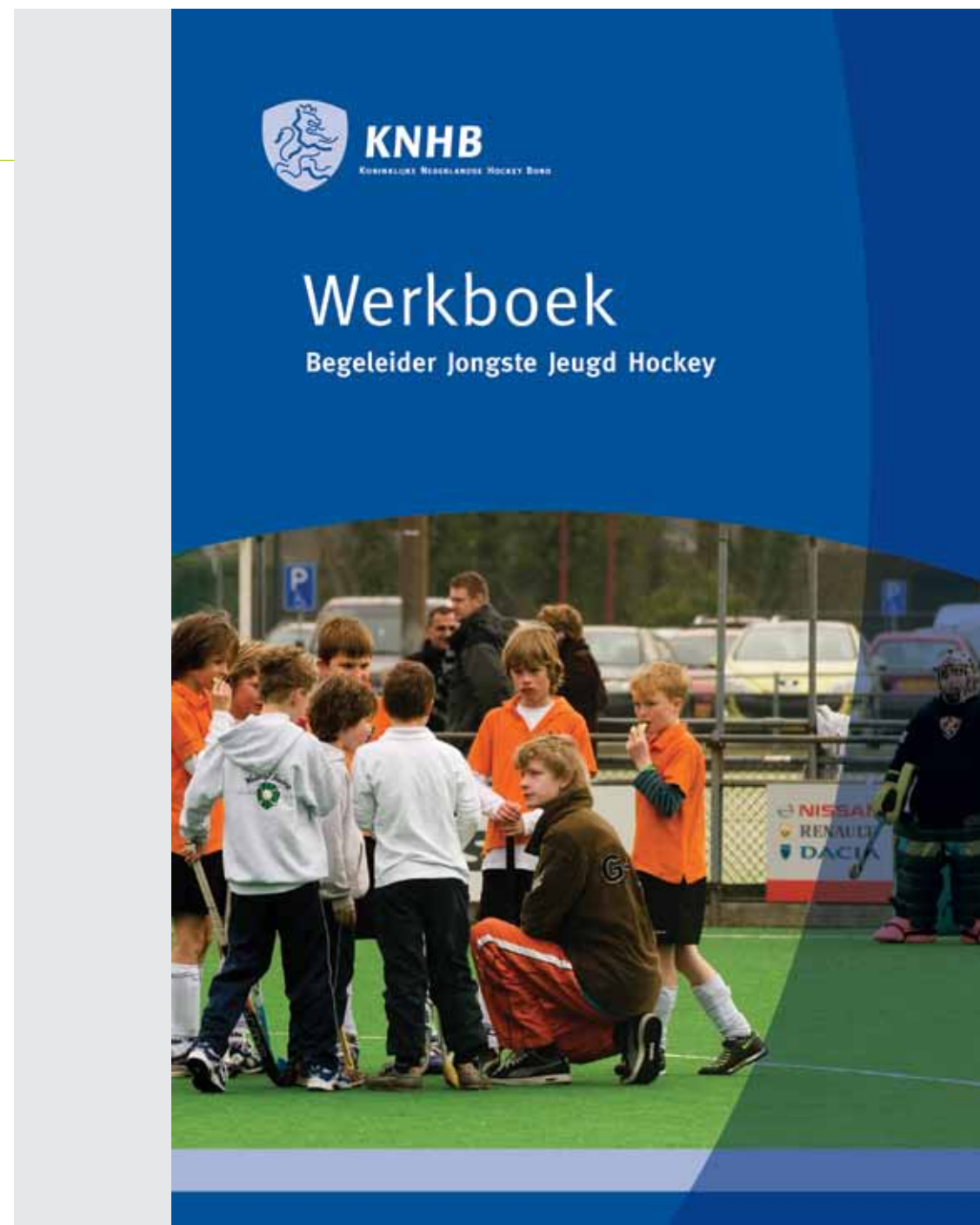
Cursus Begeleider Jongste Jeugd

Ouders maar ook andere geïnteresseerden – zoals ervaren C- of B-jeugdspelers – kunnen op de vereniging de cursus Begeleider Jongste Jeugd volgen om spel- en/of teambegeleider te worden. Vooral voor ouders zonder hockeyachtergrond geldt dat zij op deze wijze meer kennis krijgen van de hockeysport en -cultuur. Bovendien krijgen ze meer binding met de vereniging van hun kind. De cursus Begeleider Jongste Jeugd is laagdrempelig en vindt – geheel op maat – binnen de eigen vereniging plaats. De cursisten gaan zo veel en snel mogelijk in de praktijk aan de slag om zich verder te bekwalen in het begeleiden van de Jongste Jeugd. Voor meer informatie over deze cursus (werk- en handboek + powerpointpresentaties) alsmede het filmpje zie: www.knhb.nl > arbitrage > opleidingen.

Spelregelbriefingen

De spelregels voor zowel veld- als zaalhockey zijn te vinden op www.knhb.nl > arbitrage > spelregels en briefingen. Ook regelwijzigingen communiceert de KNHB duidelijk via de website en andere kanalen (o.a. nieuwsbrieven, Hockey.nl), zodat iedereen aan het begin van het seizoen op de hoogte is van eventuele aanpassingen in de regels. Daarnaast organiseert de KNHB jaarlijks een spelregelbriefing voor bondsscheidsrechters en coaches uit de Rabo Hoofdklasse. Ook voor coaches geldt: een betere regelkennis zorgt voor minder discussies op en rond het veld.

3.6

3.7 Bewustzijns campagne 'In de strijd voor sportiviteit' uitrollen

'Met een goede communicatiecampagne kun je zorgen dat je boodschap beklijft'

Doelstelling

Sportiviteit & Respect zichtbaar en bespreekbaar maken en houden onder hockeyend Nederland.

Toelichting

In oktober 2010 heeft de KNHB een nieuwe impuls gegeven aan de campagne Sportiviteit & Respect, onder het motto 'In de strijd voor sportiviteit'. Hiermee wil de KNHB hockeybestuurders een steuntje in de rug geven om Sportiviteit & Respect binnen de vereniging (nog beter) op de kaart te zetten. De campagne 'In de strijd voor sportiviteit' komt voort uit de gezamenlijke campagne 'Samen voor Sportiviteit & Respect', die de KNHB met tien andere sportbonden voert (zie hoofdstuk 8).

De campagne richt zich op verschillende doelgroepen, zoals verenigingsbestuurders, technisch kader, spelers, ouders en publiek. Ook worden afwisselende thema's onder de aandacht gebracht. "Op een nieuwe manier, waarbij we de internationals Eva de Goede en Billy Bakker als helden inzetten, laten we zien wat wij belangrijk vinden", licht Marijke Fleuren toe. "Bijvoorbeeld dat je je netjes gedraagt richting de scheidsrechter, dat je na afloop samen wat drinkt, dat je je als ouder positief opstelt langs de lijn en dat je eigen troep in prullenbak gooit.

"Wat we inmiddels hebben geleerd is dat een communicatiecampagne ontzettend belangrijk is om te zorgen dat je boodschap op een goede manier overkomt én beklijft. Helemaal bij een toch wel lastig onderwerp als Sportiviteit & Respect. Hoe houd je de aandacht vast op een manier die niet dwingend is? Bij de start in 2002 heeft Lex Donia (destijds bestuurslid Sponsoring, Marketing en Communicatie) hier een cruciale rol in gespeeld." Materiaal dat er gelikt uitziet en met een boodschap die op een humoristische wijze verpakt is; dat is volgens Fleuren een belangrijke voorwaarde voor het succes van de campagne. "Daarmee geven we verenigingen echt iets tastbaars waar ze zelf mee aan de slag kunnen om Sportiviteit & Respect binnen de club zichtbaar en bespreekbaar te maken en te houden."

3.7

Activiteiten

Campagne 'In de strijd voor sportiviteit'

De internationals Eva de Goede en Billy Bakker zijn het gezicht van de campagne 'In de strijd voor sportiviteit'. Het duo is te zien op onder meer posters en stickers voor op dug-outs en prullenbakken. Ook kunnen verenigingen gebruikmaken van de afzetlinten met de tekst 'Moedig aan, maar ga niet door het lint'. Met behulp van deze materialen kunnen verenigingen op hun eigen ludieke wijze zorgen dat iedereen op en rond het hockeyveld wordt herinnerd aan sportief gedrag. Voor verenigingen is het tevens mogelijk om grote spandoeken, een parkeerbord en een 'gezicht-doorsteekbord' te lenen voor eigen Sportiviteit & Respect-activiteiten. Kijk op www.knhb.nl voor het gehele overzicht van campagnematerialen en hoe u deze kunt bestellen.

3.8 De rol van de aanvoerder verzwaren

‘De aanvoerder wordt een tussenpersoon, zowel op het veld als daarbuiten’

Doelstelling

Sportief en respectvol gedrag van teams stimuleren en borgen.

Toelichting

De KNHB is een van de elf deelnemende bonden aan het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’. Binnen dit samenwerkingsverband kunnen de verschillende sportbonden van elkaar leren. “Zo is in het rugby de rol van de aanvoerder sterk ontwikkeld”, meldt Marijke Fleuren. “Wij zijn aan het onderzoeken of we de rol van de aanvoerder ook in het hockey kunnen vergroten. Nu is die nog beperkt; je draagt een band om je arm, je geeft voor de wedstrijd de scheidsrechters en de aanvoerder van de tegenstander een handje en je kunt een gele kaart krijgen, de zogenaamde aanvoederskaart. Dat is het wel zo’n beetje.

“We willen in de toekomst de aanvoerder een duidelijkere rol geven richting de scheidsrechters, die daardoor één gesprekspartner hebben. De aanvoerder wordt een tussenpersoon die zijn teamgenoten tot rust kan manen, of bijvoorbeeld de coach of een fanatieke supporter langs de lijn. Ook buiten het veld fungeert de aanvoerder als aanspreekpunt voor onder meer scheidsrechters, bestuurders en technische commissies.”

Kortom, door de aanvoerder een duidelijke rol te geven in het team – zowel tijdens de wedstrijden als daarbuiten – ontstaat een sterkere cultuur van ‘elkaar aanspreken’ op onwenselijk gedrag. Tevens wordt een extra aangrijpingspunt gecreëerd om rechtstreeks met de teams te werken aan Sportiviteit & Respect.

3.8

Activiteiten

Rol aanvoerder ontwikkelen

De KNHB onderzoekt de mogelijkheden om de rol van de aanvoerder te vergroten. Daarnaast wordt nagedacht over de ontwikkeling van nieuwe regels en/of rituelen, waarbij de aanvoerder een duidelijke rol en verantwoordelijkheid heeft. Denk bijvoorbeeld aan een prematch briefing tussen aanvoerders, scheidsrechters en coaches van beide teams, zoals in het rugby.

De KNHB stimuleert verenigingen om zelf ook na te denken hoe zij invulling kunnen geven aan de rol van de aanvoerder. Bijvoorbeeld door een jaarlijkse aanvoerdersavond te organiseren of gedragsregels op te stellen voor aanvoerders. Ook kan de aanvoerder aanspreekpunt van het bestuur of technische commissie zijn in geval van onwenselijk gedrag. Zowel op het veld (bijvoorbeeld bij opvallend veel gele en/of rode kaarten) als daarbuiten (bijvoorbeeld bij dronkenschap, overlast of vandalisme).

In de strijd voor sportiviteit

ZMHC Zwolle Fair Play scoort

De Zwolsche Mixed Hockeyclub is gevestigd op Sportcomplex ‘De Pelikaan’, dat zich heeft aangesloten bij de campagne ‘Fair Play scoort’. Deze campagne is een initiatief van de provincie en wordt gecoördineerd door SportService Overijssel.

3.9 Spelregels inzetten voor meer sportiviteit tijdens de wedstrijd

‘Het is interessant om te leren van de ervaringen van andere sporten’

Doelstelling

Spelregels toetsen op Sportiviteit & Respect en eventueel maatregelen nemen om wedstrijden sportiever te laten verlopen en sport de ruimte te geven.

Toelichting

Er zijn spelregels die Sportiviteit & Respect kunnen belemmeren, terwijl andere regels dit juist bevorderen. Dat is een van de belangrijkste conclusies van een onderzoek dat is uitgevoerd door het WJH Mulier Instituut in samenwerking met Kennispraktijk. De uitkomsten zijn gepubliceerd in het rapport ‘Samen voor Sportiviteit en Respect: analyse van spel- en gedragsregels’.

“Een bevorderende spelregel is de self pass”, licht Marijke Fleuren toe. “Door deze regel verloopt de wedstrijd op een hoger tempo; je hebt geen tijd om te klagen of de discussie aan te gaan, wat indirect bijdraagt aan sportiviteit en respect tijdens de wedstrijd. Een ander voorbeeld is de interchange-regel. Hierdoor kunnen coaches oververhitte spelers preventief wisselen, zodat ze even kunnen afkoelen. Een belemmerende spelregel is een regel die onduidelijk is en ruimte geeft voor interpretatie. Denk bijvoorbeeld aan een hoge bal: is die gevaarlijk of niet? Dit levert regelmatig discussies op in het veld.”

Tijdens het onderzoek, dat is uitgevoerd in het kader van het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’, zijn de spel- en gedragsregels binnen verschillende sporten geanalyseerd. Fleuren: “Het is interessant om te leren van de ervaringen van andere sporten. In het ijshockey zijn er bijvoorbeeld bepaalde momenten waarop spelers niet met de scheidsrechter mogen communiceren. En in het rugby mag alleen de aanvoerder praten met de scheidsrechter.”

Het rapport geeft inzicht in het belang van spelregels voor een sportief verloop van de wedstrijd. Ook wordt duidelijk dat met kleine aanpassingen van spelregels positieve effecten zijn te bereiken. Maar het gaat niet alleen om de regels zelf; ook de interpretatie hiervan is cruciaal. “Het is belangrijk dat de scheidsrechter beseft dat hij meer een ‘manager’-rol heeft dan een ‘spelregel’-rol. Het doel is om het spel voortgang te bieden in plaats van te onderbreken”, aldus Fleuren. “Wat uit het rapport verder naar voren komt: zorg als scheidsrechter dat je kleine overtredingen direct bestraft – óók in het begin van de wedstrijd. Zo voorkom je escalatie.” Kortom, genoeg stof tot nadenken!

3.9

Activiteiten

Inventariseren spelregels

De KNHB gebruikt de onderzoeksresultaten van het Mulier Instituut om een inventarisatie te maken van de spel- en gedragsregels in het hockey en andere sporten. Welke regels bevorderen sportief gedrag, gaan onsportief gedrag tegen en/of geven een goed wedstrijdverloop meer ruimte? En welke regels werken onsportiviteit, discussie of interpretatieverschillen in de hand? Naar aanleiding van de uitkomsten zal de KNHB vervolgacties bepalen, bijvoorbeeld het ontwerpen van spelregelveranderingen of nieuwe spelregels. Deze (ver)nieuw(d)e regels kunnen worden getest in speciale toernooien of wedstrijden. Ook kan de KNHB een (lobbyende) rol spelen in het internationale overleg over spelregelwijzigingen.

Monitoren gele/rode kaarten

De KNHB houdt het aantal rode en gele kaarten bij, waarbij de aantallen uit seizoen 2009-2010 als nulmeting gelden. De stijgende of dalende lijn na deze nulmeting worden vervolgens gespiegeld aan spelregelveranderingen.

Het rapport ‘Samen voor Sportiviteit & Respect: analyse van spel- en gedragsregels’ is te vinden op www.sportiviteitensrespect.nl.

In de strijd voor sportiviteit

SCHC Zo doen we dat op Stichtsche!

SCHC zet zich actief in om te zorgen dat de leden en gasten Stichtsche als een plezierige en sportieve club ervaren. De commissie Sportiviteit & Respect heeft daarom tien huisregels opgesteld en drie miniregels voor de Jongste Jeugd. Deze regels zijn overal in het clubhuis te zien, met de slogan ‘Zo doen we dat op Stichtsche!’.

3.10 Tuchtrect onder de loep

‘De tuchtcommissie moet onafhankelijk zijn en goed georganiseerd’

Doelstelling

Meer consistentie brengen in straffen op bonds- en clubniveau.

Toelichting

“Een goed georganiseerd tuchtrect met duidelijke regels is een essentieel sluitstuk van een heel beleid”, stelt Marijke Fleuren. Een duidelijk en consequent tuchtrect geeft bestuurders houvast als ze optreden in het kader van Sportiviteit & Respect. Zij kunnen in geval van weerstand of tegenpraak immers terugvallen op erkende regels, wat de kans op interpretatieverschillen verkleint. Een goed tuchtrect moet uiteindelijk leiden tot een heldere lijn in uitspraken van de Tuchtcommissie en de Commissie van Beroep. Hierdoor wordt de voorspelbaarheid en transparantie van tuchtzaken vergroot.

Verder is het zaak om te zorgen voor een goed georganiseerde tuchtcommissie. Fleuren: “Je moet voorkomen dat mensen al dertig jaar in een tuchtcommissie zitten, of dat leden uit deze commissie tevens deel uitmaken van het bestuur of de Commissie van Beroep. Dat ondermijnt de geloofwaardigheid. De tuchtcommissie moet onafhankelijk zijn, goed georganiseerd en met duidelijk vastgestelde zittingstermijnen. En zoals gezegd: er moet een tuchtreglement zijn dat up-to-date is; de regels moeten een weergave zijn van het gevoel van dat moment. Je kunt niet elk jaar de reglementen vernieuwen, maar eens in de vier, vijf jaar is dat zeker aan te raden.”

Bovenstaande geldt in elk geval voor de KNHB; verenigingen zijn niet verplicht een eigen tuchtrect uit te voeren. Fleuren: “Al zijn er steeds meer clubs die zeggen: *wij willen ook een tuchtbeleid zodat we zelf binnen de club kunnen optreden*. Dat vinden wij als KNHB een goede zaak; de herkenning is groter als leden worden gestraft binnen hun eigen vereniging, waarbij de club ook kan kiezen voor alternatieve straffen. Bijvoorbeeld een lid extra fluitbeurten toewijzen of een team het clubhuis laten vegen.”

Als de vereniging een lid een schorsing oplegt – bijvoorbeeld naar aanleiding van een rode kaart – is er contact met de KNHB. Fleuren: “De straffen die clubs opleggen komen in mindering op onze straf.”

Het opzetten van een tuchtsysteem is niet zo eenvoudig; als vereniging moet je hier van tevoren goed over nadenken. Enige juridische kennis binnen de vereniging is zeker gewenst. Wanneer een vereniging een tuchtreglement en -commissie besluit in te voeren, dan levert dit een inspanningsplichting op. Bijvoorbeeld bij een incident tussen een speler van club A en B. Fleuren: “Als er

3.10

iets is gebeurd, dan is het als bestuur zaak om altijd contact te zoeken met de andere vereniging. Zoek eerst goed uit: waar gaat het over? En zorg dat je daarbij ook de andere kant van het verhaal hoort, voordat je dit als bestuur aan de tuchtcommissie voorlegt en hen uitspraak laat doen. Vervolgens is het van belang om ook de tuchtcommissie van de KNHB zo goed mogelijk te voorzien van materiaal en van de uitspraak en overwegingen van de tuchtcommissie van de vereniging. Op die manier kan de tuchtcommissie van de KNHB een zo goed mogelijke uitspraak doen.”

Activiteiten

Inventariseren spelregels

De KNHB is verantwoordelijk voor een duidelijk tuchtbeleid en zorgt dat alle betrokkenen hiervan op de hoogte worden gebracht. In geval van wijzigingen in het tuchtreglement zorgt de KNHB voor een gerichte voorlichting over de aanpassingen en consequenties, onder meer via www.knhb.nl en het verenigingshandboek.

Up-to-date tuchtreglement

De basis van het tuchtbeleid is een transparant tuchtreglement, dat consequent wordt nageleefd. De KNHB streeft ernaar in iedere tuchtzaak een duidelijke en consistente uitspraak te doen, altijd voorzien van uitleg. Het reglement is up-to-date en wordt om de paar jaar geactualiseerd.

Goed georganiseerde Tuchtcommissie en Commissie van Beroep

De KNHB zorgt voor een Tuchtcommissie en Commissie van Beroep die goed georganiseerd en onafhankelijk zijn, waarbij de vastgestelde zittingstermijnen in acht worden genomen. De KNHB evalueert regelmatig de uitspraken van beide commissies en toetst deze op consistentie. Indien noodzakelijk neemt de KNHB maatregelen om de consistentie te vergroten.

Bekijk voor de rol van de tuchtcommissie ook de case in paragraaf 5.7.

3.11 Evaluatie van het Sportiviteit & Respect-programma

'Het aantal kaarten is gehalveerd, terwijl ons ledental verdubbeld is'

Doelstelling

Bijsturen (knelpunten verbeteren, positieve punten uitbuiten) van het Sportiviteit & Respect-beleid en de geloofwaardigheid vergroten door positieve resultaten te communiceren.

Toelichting

Het is en blijft lastig: hoe meet je of de inspanningen op het gebied van Sportiviteit & Respect effect hebben? Toch zijn er verschillende indicatoren die erop wijzen dat KNHB en verenigingen goed bezig zijn. "Zo is het aantal behaalde kaarten gehalveerd, terwijl ons ledental verdubbeld is. Dat is een enorme prestatie", stelt Marijke Fleuren. "En sinds we het beleid hebben dat drie gele kaarten automatisch een wedstrijd schorsing opleveren, zien we nooit meer spelers met acht gele kaarten in een seizoen. Terwijl dat voorheen soms wel het geval was.

"Ook zien we een groot verschil in de reactie van clubs op de KNHB-tuchtbrieven; er is over het algemeen meer begrip dan een paar jaar geleden. Verenigingen reageren ook snel en leveren zaken goed aan. De communicatie tussen de KNHB-afdeling Tuchtzaken en clubs is prima. Een andere positieve constatering is dat het aantal zaken bij de Commissie van Beroep afneemt."

De KNHB evalueert met enige regelmaat het eigen Sportiviteit & Respect-beleid. Iets wat Fleuren ook verenigingen aanraadt. "Probeer te meten – voor zover dat kan – of er iets gebeurt binnen de vereniging. Evalueer of je op de goede weg zit of dat je zaken anders moet aanpakken met betrekking tot Sportiviteit & Respect. Houd daarbij in gedachten dat het proces centraal staat; het feit dat je hiermee bezig bent gaat je voordelen opleveren, vroeg of laat. Je moet er wel de tijd voor nemen en niet denken dat je overmorgen scoort; dit is een onderwerp dat er geleidelijk in moet slijten. Als dat eenmaal gebeurd is, dan komen de resultaten vanzelf. Kijk maar naar de KNHB-campagne; iedereen weet inmiddels wat Sportiviteit & Respect inhoudt en waar we mee bezig zijn. Het thema is bespreekbaar geworden en daar kunnen we op voortborduren."

De voornaamste conclusie? "Het belangrijkste wat ik zie is dat we samen een proces op gang hebben gebracht; dat is ons grootste winstpunt", aldus Fleuren. "Niet alleen bij de KNHB maar ook binnen de verenigingen is er aandacht voor andere dingen dan alleen het hockeyspelletje zelf, namelijk de sfeer en hoe we met elkaar omgaan. Wat het ons uiteindelijk oplevert? Meer plezier. En meer leden; mensen gaan hockeyen of melden hun kind aan omdat ze zich veilig voelen op de hockeyvereniging. Daar draagt de campagne Sportiviteit & Respect absoluut aan bij."

3.11

Activiteiten

Evaluatieonderzoek

In 2012, als het programma 'Samen voor Sportiviteit & Respect' afloopt, worden de resultaten van de verschillende programmaonderdelen binnen de hockeywereld geëvalueerd.

Bijsturen beleid

De KNHB stuurt – mede op basis van bovenstaande evaluatie, maar ook naar aanleiding van andere signalen en ervaringen – het Sportiviteit & Respect-beleid waar nodig bij.

In de strijd voor sportiviteit

HC Waddinxveen In de strijd voor sportiviteit

Deze vereniging heeft het materiaal van de KNHB-campagne 'In de strijd voor sportiviteit' ingezet. Vooral het afzetlint met de tekst 'Moedig aan, maar ga niet door het lint' is veel gebruikt bij HC Waddinxveen.

4

Sportiviteit & Respect-beleid binnen de vereniging

Samen discussiëren, je eigen benaderingswijze als vereniging kiezen: dat werkt!

Succes voor de hele vereniging

Sport is vooral leuk. Dat maakt dat mensen bereid zijn een stapje extra te zetten om werkelijk iets te doen aan de sfeer voor, tijdens en na de wedstrijd. Om dit ook goed bespreekbaar te maken binnen de vereniging is het verstandig om met elkaar 'aan de voorkant' vast te stellen: wat vinden wij wel of niet 'normaal gedrag'? Gedragcodes die van internet worden geplukt en vervolgens op de muur worden gehangen, hebben totaal geen effect. Samen discussiëren, toetsen, je eigen benaderingswijze als vereniging kiezen: dat werkt wél.

Wilt u als vereniging Sportiviteit & Respect uitstralen naar uw leden, vrijwilligers, toeschouwers en gasten? Dan is het van groot belang om dit thema te verweven in het 'doen en laten' van uw vereniging. De verenigingsbestuurder vormt hierbij het begin- en eindpunt. Deze bestuurder moet dan ook begrip hebben voor wat Sportiviteit & Respect inhoudt en hoe een beleid op dit gebied kan bijdragen aan succes voor de hele vereniging.

Hoe dit beleid eruit komt te zien, verschilt per situatie. Er is geen standaard oplossing; elke vereniging maakt haar eigen vertaalslag van het begrip Sportiviteit & Respect. Alleen dan is de aanpak herkenbaar voor alle betrokkenen binnen de vereniging.

Inspirerende verhalen

Verspreid door dit handboek staan in kleine kadertjes verschillende acties genoemd van verenigingen. In hoofdstuk 6 lichten we enkele best practices uitgebreid toe. Deze kunnen dienen ter inspiratie voor uw eigen Sportiviteit & Respect-beleid. Eveneens inspirerend zijn de verhalen van vier clubvoorzitters, die in paragraaf 8.5 ingaan op hoe zij als bestuurder persoonlijk bijdragen aan een succesvolle Sportiviteit & Respect-aanpak.

Om u als vereniging op weg te helpen hebben we ook het Manifest van het programma 'Samen voor Sportiviteit & Respect' bijgevoegd (zie pagina 122). De bestuurders en directie van de elf deelnemende sportbonden hebben zich uitgesproken in dit manifest, op basis van een gezamenlijke definitie van wat Sportiviteit & Respect eigenlijk is. Met dit manifest maken zij zich hard om Sportiviteit & Respect te integreren in hun dagelijkse beleid. Ook geven zij aan dat zij hier op mogen worden aangesproken.

In dit hoofdstuk geven we enkele handvatten die u kunnen helpen bij het opzetten van een Sportiviteit & Respect-beleid binnen uw vereniging.

4.1 Hoe maakt u als vereniging een Sportiviteit & Respect-beleid?

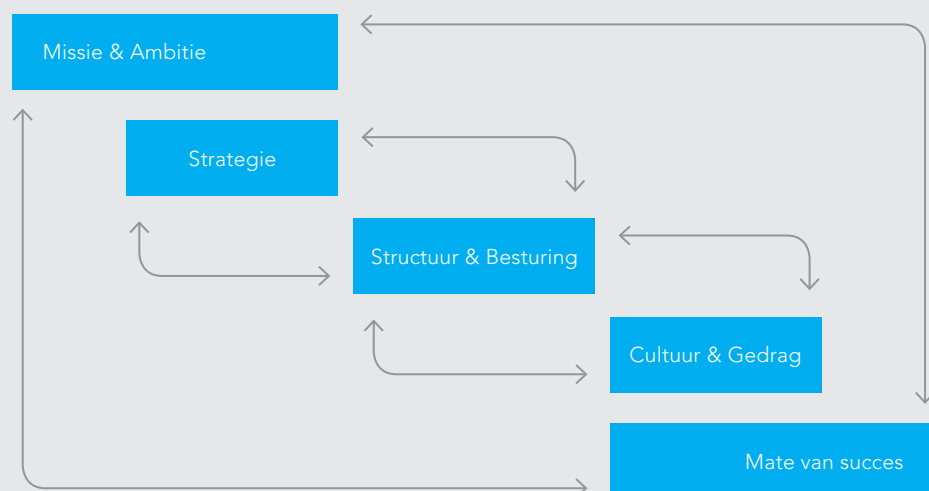
Begin met de vraag: wat is de Missie & Ambitie van de vereniging?

U wilt als verenigingsbestuurder samen met uw achterban beleid maken op het gebied van Sportiviteit & Respect. Mooi! Maar: waar te beginnen? En hoe dit aan te pakken? De eerste stap is het stellen van de vraag: wat is de Missie & Ambitie van de vereniging? Bij het vaststellen van de missie moet u zich afvragen wat u als vereniging wilt uitstralen richting uw leden en de buitenwereld. Deze missie wordt vervolgens opgebouwd uit enkele elementen zoals normen, waarden en overtuigingen van de vereniging. Ook de ambities – wat u wilt bereiken aan het einde van de beleidsperiode – krijgen hier een plaats.

Om van de Missie & Ambitie te komen tot een succesvol beleid, moet u als vereniging drie fasen doorlopen:

- *Strategiefase*: het bestuur maakt met elkaar keuzes wat het wil bereiken.
- *Structuur & besturingsfase*: het bestuur richt de organisatie in om de gestelde doelen te bereiken.
- *Cultuur & gedragfase*: het bestuur implementeert de gestelde doelen, waardoor de vereniging haar eigen cultuur en gedrag krijgt. Dit vormt de identiteit van de vereniging.

Deze fasen zijn hieronder in kaart gebracht. Besef goed dat dit een dynamisch schema is, dat zowel van boven naar beneden loopt als van beneden naar boven. Alle stappen staan in verbinding en hebben invloed op elkaar.

4.1

Leg regelmatig de overlegstructuur onder de loep; dit houdt uw vereniging dynamisch

4.1.1 Strategie

De eerste stap die u als bestuur moet zetten is met elkaar vaststellen welke strategie de vereniging wil volgen om tot successen te komen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vraagstukken als: kiezen wij voor topsport of breedtesport? Willen wij een maatschappelijk verantwoorde vereniging zijn? Kiezen wij voor de jeugd, senioren of allebei? Wat verstaan wij als vereniging onder Sportiviteit & Respect? Door dit soort vragen te formuleren en te beantwoorden komt u tot de verenigingsdoelstellingen voor een bepaalde periode. Deze doelstellingen samen vormen het beleidsplan van de vereniging. Sportiviteit & Respect vormt een integraal onderdeel van wat een vereniging wil bereiken. Het is dan ook belangrijk om dit thema een vaste en geïntegreerde plaats te geven in het beleidsplan. Sportiviteit & Respect moet terugkomen in onder meer de vrijwilligersaanpak en de opleiding en begeleiding van trainers en scheidsrechters, maar ook in de organisatie en uitvoering van het tuchtrecht. Wilt u dit als vereniging op een succesvolle manier integreren? Dan is het essentieel dat alle verenigingsbestuurders begrip en inzicht hebben hoe Sportiviteit & Respect bijdraagt aan de mate van succes van de gestelde doelen.

4.1.2 Structuur & Besturing

Heeft u de strategie gekozen? Dan is het tijd om de structuur en besturing binnen de vereniging te bepalen. Hierbij geeft u aan wat de rol- en taakverdeling is tussen het bestuur en commissies. Welke taken vervult het bestuur en welke de commissies? Wanneer u deze verdeling al heeft bepaald, is het goed om er tussentijds nog eens kritisch naar te kijken. Zijn er verbeterpunten, waardoor sommige taken beter kunnen worden vervuld? Of past een bepaalde rol van een bestuurder of commissielid beter bij iemand anders, zodat de uitvoering effectiever verloopt?

De overlegstructuur van de vereniging moet eveneens in kaart worden gebracht. Denk bijvoorbeeld na over de vraag of u elke commissie aan een bestuurslid wilt koppelen. Werkt dit effectiever of vertraagt dit juist het beslissingstraject? Door regelmatig de overlegstructuur onder de loep te leggen houdt u de vereniging dynamisch.

4.1.3 Cultuur & Gedrag

In de derde fase bepaalt het bestuur wat de verenigingscultuur is en welk gedrag u binnen de vereniging wilt hebben. In deze fase stelt u met elkaar vast wat de kernwaarden van de vereniging zijn en hoe u met elkaar wilt omgaan. Hoe spreken mensen elkaar aan? Hoe straffen en belonen wij onze leden?

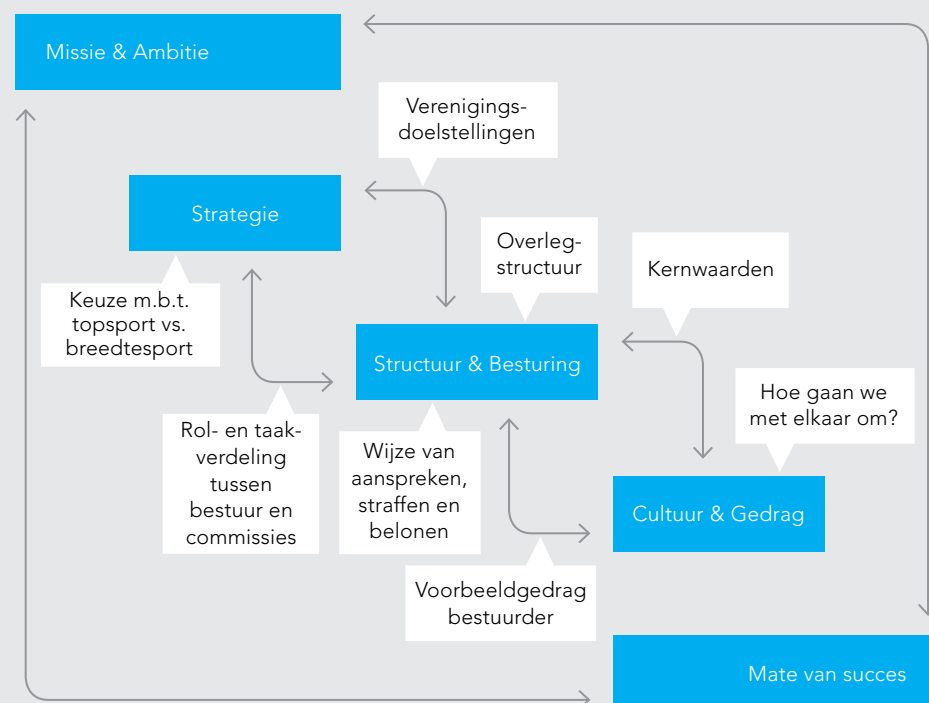
En hoe stelt de vereniging zich bijvoorbeeld op rondom belangrijke wedstrijden? Als in de beslissende eindfase van de competitie speelsters van Meisjes C1 worden ingezet bij Meisjes C6, is dat niet sportief en respectvol. Toch zien we dit – helaas – nog vaak gebeuren aan het einde van het seizoen, om te zorgen dat het lagere team van de club niet degradeert of juist kampioen wordt. Meisjes die een heel jaar in C6 hebben gespeeld, worden op het belangrijkste moment op de bank

4.1

De verenigingsbestuurder vormt het begin- en eindpunt

gezet voor meisjes uit een ander team. Daarnaast is het richting de tegenstander en andere teams in de poule een vorm van competitievervalsing. Dit zijn dan ook voorvallen die u als vereniging wilt voorkomen. Als bestuurder is het uw taak om het goede voorbeeld te geven en te stimuleren dat teams, coaches en spelers dit niet doen.

Bovenstaand voorval is slechts een voorbeeld waar een verenigingsbestuurder mee te maken krijgt als het gaat om Sportiviteit & Respect. We onderscheiden vier rollen die belangrijk zijn voor bestuurders. Om de gewilde cultuur en het gewenste gedrag uit te stralen is het belangrijk dat bestuurders deze vier rollen goed vervullen. Meer hierover leest u in paragraaf 8.4 en 8.5.

Ring Pass Campagne 'De Lijn'

Ring Pass uit Delft maakt gebruik van eigen campagnemateriaal, dat is gericht op verschillende doelgroepen binnen de vereniging. Zo zijn er verschillende posters gemaakt om iedereen gericht aan te spreken op sportief gedrag.

4.2 SMART maken van beleid

Durf een uitdaging aan te gaan als vereniging!

Heeft u als vereniging een nieuw beleid gemaakt? Dan is een volgende stap om het beleid SMART te formuleren. SMART staat voor: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

Een SMART-doelstelling is richtinggevend. Hiermee geeft u als bestuur aan wat u wilt bereiken met uw vereniging. Ook stuurt u het gedrag van uw leden en van uzelf. Bovendien geeft u aan welke resultaten wanneer moeten worden bereikt. Door het beleid te formuleren volgens het SMART-principe voorkomt u dat de doelstellingen te vaag en vrijblijvend zijn. Want u wilt toch ook dat een beleid meer is dan alleen goede voornemens?

Hiernaast gaan we nader in op de vijf componenten van het SMART-principe.

In de strijd voor sportiviteit

Fletiomare Sportiviteitsweekend

De jonge vereniging Fletiomare uit Vleuten heeft aan het begin van het seizoen een sportiviteitsweekend georganiseerd voor junioren- en seniorenteams. Tijdens dit weekend vond onder meer een verkiezing plaats van de meest sportieve speler en supporter. Ook de scheidsrechters werden in het zonnetje gezet.

4.2

S Specifiek

Omschrijf het doel duidelijk en concreet. Het moet een waarneembare actie, gedrag of resultaat zijn, waaraan een getal, bedrag, percentage of ander kwantitatief gegeven verbonden is. Een heldere doelstelling geeft antwoord op de zes w-vragen:

- Wat willen we bereiken?
- Wie zijn erbij betrokken?
- Waar gaan we het doen?
- Wanneer gebeurt het?
- Welke delen van de doelstelling zijn essentieel?
- Waarom willen we dit doel bereiken?

De betrokkenen binnen de vereniging moeten een duidelijk verband zien tussen de doelstelling en de activiteiten die van hen worden gevraagd. Naarmate de doelstelling preciezer is geformuleerd, wordt het makkelijker hier invulling aan te geven.

M Meetbaar

Er moet een systeem, methode en procedure zijn om vast te stellen in welke mate het doel op een bepaald moment is bereikt. Een vraag die u als vereniging moet stellen is: wat is er af als het af is?

A Acceptabel

Is er draagvlak voor het Sportiviteit & Respect-beleid? Is het in overeenstemming met het algemene beleid en de doelstellingen van de vereniging? Zijn de betrokkenen bereid zich te verbinden aan de doelstelling? Kortom, het is belangrijk dat er draagvlak is voor het gemaakte beleid. De leden moeten het willen, anders wordt het doel niet gehaald of beklijft de verandering niet.

R Realistisch

Een te makkelijk doel is niet interessant, omdat het mensen niet uitdaagt en geen bevrediging oplevert. Het beste is doelen te stellen die net boven het niveau van de vereniging liggen en die ongeveer 50% kans van slagen hebben. Als leden het gevoel hebben dat ze iets extra's moeten doen om het doel te realiseren, dan voelen ze zich trots. Dit geeft weer energie voor nieuwe doelen. Een SMART-doel moet worden gezien als een project, niet als een taak. Durf een uitdaging aan te gaan als vereniging!

Moeilijk bereikbare doelstellingen kunt u ook opsplitsen in kleinere, haalbare subdoelstellingen. De tussentijdse resultaten geven telkens nieuwe energie. Een realistische doelstelling moet rekening houden met de praktijk. Er zijn altijd andere activiteiten, onverwachte gebeurtenissen en afleidingen binnen een hockeyvereniging.

T Tijdgebonden

Een SMART-doelstelling heeft een duidelijke start- en einddatum. Bij kortetermijndoelen is dit zeer belangrijk, bij doelen voor de langere termijn is het niet altijd mogelijk.

(Bron: www.carrieretijger.nl)

4.3 De Sportiviteit & Respect-ambassadeur

Het bestuur moet aangeven wat de rol, functie en bevoegdheden zijn van de ambassadeur

Vanaf de start van de campagne in 2002 is er op elke vereniging een direct aanspreekpunt op het gebied van Sportiviteit & Respect. Deze ambassadeur is de contactpersoon tussen de KNHB en de vereniging als het gaat om nieuws, acties of andere zaken met betrekking tot dit thema.

De belangrijkste taak van de Sportiviteit & Respect-ambassadeur is om alle ontwikkelingen op het gebied van de KNHB-campagne Sportiviteit & Respect te delen met het verenigingsbestuur en haar leden.

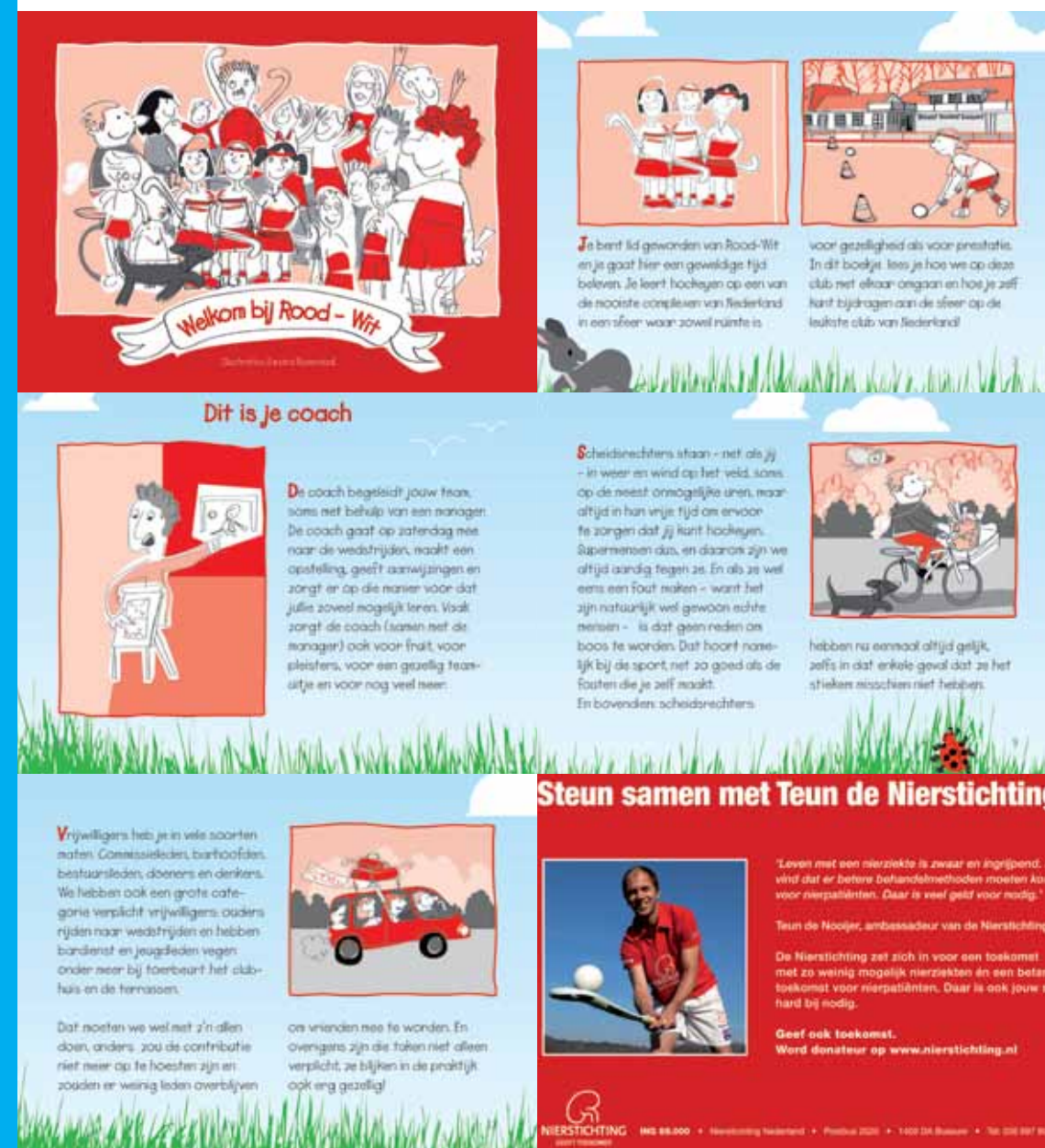
Creatieve commissie

Veel verenigingen hebben niet alleen een Sportiviteit & Respect-ambassadeur, maar ook een speciale commissie die zich met dit onderwerp bezighoudt. Het instellen van een dergelijke commissie is aan te raden. Zo ligt de verantwoording niet bij één persoon. Bovendien maken vele handen licht werk en komen er binnen een commissie meer en creatievere ideeën naar boven, wat bij dit onderwerp van groot belang is.

Het is essentieel dat de Sportiviteit & Respect-ambassadeur en/of -commissie een duidelijke plaats heeft binnen de vereniging. Het bestuur moet helder aangeven wat de rol, functie en bevoegdheden zijn van de ambassadeur en/of commissie. Daarnaast moeten de contactlijnen met het bestuur kort zijn, zodat er snel geschakeld kan worden. Het is verder aan te raden dat de Sportiviteit & Respect-ambassadeur of -commissie een vaste plek heeft op de verenigingsite, zodat iedereen deze weet te vinden.

AMHC Rood-Wit Welkomstboekje voor nieuwe leden en ouders

Rood-Wit uit Aerdenhout heeft voor nieuwe leden en ouders een welkomstboekje gemaakt. Door middel van illustraties wordt uitgelegd wat er binnen een hockeyvereniging gebeurt en wat er van leden en hun ouders wordt verwacht.

5

Voorbeelden voor verenigingen: zes cases

We besteden ook aandacht aan preventieve maatregelen

Voorbeelden uit de praktijk

In dit hoofdstuk geven we zes voorbeelden van een vraagstuk op het gebied van Sportiviteit & Respect. De paragrafen zijn ingedeeld aan de hand van de volgende doelgroepen:

- Spelers
- Supporters
- Ouders
- Coaches/trainers
- Bestuurders
- Tuchtcommissie

Per paragraaf staat een case centraal. Hierbij geven we steeds aan wie van de aanwezigen een rol kunnen spelen bij de oplossing van het vraagstuk. In veel situaties is het lastig om op de dag zelf meer te doen dan de actiepunten die vermeld staan onder de kopjes 'tijdens de wedstrijd' en 'na de wedstrijd'. Daarom besteden we – naast de acties 'in de hitte van de strijd' – ook aandacht aan preventieve maatregelen. Wat kunnen de verschillende betrokkenen doen om bepaalde situaties in de toekomst te voorkomen?

Het is overigens goed om na te gaan of het om een eenmalig incident gaat. Misschien zijn er bijzondere omstandigheden, bijvoorbeeld binnen een team, die een bijzondere aanpak vragen. Met de voorbeelden in dit hoofdstuk hopen wij u handvatten te bieden. Het is hierbij belangrijk dat u voor uw eigen vereniging een passende handelswijze kiest, die past bij uw vereniging en leden.

5.1 Spelers

Gedrag: fysiek wangedrag tijdens de wedstrijd

Een speler wordt van achteren neergehaald. Hij staat op en drukt vervolgens de overtreder tegen de grond. De laatste krijgt rood. Als hij bij het verlaten van het veld langs de coach van de tegenpartij loopt, ontstaat er een handgemeen. Met nog zes minuten op de klok besluit de scheidsrechter de wedstrijd te staken.

Mogelijke acties tijdens de wedstrijd

Coaches kunnen:

- de spelers kalmeren;
- een speler wisselen als blijkt dat de spanning hem te veel wordt;
- in de rust met de speler(s) praten over de situatie;
- contact zoeken met de coach van de tegenpartij.

Mede- en tegenspelers kunnen:

- elkaar aanspreken op het onwenselijke gedrag;
- de ‘oververhitte’ speler kalmeren.

Scheidsrechters kunnen:

- een (rode) kaart geven;
- de aanvoerders bij zich roepen en kalmeren;
- eventueel de wedstrijd staken.

Mogelijke acties na de wedstrijd

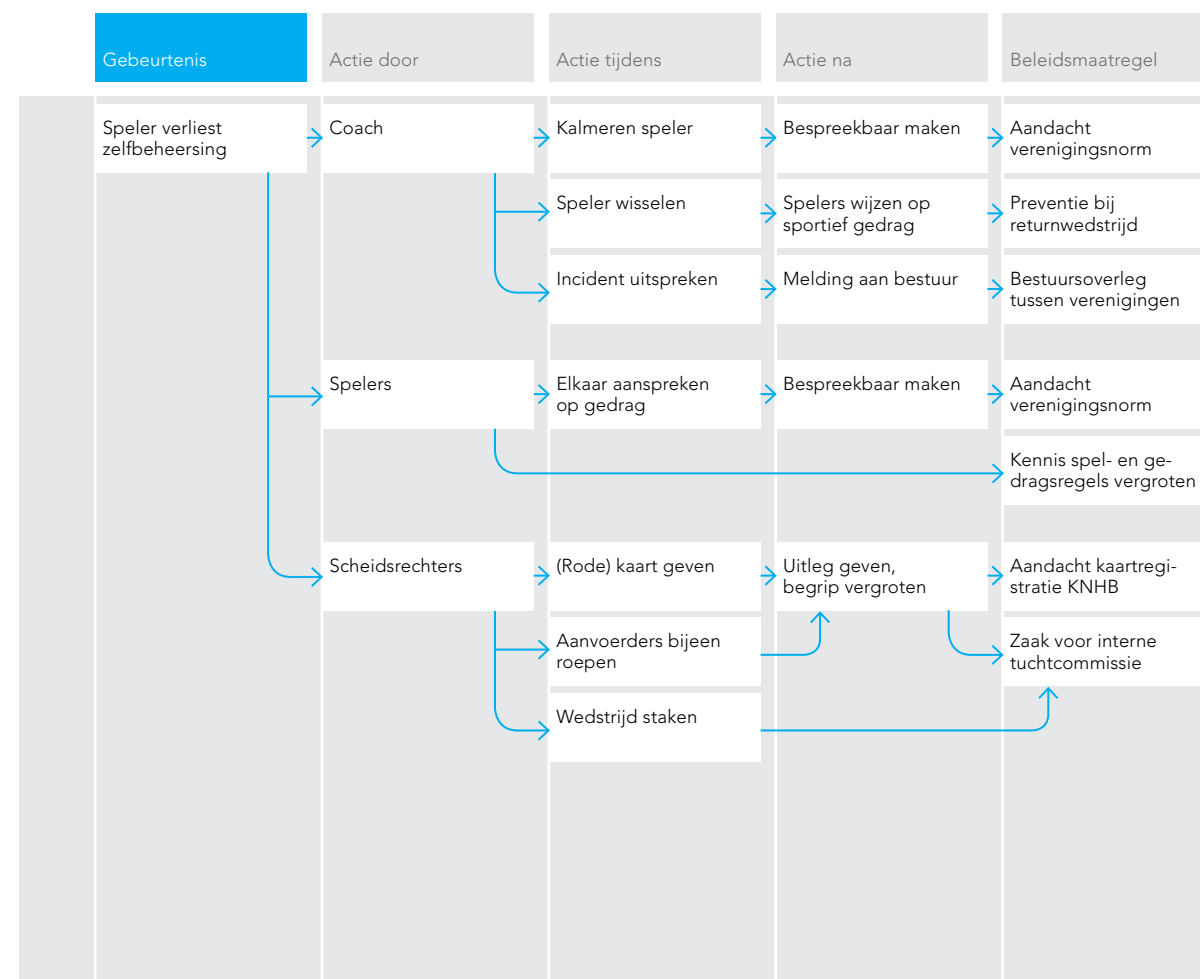
- Coaches kunnen na de wedstrijd het incident bespreken met de spelers. Tijdens dit gesprek kan de coach wijzen op sportief gedrag en de normen en waarden van de vereniging. De coach kan het incident eventueel ook bespreken met het bestuur.
- Spelers kunnen de wedstrijd bespreken met elkaar en met de tegenstander. Dit kan de spanning uit de lucht halen, helemaal als de returnwedstrijd nog moet plaatsvinden.
- Scheidsrechters kunnen in een nagesprek met coaches en/of spelers het verloop van de wedstrijd bespreken. Hierbij kunnen zij het incident aanhalen.

Voorbeelden van acties die preventief kunnen werken voor een volgende wedstrijd

- Het bestuur van de vereniging kan met het team en de coach in gesprek gaan over het voorval. Aan de hand daarvan kunnen zij bespreken hoe een en ander kan worden voorkomen. Niet alleen voor de returnwedstrijd, maar ook voor andere toekomstige wedstrijden. Benadruk hierbij bijvoorbeeld dat spelers ook zelf een wissel kunnen aangeven, wanneer de spanning hen te veel wordt. De coaches hebben hierin een belangrijke signalerende rol.
- Het bestuur kan het voorval bespreken met de betrokken speler. Wat is de oorzaak dat de speler de coach heeft aangevallen? Heeft de speler vaker dergelijke woede aanvallen gehad en agressief gedrag vertoond? Op basis van de uitkomsten kan de vereniging eventueel nadere maatregelen treffen.

5.1

- Het bestuur van de vereniging kan de kennis van de spel- en gedragsregels vergroten en coaches en spelers leren wat sportief gedrag is.
- Voor het bestuur is het tevens mogelijk om het districtsbestuur te bellen. Ten eerste is het van groot belang dat het districtsbestuur weet wat er in het betreffende district gebeurt. Op die manier kan het bestuur eventuele preventieve maatregelen nemen. Ten tweede kan het districtsbestuur – indien nodig – een bemiddelende rol spelen.
- In het algemeen is het verstandig om dergelijke gebeurtenissen binnen de vereniging te communiceren en de mogelijke oplossingen en tips ter voorkoming te blijven herhalen. Uiteraard hoeven ‘overtreders’ niet aan de schandpaal genageld te worden. Anoniem gemaakte gebeurtenissen laten net zo goed zien wat er gebeurt. Deze communicatie kan via de site van de vereniging of door middel van een mailing.

5.2 Supporters

Gedrag: verbaal wangedrag langs de lijn

Streekderby's zijn vaak beladen en brengen meer spanning met zich mee. Zo ook deze derby. De wedstrijd verloopt iets harder dan normaal, maar zeker binnen de gangbare grenzen. De spelers ervaren de wedstrijd dan ook als zeer positief. Het duel gaat gelijk op en is spannend en aantrekkelijk. Het publiek staat enthousiast mee te coachen en moedigt de teams hard aan. Helaas is er een groep mannen aanwezig die de sfeer weet te verpesten. Ze plaatsen continu opmerkingen over het uiterlijk en de speelstijl van spelers van het bezoekende team. Dit gaat zo ver dat een speler huilend naar de dug-out loopt. Vervolgens stapt de coach op de mannen af met de vraag of ze alsjeblieft hun mond kunnen houden. Dit heeft echter niet veel zin; de mannen gaan door met hun negatieve commentaar. Na de wedstrijd zijn de spelers woedend en dienen een klacht in bij het bestuur van hun eigen vereniging.

Mogelijke acties tijdens de wedstrijd

Mede- en tegenspelers kunnen:

- elkaar kalmeren en afkoelen.

Coaches kunnen:

- in de rust spelers kalmeren en focus op de wedstrijd houden;
- rust vragen bij toeschouwers;
- een bestuurslid vragen op te treden.

Toeschouwers kunnen:

- elkaar aanspreken op onsportief gedrag en wijzen op de verenigingsnorm;
- een bestuurslid vragen op te treden.

Bestuur kan:

- het publiek aanspreken op gedrag;
- de probleemgroep verwijderen.

Mogelijke acties na de wedstrijd

- Spelers/coach van de thuis spelende vereniging kunnen met de toeschouwers in gesprek gaan en melden dat dergelijk gedrag langs de lijn niet gewenst is.
- Toeschouwers kunnen met elkaar in gesprek gaan en wijzen op onsportief gedrag.
- Het bestuur kan met de probleemgroep in gesprek gaan en melden dat dergelijk gedrag niet door de beugel kan.

Voorbeelden van acties die preventief kunnen werken voor een volgende wedstrijd

- Verenigingsbesturen kunnen onderling contact leggen. Zo kunnen zij gezamenlijk kijken wat er gedaan kan worden om herhaling te voorkomen. Vaak is het zo dat bij een incident het bestuur van de bezoekende vereniging niet op de hoogte wordt gebracht. Bel de collega-bestuurder, maak het incident bespreekbaar en probeer voor de returnwedstrijd afspraken te maken. Zo kunt u voorkomen dat de sfeer op voorhand al gespannen is.
- In het algemeen is het verstandig om dergelijke gebeurtenissen binnen de vereniging te

5.2

communiceren en de mogelijke oplossingen en tips ter voorkoming te blijven herhalen. Leg daarbij nadruk op het feit dat Sportiviteit & Respect niet alleen op het veld geldt, maar zeker ook langs de lijn. Communicatie kan plaatsvinden via de site of door middel van een mailing aan de leden.

- Het bestuur van de vereniging kan het incident bespreken met de toeschouwers. Probeer hen te doordringen van de ernst van de zaak en de gevolgen die het team hier mogelijk van ondervindt. Aan de hand van het gesprek kunt u bepalen of er bij een volgende keer eerder of anders moet worden ingegrepen.

Gebeurtenis	Actie door	Actie tijdens	Actie na	Beleidsmaatregel
Verbaal wangedrag toeschouwers	Spelers	Elkaar kalmeren	Na de wedstrijd situatie bespreken (met publiek)	Aandacht verenigingsnorm
	Coach	Spelers kalmeren en in rust toespreken	Situatie bespreken met het team	
		Rust vragen bij toeschouwers	Toeschouwers aanspreken op gedrag	Aandacht voor verenigingsnorm
		Bestuur vragen op te treden		
	Toeschouwers	Elkaar aanspreken op gedrag	Aanspreken op negatieve gevolgen voor team	Aandacht verenigingsnorm
		Bestuur vragen op te treden		Kennis spel- en gedragsregels vergroten
	Bestuur	Publiek aanspreken op gedrag en indien mogelijk verwijderen	Aanspreken op negatieve gevolgen voor team	Incident agenderen voor vergadering
			Aanspreken op wangedrag	Aandacht verenigingsnorm
				Communiceren norm via site en mailing

5.3 Ouders

Gedrag: verbaal wangedrag langs de lijn

Op het veld krijgt een van de spelers een kaart. De vader van de betreffende speler is het hier niet mee eens. Zodra de wedstrijd stilligt, spreekt hij de scheidsrechters aan op de – in zijn ogen zeer onterechte – kaart. Hij is van mening dat hierdoor het team van zijn zoon ernstig wordt gedupeerd; ze spelen hierdoor immers met een speler minder dan de tegenstander. Ook tijdens het vervolg van de wedstrijd laat de vader geregeld van zich horen bij beslissingen van de scheidsrechter. Op het veld is het onschuldige incident allang vergeten en verloopt de wedstrijd verder normaal.

Mogelijke acties tijdens de wedstrijd

Coaches kunnen:

- de ouder vragen of hij het team op een opbouwende wijze wil aanmoedigen;
- een aanwezig bestuurs- of commissielid vragen de ouder aan te spreken en te kalmeren.

Spelers/aanvoerders kunnen:

- hun ouders kalmeren. De negatieve opmerkingen over de arbitrage kunnen juist negatief werken voor de ploeg die de fanatieke ouder aanmoedigt.

Scheidsrechters kunnen:

- de aanvoerder van het team waarbij de ouder hoort vragen de betreffende ouder te kalmeren.

Bestuurders kunnen:

- de ouder benaderen en kalmeren, indien nodig de ouder verwijderen.

Toeschouwers en andere ouders kunnen:

- het gedrag van een fanatieke mede-toeschouwers corrigeren door hem aan te spreken op de gedragsregels en omgangsvormen binnen de vereniging;
- het bestuur benaderen om actie te ondernemen tegen wangedrag langs de lijn.

Mogelijke acties na de wedstrijd

- Spelers/coaches kunnen de ouder na de wedstrijd aanspreken op zijn gedrag en duidelijk maken dat zijn opmerkingen een negatieve invloed op de wedstrijd kunnen hebben.
- Scheidsrechters kunnen in een nagesprek met coaches en/of bestuurders melden dat dergelijk gedrag niet door de beugel kan en hen verzoeken hier op de vereniging aandacht aan te besteden.
- Bestuurders kunnen in een nagesprek de ouder wijzen op de regels en gedragsnormen van de vereniging.
- Scheidsrechters kunnen met de betreffende ouder de zaak bespreken en zo in elk geval de lucht klaren. Scheidsrechters hoeven hierbij overigens geen verantwoording af te leggen over het hoe en waarom van de gegeven straf.

5.3

Voorbeelden van acties die preventief kunnen werken voor een volgende wedstrijd

- Het bestuur van de vereniging kan met de ouder het incident bespreken en de ouder doordringen van de ernst van de zaak en de gevolgen die het team hier mogelijk van ondervindt.
- Het bestuur van de vereniging kan de kennis van de spel- en gedragsregels vergroten en ouders leren wat sportief gedrag is. Dit kan in de vorm van een informatieve ouderavond – eventueel met behulp van een workshop van Tischa Neve – of een spelregelcursus voor ouders.

Gebeurtenis	Actie door	Actie tijdens	Actie na	Beleidsmaatregel
Wangedrag ouders	Coach/spelers	Rust vragen bij ouders	Ouder aanspreken op gedrag	
		Bestuurslid vragen op te treden	Ouder aanspreken	Aandacht verenigingsnorm
				Ouderavond
	Scheidsrechters	Aanvoerders om rust vragen	Incident bespreken	Aandacht verenigingsnorm
	Bestuurders	Ouder aanspreken op gedrag	Uitleg geven en kennis vergroten	Ouderavond
				Spelregelcursus
		Verwijderen ouder	Uitleg geven van regels	Aandacht verenigingsnorm
			Melding bij interne tuchtcommissie	Behandeling interne tuchtcommissie
	Ouders/publiek	Elkaar aanspreken op gedrag	Bespreken, preventie herhaling	
		Bestuurslid om actie vragen	Incident bespreekbaar maken	Aandacht verenigingsnorm

5.4 Coaches/trainers

5.4

Gedrag: conflict met een ouder

Zaterdagochtend moet een vader rijden naar de hockeyclub waartegen het team van zijn dochter speelt. Het meisje speelt in de D-jeugd. Door toestanden thuis is hij een halfuur later dan afgesproken. De coach spreekt de vader hierop aan. Er ontstaat onenigheid, waarop de vader in het bijzijn van de kinderen de coach uitscheldt.

Mogelijke acties naar aanleiding van dit incident

Coach kan:

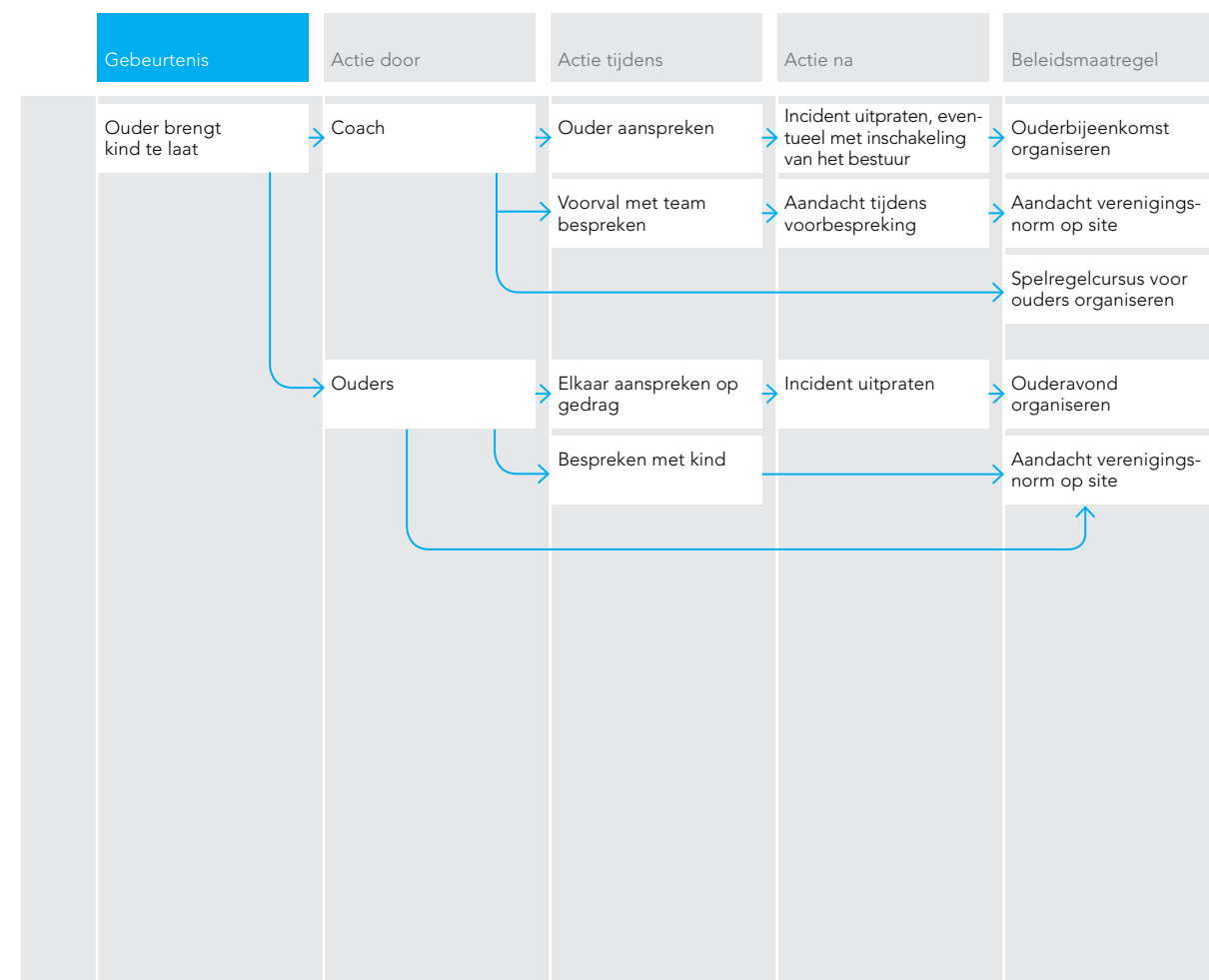
- de ouder aanspreken op zijn gedrag, probeer hierbij te achterhalen wat de oorzaak is van het te laat komen. Bij aanhouden van het probleem contact zoeken met het bestuur van de vereniging, dat eventueel actie kan ondernemen richting de ouder in de vorm van een gesprek;
- het voorval met het team bespreken, zodat het én uit de wereld is én preventief werkt naar andere ouders.

Ouders kunnen:

- elkaar aanspreken op (wan)gedrag en corrigerend optreden;
- het voorval met hun eigen kind bespreken. Hun kinderen uitleg geven over de afspraken die gelden rond een hockeywedstrijd (verzamelen, spelregels, tenue etc.).

Voorbeelden van acties die preventief kunnen werken

- De vereniging kan voorlichtingsbijeenkomsten voor ouders organiseren. Hier kan aandacht worden besteed en uitleg worden gegeven over de regels die gelden bij en rond hockeywedstrijden en trainingen. Bijvoorbeeld: op tijd komen, juiste tenue, tijdig afzeggen, spelregels. De Sportiviteit & Respect-workshop van Tischa Neve gericht op ouders kan hiervoor ook uitkomst bieden.
- Het verenigingsbestuur kan de ouder en de coach uitnodigen voor een gesprek, waarin aan de orde komt wat er precies is gebeurd. Aan de hand daarvan kan worden bepaald welke stappen er ondernomen worden om herhaling van een dergelijk incident te voorkomen.
- De coach doet er goed aan bij de jeugd consequent aandacht te besteden aan de (spel)regels van hockey. Zo weten kinderen zelf dat te laat komen er niet bij hoort. Het is daarnaast aan te raden dat de coach ouders van wie kinderen te laat komen hier direct, van het begin af aan, op wijst.
- In het algemeen is het nuttig om regels en afspraken die binnen de vereniging en binnen het team gelden te communiceren. Dit kan via de website of in een mail naar de ouders.

5.5 Bestuurders

Gedrag: problemen tijdens een jeugdfeest

Jeugdfeesten, die vier keer per jaar worden georganiseerd, zijn altijd een grote happening op hockeyvereniging X. Tijdens een van de feesten beginnen vijf jongens ruzie te maken met elkaar. Het opstootje wordt op dat moment opgelost door de vrijwilligers die het feest organiseren. Na afloop van het feest gaan dezelfde jongens met elkaar op de vuist op de parkeerplaats. Onder de vechtende mensen bevinden zich twee leden van de vereniging en drie introducés. De bewaking trekt de vechtende partijen uit elkaar en brengt de jongens naar het clubhuis. De organisatie noteert vervolgens de namen van de jongens en zoekt uit welke leden de drie introducés hebben meegenomen. Dan wordt iedereen naar huis gestuurd.

Mogelijke acties naar aanleiding van dit incident

Leden kunnen:

- elkaar aanspreken op hun gedrag en wijzen op de fatsoensnormen binnen de vereniging.

Organisatoren (feestcommissie) kunnen:

- ondanks de woede eerst proberen te achterhalen wat de oorzaak is van de ruzie; vervolgens de ruziemakers aanspreken op hun gedrag en aangeven wat het gevolg is van hun gedrag;
- contact zoeken met het bestuur van de vereniging, dat eventueel actie kan ondernemen richting de leden en/of ouders in de vorm van een gesprek.

Bestuurders kunnen:

- een nagesprek hebben met de ruziemakers en/of ouders en melden dat dergelijk gedrag niet door de beugel kan;
- een nagesprek hebben met de organisatoren van het feest en vragen wat er mis is gelopen en maatregelen verzinnen.

Ouders kunnen:

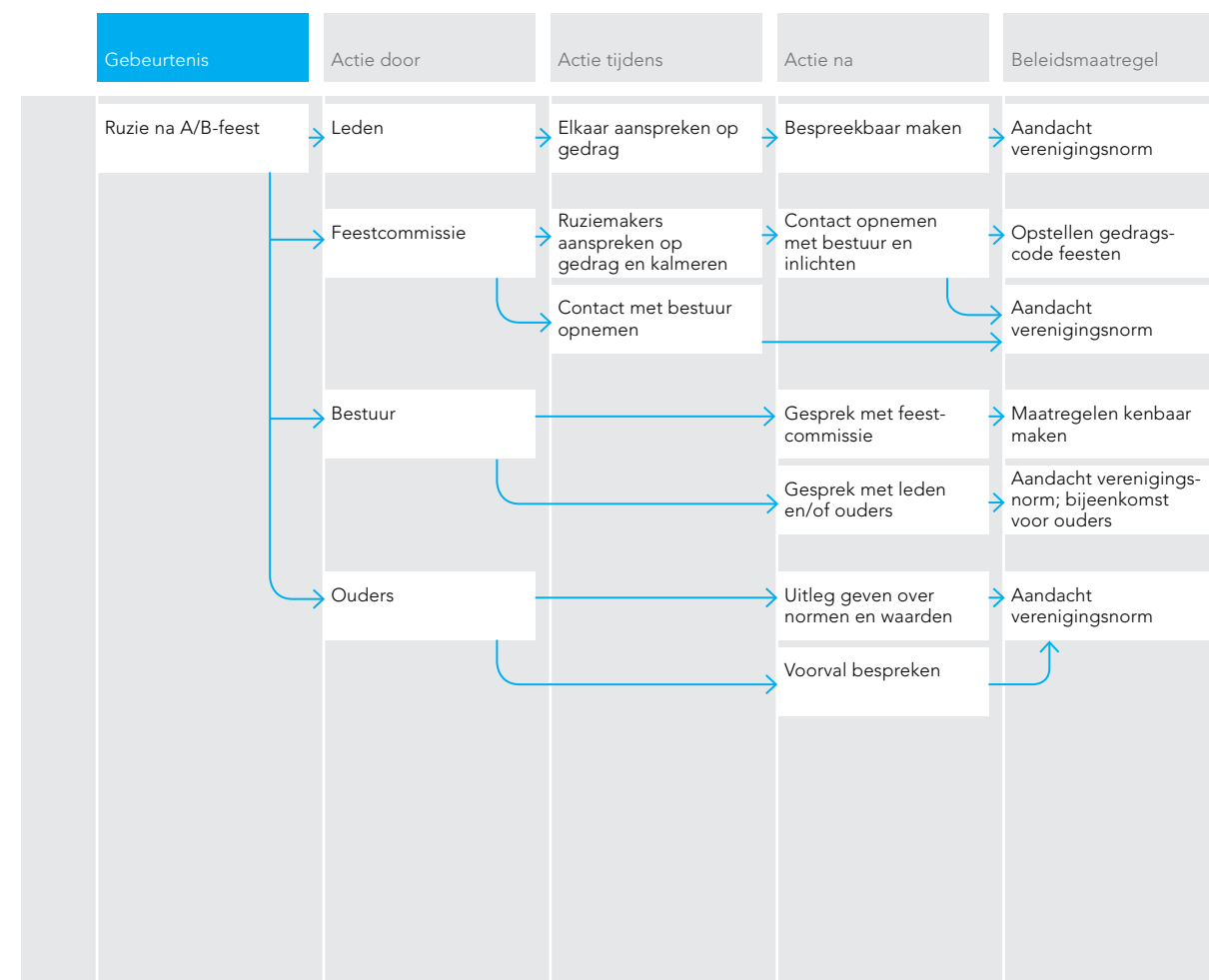
- hun kinderen uitleg geven over de normen die gelden rond een hockeyfeest (niet te veel drinken, geen ruzie maken, niets vernielen etc.);
- het voorval met hun kind bespreken.

Voorbeelden van acties die preventief kunnen werken

- Het opstellen van een gedragscode van de vereniging.
- Maatregelen voor overtreders vaststellen en communiceren via de website. Bijvoorbeeld een verbod voor volgende feest(en) voor de ruziemakers en eventueel ook maatregelen tegen de leden die de andere ruziemakers hebben geïntroduceerd.
- De vereniging kan een voorlichtingsbijeenkomst voor ouders organiseren. Hier kan (onder meer) aandacht worden besteed en uitleg worden gegeven over de regels, normen en waarden die gelden tijdens de hockeyfeesten.
- Het bestuur kan het kind en zijn ouders uitnodigen voor een gesprek, waarin aan de orde komt wat er precies is gebeurd. Aan de hand daarvan kan worden bepaald welke stappen er ondernomen kunnen worden om herhaling van een dergelijk incident te voorkomen.

5.5

- Bestuurders moeten zich bewust zijn van hun eigen rol en verantwoordelijkheid in het bevorderen van Sportiviteit & Respect. De KNHB kan verenigingen ondersteunen bij de overstap van bewustwording naar het maken van beleid en ontplooiën van concrete activiteiten. Vraag de KNHB-projectleider Sportiviteit & Respect naar de mogelijkheden of kijk op de KNHB-site voor meer informatie.

5.6 Tuchtcommissie

Gedrag: verbaal wangedrag speler

Hockeyclub Roomburg werkt continu aan het positieve karakter van de hockeysport, zowel op als rond de velden. Aangezien niets menselijks de Roomburger vreemd is, heeft de club wel een tuchtcommissie. Deze commissie is onafhankelijk van het bestuur. Dat wil zeggen dat de leden door de ALV worden benoemd en ook alleen aan de ALV verantwoording verschuldigd zijn. Bij een tuchtzaak vraagt de tuchtcommissie de spelers, scheidsrechters, teambegeleiders en eventuele getuigen en andere betrokkenen om een verklaring (zo mogelijk mondeling). Aan de hand van al die informatie vormt de tuchtcommissie zich een oordeel en stelt vast of er sprake is van wangedrag. Zo ook in onderstaande situatie.

In een jeugdwedstrijd is een van de spelers van Roomburg het de hele tijd niet eens met de beslissingen van de scheidsrechters. Zijn eigen fouten legt de speler uit als foute beslissingen van de scheidsrechter. Neutrale toeschouwers hebben ook wel gezien dat de scheidsrechters het niveau niet aankunnen en veel fouten maken. Het gedrag van de speler gaat de scheidsrechter op een gegeven moment vervelen, waarop hij de speler een gele kaart geeft. Nadat de speler vijf minuten uit het veld is geweest, mag hij terugkomen. De gele kaart heeft echter niet geholpen, want de speler blijft commentaar leveren. Uiteindelijk levert hem dat een rode kaart op.

Mogelijke acties tijdens de wedstrijd

Coaches kunnen:

- de speler kalmeren;
- de speler wisselen, als zij merken dat de betreffende speler te ver gaat;
- in de rust, of bij de eerste gele kaart, met de speler(s) praten.

Scheidsrechters kunnen:

- de aanvoerder bij zich roepen en vragen de speler te kalmeren;
- een (rode) kaart geven.

Interne tuchtcommissie kan:

- achteraf het voorval bespreken met de speler en tuchtrecht toepassen.

Mogelijke acties na de wedstrijd

- Scheidsrechters kunnen in een nagesprek met coaches en/of spelers het verloop van de wedstrijd bespreken. Hierbij kan het gedrag van de speler worden aangehaald.
- De coach kan de speler wijzen op sportief gedrag.
- Ouders kunnen ditzelfde doen, voortvloeiend uit maatschappelijke normen en waarden.
- De rode kaart moet door de scheidsrechters worden gemeld bij de tuchtcommissie van de vereniging en de bond.

Voorbeelden van acties die preventief kunnen werken

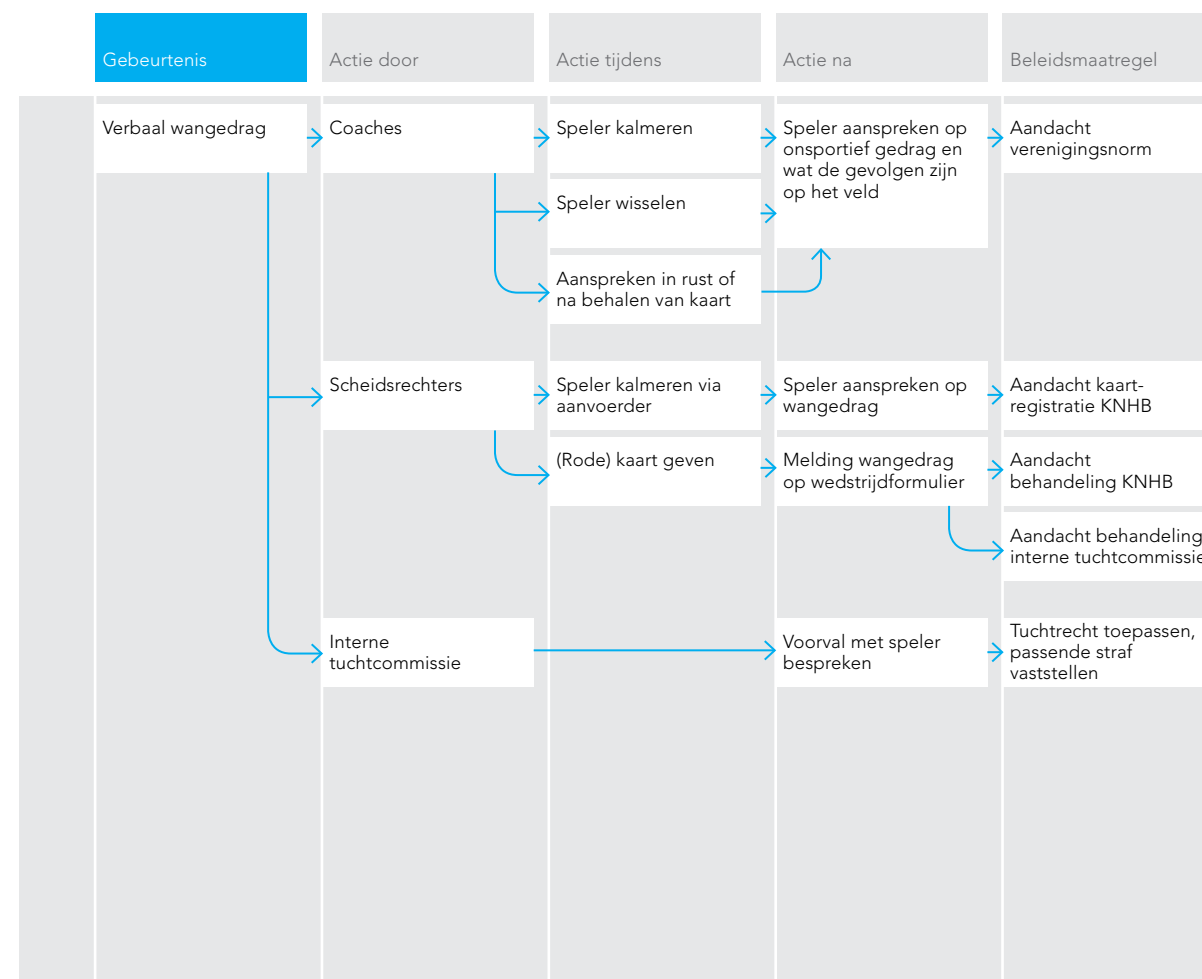
- De tuchtcommissie van de vereniging kan met de speler bespreken wat er is voorgevallen. Wat is de oorzaak van het onwenselijke gedrag? Heeft de betreffende speler dit gedrag vaker vertoond? Op basis van de uitkomsten kan de vereniging eventueel nadere maatregelen treffen.

5.6

De maatregelen die de tuchtcommissie van Roomburg heeft getroffen

Tijdens de zitting van de tuchtcommissie geeft de speler aan dat de rode kaart op zich terecht was, maar dat het zó slecht fluiten toch echt niet kan. De speler had nog een voorwaardelijke straf van één wedstrijd speelverbod openstaan. De tuchtcommissie van Roomburg geeft deze speler een wedstrijd speelverbod vanwege de nieuwe rode kaart. Er is bewust gekozen hem geen tweede wedstrijd schorsing te geven; voor het lerend effect heeft de tuchtcommissie de speler een alternatieve straf opgelegd.

De speler heeft in twee maanden tijd vier wedstrijden moeten fluiten. Vervolgens heeft hij een verslag moeten maken, waarin hij aangaf wat hij als scheidsrechter zelf moeilijk vond. Na afloop van deze alternatieve straf heeft de tuchtcommissie met de speler gesproken over de moeilijkheden van het fluiten. Hij was er inmiddels zelf ook achter gekomen dat scheidsrechter zijn best lastig is.

Veel verenigingen gingen u al voor met ludieke acties en frisse ideeën

Interessante ervaringen en inzichten

Kent u die uitspraak over het wiel en het opnieuw uitvinden daarvan? Precies, dat hoeft u niet te doen op het gebied van Sportiviteit & Respect. Veel verenigingen gingen u immers al voor met succesvolle campagnes, ludieke acties en frisse ideeën. Verspreid door dit handboek vindt u uiteenlopende voorbeelden van succesvolle acties en initiatieven van verenigingen uit het hele land.

Ook in dit hoofdstuk laten we een drietal verenigingen aan het woord, die ieder op hun eigen wijze zorgen dat hun club leuk is én blijft. Laat u inspireren door de visie en acties van HC Naarden (paragraaf 6.1), MHC Oosterbeek (6.2) en MHC Laren (6.3). Zoals Ester Cardinaal, voorzitter van MHC Oosterbeek stelt: "Zoek goede voorbeelden van andere clubs en gooi daar je eigen sausje overheen."

Naast het verhaal van de drie verenigingen vindt u in dit hoofdstuk tevens een interview met Tischa Neve. Deze hockeyende kinderpsycholoog verzorgt sinds 2007 voor de KNHB o.a. de succesvolle workshop Sportiviteit & Respect. De afgelopen jaren bezocht Neve in het kader van haar workshops tal van verenigingen en sprak ze met alle betrokken doelgroepen. Kortom, ook van de ervaringen en inzichten van deze expert valt veel te leren.

6.1 Doe ff leuk-campagne bij HC Naarden

'Als je plezier hebt, komt sportiviteit en respect vanzelf'

Bij HC Naarden staat Sportiviteit & Respect sinds 2009 hoog op de agenda. Van polsbandjes tot visitekaartjes en van een sportiviteitsprijs tot een gedragscode; op allerlei manieren probeert de Sportiviteit & Respect-commissie de clubcampagne 'Doe ff leuk' onder de aandacht te brengen. "Je moet blijven masseren; er komt niet van de ene op de andere dag een omslag."

6.1

De aanleiding voor HC Naarden om met de campagne te beginnen zal veel verenigingen bekend voorkomen. "Op een gegeven moment merkten we dat er tijdens een rondom de wedstrijden zaken voorvielen waarvan we dachten: dat is niet de bedoeling", aldus Herma ten Doesschate, een van de drie leden van de Naardense commissie Sportiviteit & Respect. "Bijvoorbeeld hoe een scheidsrechter behandeld wordt. Of allerlei viezigheid die spelers op de grond achterlaten. We dachten: daar moeten we wat mee doen. We hebben het leuk, dus laten we het vooral leuk houden. Vervolgens zijn we met het bestuur gaan praten."

Dit is volgens Ten Doesschate een essentiële eerste stap. "Het is cruciaal dat het bestuur erachter staat en erin mee wil. Zonder de steun van je bestuur red je het niet als je binnen de vereniging aan de slag wilt gaan met Sportiviteit & Respect."

Plezier, sportiviteit en waardering

Met de zegen van het bestuur op zak was het tijd voor stap twee: kennis inwinnen bij andere verenigingen. "We zijn uitgebreid gaan googelen hoe andere clubs het doen. Ook zijn we gaan kijken bij verenigingen die al langer bezig zijn op het gebied van Sportiviteit & Respect, zoals Spandersbosch. Hoe pakken jullie het aan? Waar lopen jullie tegenaan? Wat voor acties doen jullie? We kregen heel praktische tips waar we wat mee konden", aldus Ten Doesschate. "De rode draad in alle verhalen was vooral: breng het enthousiast en goed naar buiten. En realiseer je dat het niet van de ene op de andere dag veranderd is; het is een continu proces."

En dat is wat ze bij Naarden doen met de campagne 'Doe ff leuk'. Daarbij wordt op allerlei manieren het thema Sportiviteit & Respect onder de aandacht gebracht. "Belangrijk is wel dat het geïntegreerd wordt in bestaande activiteiten. Je moet het steeds weer terug laten komen."

Ten Doesschate vervolgt: "Hockey Club Naarden staat voor plezier, sportiviteit en waardering. En dat houden we graag zo, voor iedereen. Daar kunnen we gezamenlijk voor zorgen door allemaal ons steentje bij te dragen. Wij vinden het belangrijk om daar – door middel van de campagne – handvatten voor te geven. Voor spelers, begeleiders, scheidsrechters, supporters en ouders. Zo kunnen we zorgen dat iedereen zoveel mogelijk plezier heeft op onze club. En als je plezier hebt, komt sportiviteit en respect vanzelf. Bovendien ga je beter hockeyen als je plezier hebt."

6.1

‘Wij proberen het altijd positief te brengen’

Gedragcode ‘Doe ff leuk’

Een van de uitvloeisels van het Naardense Sportiviteit & Respect-beleid is de gedragscode ‘Doe ff leuk’. “In de beginfase hebben we veel gebrainstormd en gesproken met mensen binnen de club, bijvoorbeeld van de technische commissie”, licht Ten Doesschate toe. “Uit die gesprekken bleek dat veel mensen behoefte hebben aan duidelijkheid: wat houdt sportiviteit en respect nu eigenlijk in? Het is belangrijk dat mensen – en met name jeugdleden – weten waar het om gaat. Daarom hebben we het vertaald in concrete punten, in de vorm van een gedragscode.”

In twee A4’tjes tekst beschrijft HC Naarden het gedrag dat de club verwacht op en rond de velden.

Daarbij staan drie kernzinnen centraal:

- 1 Respect voor elkaar.
- 2 Respect voor ieders taak en functie.
- 3 Respect voor je omgeving.

Alle teams krijgen de gedragscode aan het begin van het seizoen uitgereikt. Uiteraard is deze ook te vinden op de website, op de speciale Sportiviteit & Respect-pagina. “Ook hebben we spreektijd gevraagd bij de coachavond aan het begin van het seizoen”, vult Ten Doesschate aan. “En we zijn bezig met de ontwikkeling van een coachmap, die we aan het begin van het seizoen overhandigen aan de begeleiding van alle teams. Hierin staat allerlei praktische informatie, bijvoorbeeld wie ze binnen de club moeten hebben voor bepaalde zaken. Ook de gedragscode zal deel uitmaken van de coachmap.”

Altijd positief

Het belangrijkste volgens Herma ten Doesschate: zorg voor een positieve benadering. Dat geldt niet alleen voor de gedragscode, maar voor het hele beleid. “Het is belangrijk hoe je iets brengt. Wij proberen dat altijd op een positieve manier te doen, zonder belerend vingertje. Het is beter om handvatten aan te reiken, zodat mensen het zelf ook gaan inzien.”

Overigens zijn de leden van de commissie Sportiviteit & Respect – naast Ten Doesschate zijn dat Stephanie Smit en Maaïke Meinema – door het bestuur gevraagd om tevens zitting te nemen in de tuchtcommissie. “Maar dat hebben we heel bewust niet gedaan, om zo de taken te scheiden”, stelt Ten Doesschate. “De mensen komen nu naar ons toe met hun verhalen en ervaringen en dat willen we graag zo houden.”

6.1

Polsbandjes, fluitjes en prijzen

Herkenbaarheid is volgens Ten Doesschate een andere belangrijke succesfactor. “Zo hebben we blauwe polsbandjes en keycords uitgedeeld met de tekst ‘Doe ff leuk – Hockey Club Naarden’. Overall zie je die terugkomen; jeugdleden hebben ze om of ze hangen aan sticktassen. Voor komend seizoen hebben we weer een andere gadget besteld: haarbandjes.”

Ook heeft HC Naarden visitekaartjes laten drukken met daarop de drie belangrijkste regels: respect voor elkaar, respect voor ieders taak en functie en respect voor je omgeving. Ten Doesschate: “We lopen regelmatig rond op de velden. Als we dan gedrag zien waarvan we denken *dat is niet zo handig* – bijvoorbeeld van iemand in het publiek – dan lopen we er even naartoe. Ik stel me dan voor en vraag ik of diegene het kaartje mag geven. Over het algemeen wordt daar positief op gereageerd. Overigens moet je dit niet te vaak doen, anders wordt het té veel.”

Een ander initiatief is dat HC Naarden onder alle teams fluitjes heeft uitgedeeld. “Elk team kon een fluitje uitreiken aan een scheidsrechter die zij waarden.” Dat leverde veel positieve reacties en aangenaam verraste scheidsrechters op. *Hé, ik heb een fluitje gekregen omdat ik zo goed had gefloten.* “Ook dat is weer een voorbeeld van hoe je Sportiviteit & Respect op een positieve manier onder de aandacht kunt brengen.”

Ten Doesschate haalt vervolgens nog een ander initiatief aan. “Tijdens het jaarlijkse familietoernooi hebben we de sportiviteitsprijs uitgereikt. Ook hebben we in seizoen 2010-2011 voor het eerst een prijs in het leven geroepen voor het meest sportieve team van het seizoen. Deze ploeg wordt tijdens de huldiging van de kampioenen in het zonnetje gezet, als kampioen van de sportiviteit. We gaan kijken of we in de toekomst ook een soort barometer op de site kunnen plaatsen, zodat je kunt zien welke teams het goed doen op het gebied van sportiviteit.”

6.1

'Bewustwording is een belangrijk begin'

De resultaten

Tot slot: wat hebben de activiteiten op het gebied van Sportiviteit & Respect de Naardense club opgeleverd? "Dat is moeilijk te zeggen. Je weet nooit hoe het geweest zou zijn als we niet met de 'Doe ff leuk'-campagne waren begonnen. Maar ik denk zeker dat het een positieve bijdrage heeft geleverd. Al was het alleen maar vanwege het feit dat er veel over wordt gepraat", aldus Ten Doesschate. "Men is zich bewust van het belang van Sportiviteit & Respect, al wil dat niet zeggen dat het dan ook meteen altijd goed gaat. Maar bewustwording is een belangrijk begin. Het is nu zaak om op deze voet verder te gaan. Je moet blijven masseren. Het is een continu proces; dat is ook het leuke eraan."

En ondertussen geniet Herma ten Doesschate van teams die elkaar en de scheidsrechter voor en na de wedstrijd een handje geven – om naderhand samen wat te drinken. "Van die kleine dingen zijn zo belangrijk; die zijn bepalend voor de sfeer op de vereniging."

Ondersteuning van de KNHB

Veel van de 'Doe ff leuk'-acties heeft HC Naarden zelf bedacht en ontwikkeld. Uiteraard maakt de club ook gebruik van de ondersteuning die de KNHB biedt op dit vlak. "We hebben inmiddels twee KNHB-workshops Sportiviteit & Respect op de vereniging gehad; voor ouders en jeugdtrainers", vertelt Herma ten Doesschate. "Je krijgt op zo'n avond niet alleen veel informatie, het is ook goed om meer bewustwording en draagvlak te creëren. Tischa Neve, die de workshops gaf, doet het op een goede manier met veel humor. Ze zet je echt aan het denken. Degenen die de workshops hebben gevolgd, kunnen het vervolgens verder uitdragen binnen de vereniging. Bijvoorbeeld de jeugdtrainers, die vaak zelf ook speler zijn. Zij kunnen wat ze tijdens de workshop opgestoken hebben weer doorgeven aan hun teams."

Ook de diverse materialen die de KNHB voor de verenigingen heeft ontwikkeld vinden in Naarden gretig aftrek. Ten Doesschate: "We hebben veel stickers geplakt, bijvoorbeeld op prullenbakken en dug-outs. Ook hebben we de linten opgehangen met de tekst 'Moedig aan, maar ga niet door het lint'. Op die manier proberen we het thema weer onder de aandacht te brengen."

Wekelijkse enquête

Dankzij alle inspanningen is het draagvlak voor het Sportiviteit & Respect-beleid behoorlijk gegroeid binnen de vereniging. "En dat is cruciaal", weet Ten Doesschate. "Anders wordt het jouw feestje en denken mensen: heb je hen weer met hun flyers en polsbandjes."

De positieve effecten bij HC Naarden blijken onder meer uit de wekelijkse enquête die wordt afgenomen bij thuiswedstrijden. "We vragen het eigen team, de tegenstander en de scheidsrechters een paar korte vragen te beantwoorden. Hieruit komt naar voren dat het over het algemeen heel goed gaat." En als het er een keer minder sportief aan toegaat, is dit met name op het vlak van supporters en begeleiding. "Daar gaan we nu mee aan de slag: hoe kunnen we dat aanpakken? Het leuke is overigens wel: als je voor de wedstrijd aangeeft dat je als club aandacht besteedt aan sportiviteit en respect, heb je al heel veel bereikt op het gebied van sportieve bewustwording." Samenvattend somt Herma ten Doesschate nog eens de belangrijkste voorwaarden voor een succesvol beleid op. "Benader het positief en zorg voor draagvlak. Niet alleen bij de leden en andere betrokkenen bij de club, maar vooral ook bij het bestuur. En realiseer je dat de omslag niet van de ene op de andere dag komt."

6.2 MHC Oosterbeek zet in op cultuurverandering

'Zoek goede voorbeelden en gooi er je eigen sausje overheen'

MHC Oosterbeek (MHCO) heeft geen commissie voor Sportiviteit & Respect. Heel bewust. "We wijzen ieder jaar een andere bestaande commissie aan als uitvoerder van ons Sportiviteit & Respect-beleid", aldus voorzitter Ester Cardinaal. "Op die manier willen we het draagvlak vergroten. Dat is cruciaal; je kunt het niet van bovenaf opleggen."

Als voorzitter is Cardinaal Sportiviteit & Respect-ambassadeur op haar vereniging. "Dat is een bewuste keuze, om aan te geven dat we Sportiviteit & Respect heel belangrijk vinden op MHCO." Behalve het bestuur en de commissies staan ook de leden en ouders achter de inspanningen om de sfeer op en rond de velden op een positieve manier te beïnvloeden. "Iedereen vindt het goed dat we hier mee bezig zijn, de reacties zijn heel enthousiast. Maar hoe krijg je de mensen ook daadwerkelijk in beweging? Hoe zorg je dat ze hier tijd voor vrijmaken? Het is moeilijk om mensen te mobiliseren, zeker voor een onderwerp als Sportiviteit & Respect dat – hoe belangrijk mensen het ook vinden – niet *top of mind* is. Dat is een van de grootste uitdagingen." De visie en doelstellingen van MHCO staan opgetekend in een speciaal meerjarenbeleidsplan. "Wij willen een cultuurverandering bewerkstelligen. Dat lukt niet als je als bestuur een Sportiviteit & Respect-campagne van bovenaf oplegt. De mensen moeten het zelf voelen, het moet geleidelijk onderdeel worden van de cultuur. Dan beklijft het en verandert er iets tussen de oren. Hier moet je wel de tijd voor nemen. Verwacht niet dat je er bent met het rondmailen van een gedragscode; je moet echt lange adem hebben. Daarom wilden wij ook per se een meerjarenbeleidsplan, voor vijf jaar." Dit plan is tevens een manier om het beleid echt te verankeren in de vereniging. Cardinaal: "Ik ben tot dusverre de motor van de campagne, maar mijn bestuurster zit er bijna op. Het is van belang dat ook na mijn vertrek het beleid wordt doorgezet, anders verwatert het. En dat zou zonde zijn."

Wisselende uitvoerders

De kern van de Oosterbeekse aanpak is dat jaarlijks een andere commissie verantwoordelijk is voor het bedenken en uitvoeren van de Sportiviteit & Respect-activiteiten. Dit jaar is de jongste jeugd- en juniorencommissie aan de beurt. In de toekomst zullen onder meer de senioren-, bar-, arbitrage- en technische commissie een rol krijgen, evenals de bestuursleden. "Zo proberen we het bewustzijn en het draagvlak binnen de vereniging zo groot mogelijk te maken", aldus Cardinaal. "Ook staat er ieder jaar een andere doelgroep centraal, waar we de acties met name op richten." De in het meerjarenbeleidsplan vastgestelde doelgroepen zijn spelers/speelsters, supporters/ouders, trainers/coaches, scheidsrechters en vrijwilligers.

Alle activiteiten op het gebied van Sportiviteit & Respect vinden plaats onder de paraplu van de campagne 'Doe ff Normaal'. "Die campagne hebben we gekopieerd van Spandersbosch", aldus

Cardinaal, die evenals haar collega's bij HC Naarden (zie paragraaf 6.1) online op zoek ging naar goede voorbeelden van andere verenigingen. "We kwamen uit bij een stuk of vier, vijf clubs die een beleid hebben dat ons aanspreekt. Dat hebben we in de beginfase vooral als discussiestuk gebruikt voor het ontwikkelen van onze eigen visie. Je hoeft het wiel niet opnieuw uit te vinden, maar je moet er wel je eigen sausje overheen gooien."

Voor de Spandersbosch-aanpak paste volgens Cardinaal bij de situatie en cultuur van MHCO. "En ja, je moet het toch ook een beetje sexy maken. De term 'Doe ff Normaal' spreekt iedereen aan; dat zeggen we allemaal weleens. Het is belangrijk dat zo'n campagne niet oubollig is."

Zichtbaarheid

Het logo van de 'Doe ff Normaal'-campagne zie je overal op de club terug. Dit stond onder meer afgebeeld op het lustrumshirt, toen MHCO in 2010 haar 75-jarig bestaan vierde. "In 2010 zijn we begonnen met de uitvoering van de campagne, waarbij we ons allereerst hebben gericht op de zichtbaarheid", licht Cardinaal toe. "Het doel voor het eerste jaar van de campagne was dat mensen weten dat wij hier mee bezig zijn. Zo staat er bij de ingang van ons complex een bord waarmee we iedereen welkom heten en aangeven dat onze club sportiviteit en respect heel belangrijk vindt." Ook langs het veld hangt een bord, met de tekst 'In de hitte van de strijd kun je beter cool blijven'.

6.2

‘Je moet de campagne wel een beetje sexy maken’

“Voor beide borden hebben we aansluiting gezocht bij de illustrator die voor de KNHB tekeningen maakt voor de campagne Sportiviteit & Respect (Toon van Driel, red.). Verder gaan we ook borden in de kleedkamer ophangen. Wat daarop komt te staan, gaat de jeugdcommissie bedenken.”

De campagne wordt eveneens onder de aandacht gebracht tijdens de coachavonden en via de website, mails naar de leden en berichten in de lokale media. “Als we iets te melden hebben, leveren we een kant-en-klaar stukje aan. Dat wordt bijna altijd in de krant opgenomen.”

Oranje veters

Zo was in de lokale media onder meer een positief artikel te lezen over de ‘veter-actie’ van MHCO. Cardinaal: “Bij deze actie, die we hebben afgekeken van Spandersbosch, hebben we onder alle leden oranje veters uitgedeeld. Door deze veters in je schoenen te doen, geef je aan: wij maken ons sterk voor een goede sfeer op en rond de hockeyvelden.” Voor deze actie heeft MHCO overigens een groepje jeugdliden ingezet, in het kader van de maatschappelijke stage op hun middelbare school. “We hebben deze jeugdliden gevraagd een plan te bedenken voor het distribueren van de veters. Dat resulteerde uiteindelijk in een verdeelboom, waarbij ik als voorzitter de veters heb overhandigd aan de bestuursleden, die ze vervolgens aan de seniorenteam gaven”, aldus Cardinaal. “En Heren 1 bijvoorbeeld gaf de veters vervolgens weer door aan Meisjes D8. Zo krijg je tegelijkertijd een kruisbestuiving tussen de zaterdag- en zondagcompetitie. Bij elk van de meer dan 700 paar veters hadden ze een kaartje gedaan met de tekst ‘Met deze veters in je schoenen doe jij toch ook ff normaal’.” Ook de ouders van alle jeugdliden zijn door de jongste jeugd- en juniorencommissie, de huidige

6.2

‘Spreek ook mensen aan die zich positief en sportief opstellen’

uitvoerders van de campagne, ingelicht over de veter-actie. “We hebben de ouders gevraagd of ze het er thuis ook eens over kunnen hebben met hun kinderen, bijvoorbeeld tijdens het eten”, meldt Cardinaal. “Het mes snijdt daarbij aan twee kanten. Want niet alleen jeugdspelers gaan weleens te ver; we zien soms ook ouders langs de kant waarbij je denkt: kan het wat minder? Dan staan ze de Jongste Jeugd aan te moedigen alsof de kleintjes Champions Trophy aan het hockeyen zijn.”

Niet hoogdravend

Te ver, dat ging het inderdaad weleens op en rond de Oosterbeekse velden en tijdens uitwedstrijden. Als voorbeeld noemt Cardinaal gesloopte dug-outs door MHCO'ers en Oosterbeekse ouders die door de tegenstanders bespuugd zijn. “Het is te erg voor woorden, maar helaas heeft ook onze club te maken gehad met dergelijke escalaties. Daarnaast wordt er langs de lijn steeds meer geschreeuwd en ook in het veld kunnen spelers zich soms moeilijk controleren. Niet alleen bij de jeugd, maar ook bij de senioren en de veteranen. Zo was er tijdens ons veteranentoernooi een bestuurslid dat zich op het veld behoorlijk had misdragen. Na afloop heb ik hem bij de prijsuitreiking – uiteraard wel met zijn medeweten – naar voren geroepen. Hij heeft toen een knieval gemaakt en gezegd: *het was absoluut fout wat ik gedaan heb*. Zo draag je steeds uit dat sportiviteit en respect belangrijk is.”

Het hoeft allemaal niet te ingewikkeld te zijn, benadrukt Cardinaal. “We willen dat de ‘Doe ff Normaal’-campagne vooral niet hoogdravend is. We zien het meer als een vorm van sociale controle. Met behulp van de campagne willen we mensen bewust maken van sportiviteit en respect. We hopen dan dat mensen elkaar op een makkelijke manier kunnen en durven aanspreken, zonder dat het escaleert. En als je op je gedrag wordt aangesproken – of dit nu door een teamgenoot, moeder of coach is – dan denk je de tweede keer wel beter na.”

Met aanspreken doelt Cardinaal overigens niet op uitgebreide preken over normen en waarden. “Als je langs het veld naast iemand staat die aan het schreeuwen is, is het vaak al genoeg als je zegt: *joh, moet dat nou?*” Een makkelijke manier om het gesprek aan te gaan is om te refereren aan de campagneborden bij de ingang en langs het veld. “Scheidsrechters maken daar bijvoorbeeld gebruik van, door een speler op het bord te wijzen. Zo kun je op een makkelijke en luchtige manier onwenselijk gedrag bespreekbaar maken. Je haalt gelijk de angel eruit en krijgt een open discussie. Een positieve insteek is daarbij van cruciaal belang.”

Contact met buurverenigingen

Een punt dat de voorzitter van MHCO eveneens wil benadrukken: confronteer spelers, begeleiders of supporters niet alleen in geval van onwenselijk gedrag. “Het is ook belangrijk om mensen aan te spreken die zich positief en sportief opstellen. Dat gebeurt nog te weinig.”

Volgens Cardinaal zou verder het contact tussen buurverenigingen intensiever kunnen op het gebied van Sportiviteit & Respect. “In mijn ogen is het van belang om aansluiting te zoeken bij omliggende

6.2

Goede begeleiding voor
beginnende scheidsrechters
is van groot belang

verenigingen. Bijvoorbeeld tijdens de KNHB-regiovergaderingen, waarbij de voorzitters bij elkaar komen. Dit onderwerp zou daarbij nog meer onder de aandacht mogen komen. Het is goed om met de andere besturen te bespreken: hoe pakken jullie het aan? Ook bijvoorbeeld als er een escalatie is. Streekderby's zijn immers vaak de felste partijen."

Begeleiding van scheidsrechters

Bij de opzet en uitvoering van de campagne 'Doe ff Normaal' heeft MHCO veel gebruikgemaakt van de ondersteuning van de KNHB. Van informatie en tips tot campagnematerialen. "Ook heeft Tische Neve hier twee Sportiviteit & Respect-workshops gegeven, één voor ouders en één voor jeugd-coaches", meldt Cardinaal. De workshops werden de club aangeboden door de Vrienden van Oosterbeek. "Die groep bestaat uit oud-leden en andere betrokkenen, zoals bijvoorbeeld opa's en oma's. Zij vinden het heel belangrijk dat wij ons voor dit thema inzetten. Door de workshops mogelijk te maken hebben de Vrienden van Oosterbeek hun steentje bijgedragen." Zo draagt iedereen op de club zijn of haar steentje bij. En zoals gezegd krijgen alle doelgroepen tijdens de campagne voldoende aandacht. Onder meer de scheidsrechters, wat volgens Cardinaal hard nodig is. "Die worden soms hard aangepakt, door zowel spelers als coaches als supporters. Dat is echt een probleem. Ik ben benieuwd hoe we dat gaan aanpakken, als deze doelgroep centraal staat. Wat in elk geval belangrijk is, is goede begeleiding. Zo kunnen we vooral beginnende scheidsrechters helpen zich beter te weren tegen onsportief gedrag."

Samen wat drinken?

Voor elke doelgroep heeft MHCO tevens gedragsregels opgesteld, maar daar ligt volgens Cardinaal bewust geen nadruk op. "Je hoeft geen uitgebreide gedragscodes of dikke beleidsstukken te schrijven. Iedereen voelt wel aan wat er wordt bedoeld met Sportiviteit & Respect – en wanneer je over de schreef gaat. Als een ander jouw gedrag als vervelend ervaart, dan ben je te ver gegaan." Volgens de voorzitter gaat het om kleine dingen die de sfeer zoveel aangenamer maken. Spelers die niet op elkaar vitten, of die hun excuses aanbieden na een overtreding. Teams die netjes hun rommel opruimen. Supporters die op een positieve manier aanmoedigen. Coaches die na de wedstrijd de scheidsrechters een complimentje geven. Tegenstanders die elkaar een hand geven en na afloop samen wat drinken in het clubhuis.

"Dat laatste zie je bijvoorbeeld steeds minder; spelers gaan vaak snel weg, of de teams zitten apart. Een van de acties die we daarom gaan doen is om bezoekende teams een kaartje te geven met een tekst als: *wat leuk dat jullie er zijn; we zouden het gezellig vinden om na afloop samen wat te drinken*. Supersimpel, maar heel uitnodigend en gastvrij", besluit Ester Cardinaal, die constateert dat de sfeer op haar cluppie verbeterd dankzij de campagne 'Doe ff Normaal'. "Met Pasen hadden we een C-toernooi, waarbij onze jongens kampioen zijn geworden. Maar net zo belangrijk, ze kregen ook nog eens de sportiviteitsprijs. Daar ben ik dan toch trots op."

Schaerweijde
Fair Play-commissie

Schaerweijde heeft een eigen Fair Play-commissie, die diverse acties uitvoert om sportiviteit op en rond de velden te bevorderen. Zo worden er bij thuiswedstrijden van junioren en senioren flyers uitgedeeld en mensen aangesproken op onsportief gedrag. Dit alles onder het motto 'Schaerweijde is sportief!'.

Sportiviteit, respect en correct gedrag
Fairplay doen we samen!

Het Hockeybestuur heeft in februari 2020 de commissie Fairplay in het leven geroepen. De doelstellingen van de commissie Fairplay zijn, sportiviteit, respect en correct gedrag op en rondom het hockeyveld meer onder de aandacht te brengen om ervoor te zorgen dat de leden en gasten Schaerweijde als een plezierige en sportieve club blijven ervaren. Managers, coaches, ouders en natuurlijk de teams worden hier nauw bij betrokken.

Terkel Luc van den Boomen

Op een zonnige februari ochtend heeft een reporter een ontmoeting met Wijnanda van Lynden en Ernst van Spilten, beide commissieleden van het eerste jaar. Ernst is sinds begin februari voorzitter van de commissie Fairplay, en nam de hamer over van Boudewijn van Grunsven die een stapje terug doet. Wat dat Boudewijn uit het zicht verdwijnt, intussen, hij zal als adviseur zijn ervaringen en advies actief met de commissieleden en de club blijven delen.

Blauw is
Wijnanda en Ernst vertellen gepassioneerd over de ervaringen van het eerste jaar. Een jaar waar in het begin de commissieleden werd nog met een twijfel in hun achterhoofd aan een praatje met toeschouwers over Fairplay aankloppen en die vervolgens heel verbaasd reageerden met "Oh, het spijt ons, wij dachten dat u van de koffie was in die jas" Er is sinds die start veel getruwd.

Respect
Er werd door de commissieleden een eigenmansdiversiteit al snel duidelijk, waarbij ze in seizoen (de tijd van een ritje met een 300 direct voor aanvang van een wedstrijd aan coaches, aanvoerders en scheidsrechters wordt uitgelegd naar de commissie Fairplay

meer staat en werk gedrag heeft. Fairplay is, dat je de regels van je sport respectvol en sportief hanteert, goed samen speelt en je medespelers aanmoedigt, ook als het tegensit. Dat je als een tegenstander getrouwd is, vraag hoe het gaat. Dat je de bedoeling van de scheidsrechter accepteert. Niet Fairplay is nagaan op de schieds, je eigen medespelers of je tegenstanders. Aggressief spelen of met je veldt gaten mag natuurlijk ook niet. De commissieleden waren het eerste jaar vaak op de zaterdag op de velden aanwezig. Daar waar nodig stimuleren zij op een positieve manier sportief gedrag van teams en supporters.

En dat heeft gewerkt. Het is geweldig om te constateren dat er nauwelijks incidenten zijn en dat zelfs bezoekende clubs vragen of ze informatie kunnen krijgen ten behoeve van de eigen vereniging.

Voorbeeldfunctie
Wat zijn de plannen voor de tweede helft van het seizoen? Ernst: "We zullen op de zaterdag af rondom de velden aanwezig zijn. In onze nieuwe heldenblauwe jassen zijn we zeer herkenbaar". Wijnanda vult aan: "Nieuw is verder dat we ook een actiesite op de zondag organiseren en wel op zondag 12 april aanstaande. Dan zullen we de senioren een sportief hart onder de riem steken en hen er op attenderen dat als het gaat om sportiviteit, respect en correct gedrag, er een belangrijke voorbeeldfunctie vervullen. Verder hebben we een aantal (over lang) leersamenkomsten die we uitvoeren op het veld van het Schaerweijde terrein op de v-vrijdag gaan hangen".

Positieve reacties
Natuurlijk wil de redactie sommige verhalen, jonge details en leuke verhalen van Wijnanda en Ernst horen. Wijnanda: "Van die verhalen is gekking maar niet beperkt tot één. Door spelers, ouders, coaches, scheidsrechters en teammanagers wordt positief gereageerd op het feit dat we er zijn. Wat leuk is om te vertellen, is dat ons een keer in de rust is gevraagd de tweede helft van de wedstrijd bij te wonen, omdat de sfeer wat anders zou zijn. Dat werkte heel goed. Alleen al door onze aanwezigheid, wat vragen stellen en informatie geven, werd het veldt. En we hebben ook een team dat buiten aan de lijn zit, terwijl de tegenstanders binnen op de velden zitten te wachten om ons te spreken".

Ernst besluit dit gesprek met een oproep aan een ieder: "Na je team de elevator geeft mag het heel belangrijk zijn, dat kan je een e-mail sturen naar fairplay@schaerweijde.nl en we komen op een zaterdag om een wedstrijd bij je lang! Verder zijn we ook altijd in de schieds als er een wedstrijd aan zit te komen, waarbij je meet dat Fairplay commissieleden als steun kunnen fungeren om de wedstrijd sportief te laten verlopen. Ook hiervoor kan een e-mail worden verzonden naar fairplay@schaerweijde.nl of een e-mail adres".

COMMISSIELEDEN:
Ernst van Spilten, voorzitter
Joke van Amelsdijk
Rene Baart
Anneliek de Jong
Wijnanda van Lynden
Brighta Schuurman
Tineke Schreurs
Marja Willemsen
Charlotte Willemsen
Monique Weydel
Boudewijn van Grunsven, adviseur

Schaerweijde Speelt Sportief!

Hockeyclub Schaerweijde heeft veel belang aan fair play. Op en rondom de velden. Leden en gasten moeten Schaerweijde als een plezierige en sportieve club blijven ervaren. Daarvoor zorgen wij allen: spelers, managers, coaches en ouders.

Respecteer de regels en de scheids
Hockey sportief:
- speel samen
- moedig elkaar aan
- respect voor de tegenstander

Niet vloeken of roepen op elkaar, tegenstanders of de scheids
Hockey niet agressief en gooi nooit met je stick

Na de wedstrijd: ga samen iets drinken
Niet meeroepen: de coach-coacht en ouders moedigen aan

Houd je club schoon. Ook dit dus graag netjes in een prullenbak!

Bedankt
De commissie Fairplay, Schaerweijde

6.3 De 5 van Laren: "Het begint bij de voorzitter"

'Je moet niet alleen zeggen, maar ook doen'

Hoe houd je een club met bijna 1500 leden leuk? Heel eenvoudig: als iedereen zich een beetje aan de regels houdt. Dat is de kern van de campagne 'De 5 van Laren', waarin de clubhelden van Dames en Heren 1 een hoofdrol spelen. Voorbeeldfuncties, daar gaat het om volgens bestuurslid Mieketine Wouters.

Sportiviteit & Respect? Da's logisch, zou Johan Cruijff zeggen. En zo denken ze er bij MHC Laren ook over. "We vinden het vanzelfsprekend dat je je als lid van Laren netjes gedraagt richting je teamgenoten, andere mensen binnen de club en je tegenstander", aldus Mieketine Wouters, bestuurslid met de portefeuille jeugd. "Maar helaas blijkt dit in de praktijk niet vanzelfsprekend. Van tijd tot tijd gebeuren er dingen waar je als club niet zo blij mee bent. Variërend van een vechtpartij tot onsportief gedrag, bijvoorbeeld coaches die kritiek hebben op de scheidsrechter." Wouters benadrukt: "Uiteraard keuren we dergelijke incidenten af en treden we hiertegen op. Maar het is niet dat we een probleem hebben. En we zien ook geen significante toename in onsportief gedrag. Mijn man, die al dertig jaar rondloopt op Laren, zei laatst nog: *vroeger gebeurde precies hetzelfde, toen werd er ook weleens gevochten op het parkeerterrein.*" Hoewel het dus niet de spuigaten uitloopt, vindt Laren Sportiviteit & Respect belangrijk genoeg om hier extra aandacht aan te besteden. "Dit is een onderwerp dat doorlopend aandacht behoeft. Vandaar dat we zijn gestart met de campagne."

Geen hockeyachtergrond

Volgens de oud-international, die 87 keer voor Oranje uitkwam, was er nog een belangrijke reden om dit thema meer te belichten binnen de club. "De afgelopen twee jaar hebben we iedereen aangenomen die zich als lid aanmeldde, omdat we een onderbezetting van de velden hadden. Voorheen hadden we juist meer aanmeldingen dan er plaats was, zodat we een selectie moesten maken. Toen namen we vooral leden aan die al bekend waren met de club; die hier broertjes of zusjes hadden of die bereid waren om iets te doen voor de club. De laatste twee jaar hebben we, als gevolg van het feit dat we geen selectie meer hadden, steeds meer leden erbij gekregen zonder hockeyachtergrond. Dat was voor ons een extra reden om de nadruk te leggen op: hoe ga je met elkaar om?"

Voor de nieuwelingen in de hockeywereld blijken sommige zaken immers niet zo vanzelfsprekend, heeft Wouters ervaren. "Het feit dat je een teamsport doet, betekent dat je op tijd komt, dat je komt trainen en dat je je teamgenoten respecteert. Ook moeten ouders rijden en meehelpen binnen de club. Mensen zonder hockeyachtergrond krijgen dit niet altijd van huis uit mee."

6.3

Laat je ons ook staan bij de training?

Regel 3 **Mijn team kan op me rekenen.**

De 5 van Laren. Regels voor de leuk.

6.3

Ouders van nieuwe jeugdleden moeten een scheidsrechterskaart halen

Het afgelopen seizoen heeft Laren geëxperimenteerd met een manier om ouders meer te leren over de hockeysport. “Bij alle nieuwe jeugdleden hebben we verplicht gesteld dat de vader of de moeder een scheidsrechterskaart moet halen. Zo kunnen we meer scheidsrechters opleiden – en tegelijkertijd leren de ouders meer over het hockeyspel. Uit onderzoek in het kader van het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’ is gebleken dat mensen die de regels kennen zich beter gedragen en meer begrip hebben voor de scheidsrechter.”

Op het moment van dit interview was het experiment nog niet geëvalueerd. “We moeten nog kijken hoeveel ouders daadwerkelijk hun scheidsrechterskaart hebben gehaald. Ook moeten we ons beraden op wat we doen met ouders die dit niet hebben gedaan. Ik weet in elk geval dat andere clubs benieuwd zijn hoe dit bij ons afloopt; meerdere verenigingen zijn geïnteresseerd in onze ervaringen met deze maatregel.”

De helden van Laren

Gevraagd naar de visie van de club op Sportiviteit & Respect antwoordt Wouters: “Alles begint bij de voorzitter. Het begint bovenin, met bestuursleden die het goede voorbeeld geven. Als een bestuurslid al staat te schelden op de scheidsrechter, welk voorbeeld geef je dan? Je moet je bewust zijn van je positie.” Zo houdt Wouters, in haar hoogtijdagen als international een bloedfanatieke speelster, zich zelf ook in langs de lijn. “En als ik ouders of coaches tekeer hoor gaan, dan zal ik dat meteen corrigeren.”

Het zit ‘m ook vaak in kleine dingen, heeft Wouters ervaren. “Zo koop ik standaard bossen bloemen als een van onze teams bijvoorbeeld in de finale van de play-offs staat. Als ons team verliest, laten we de spelers die bloemetjes aan de tegenstander geven. Zo gebruiken we die situatie om de kinderen – maar ook de ouders – wat mee te geven over sportiviteit.”

Niet alleen de bestuursleden hebben een voorbeeldfunctie. Dat geldt zeker ook voor de spelers van Dames en Heren 1. “Daarom hebben we de campagne ‘De 5 van Laren’ opgehangen aan de helden van Laren”, aldus Wouters. De meest aansprekende spelers en speelsters zien we terug op de posters en brochures, die Laren in samenwerking met reclamebureau Locomotive heeft ontwikkeld. “Het heeft me slechts acht telefoontjes van twee minuten gekost; iedereen wilde graag meewerken.”

De 5 van Laren

De campagne is zoals gezegd opgehangen aan vijf belangrijke regels, ‘Regels voor de leuk’ zoals Laren het noemt.

- 1 Ik gedraag me sportief.
- 2 Ik respecteer de scheidsrechter.
- 3 Mijn team kan op me rekenen.
- 4 Ik fluit mijn wedstrijden.
- 5 Ik houd de club netjes.

6.3

Maak nieuwe vrienden in je team en respecteer elkaar

“Vooraf heb ik met de voorzitters van alle relevante commissies rond de tafel gezeten, zoals de arbitrage- en seniorencommissie, de Jeugdtafel – zoals wij dat noemen – en de beheercommissie. Samen hebben we geïdentificeerd waar de meeste problemen lagen. Zo kwam vanuit de scheidsrechterscommissie naar voren dat jeugdspelers regelmatig niet komen opdagen voor het fluiten van wedstrijden. Daar hebben wij vervolgens heel concreet beleid op gemaakt. Kom je niet opdagen voor een fluitbeurt en heb je geen vervanger geregeld? Dan moet je voor straf een extra wedstrijd fluiten.” Ook is hier één van de vijf regels aan gewijd: ‘Ik fluit mijn wedstrijden’.

Een ander punt dat vanuit de commissies naar voren kwam: de discussies met ouders omtrent de teamindelingen. “Er zijn ieder jaar weer ouders die zeggen: *mijn kind wil bij zijn vriendjes in het team*. Wij zeggen dan: *maak nieuwe vrienden in je team, respecteer elkaar en ga met elkaar op een leuke manier om*.” Dit sluit aan bij de regel ‘Mijn team kan op me rekenen’.

Sancties en beloningen

Bij regels horen ook consequenties. Wat doet de club als de opgestelde regels niet worden nageleefd? Hiervoor heeft Laren een systeem opgezet met groene, gele en rode kaarten. Onsportief gedrag tijdens de training/wedstrijd of vervuiling van het clubhuis/complex kan leiden tot een groene kaart en een wedstrijd schorsing. Een tweede groene kaart, fysiek geweld of vandalisme kan resulteren in een gele kaart, waarna een speler meerdere wedstrijden niet mag spelen. Herhaaldelijk wangedrag of grof fysiek geweld kan leiden tot een rode kaart, die staat voor een langdurige schorsing of zelfs verwijdering van de club.

“Dit sanctiesysteem staat niet bovenaan in onze communicatie, we willen het graag leuk houden. Maar we hebben het wel – en we gebruiken het ook als het moet. Al is dit gelukkig nog amper nodig geweest”, meldt Wouters. “Het voordeel van dit systeem is dat alles nu echt wordt bijgehouden (in ledenadministratiesysteem LISA, red.). Voorheen werden incidenten niet standaard geregistreerd; ze zaten in de hoofden van de bestuursleden. Nu hebben we een beter overzicht.”

Ook voor de leden is nu duidelijker wat de regels zijn – en de mogelijke consequenties bij overtreding daarvan. “Duidelijkheid is heel belangrijk”, meent Wouters. “Je moet niet alleen zeggen, maar ook *doen*. Iedereen moet de regels naleven en als dit niet gebeurt moet je als club consequent de sancties uitvoeren. In die zin gaat er ook een preventieve werking vanuit.”

Naast straffen is het ook belangrijk om te belonen. En dat gebeurt eveneens heel bewust bij MHC Laren. “Goede voorbeelden belonen we op de ALV. Zo benoemen we een elftal dat zich bijzonder goed heeft gedragen tot Team van het Jaar – of er moet een team echt landskampioen worden. Twee jongens die vaak fluiten, een jeugdlid dat veel vrijwilligerswerk doet; ook die krijgen op de ALV een prijs. Dat doen we om diegenen in het zonnetje te zetten, maar ook als voorbeeld voor de rest van de club.”

6.3

Kaarten
Nieuw is het sanctiesysteem met groene, gele en rode kaarten.
We hopen dat deze zoveel mogelijk 'op zak' blijven.
Dat betekent immers dat het er sportief en gezellig aan toe gaat.

Groene Kaart schorsing van één wedstrijd.

- Negatief gedrag op de training na herhaalde waarschuwing.
- Niet komen fluiten / niet rijden zonder bericht.
- Onsportief gedrag tijdens de wedstrijd.
- Vervuiling van het clubhuis of complex.

Gele Kaart schorsing van meerdere wedstrijden.

- 2e keer een groene kaart.
- Fysiek geweld en vandalisme.

Rode Kaart langdurige schorsing en eventueel verwijdering van club

- 3e keer groene of 2e keer gele kaart.
- Grof fysiek geweld.
- Een rode kaart wordt voorgelegd aan het bestuur en/of de tuchtcommissie.
- Een rode kaart kan verwijdering van LMHC betekenen.

6.3

'Het is een kwestie van continuous story telling'

Natuurlijk proces

Waar MHC Oosterbeek (zie paragraaf 6.2) een Sportiviteit & Respect-meerjarenbeleidsplan heeft opgesteld, heeft Laren geen uitgebreid plan op papier gezet. "Toen we met de campagne startten, hadden we niet echt een beleid. Maar als je eenmaal begint, is het een natuurlijk proces en gaat het steeds verder", stelt Mieketine Wouters. "Het begon bij de voorzitter en de andere bestuursleden. Vervolgens zijn we alle commissies langsgegaan, waarbij we de voorzitters hebben betrokken bij het proces. Zij geven het vervolgens weer door aan hun commissies. Ik kan wel in mijn eentje een campagne bedenken, maar je hebt de volledige steun van de commissies nodig."

En hoe bereik je vervolgens de rest van de club; de senioren, de jeugdspelers, hun ouders? "Dat is een kwestie van *continuous story telling*, iedereen die je tegenkomt vertellen waar we mee bezig zijn. Bijvoorbeeld op de informatieavond voor breedtecoaches en voor ouders van nieuwe leden, waar ik nog meer focus zal leggen op dit onderwerp. Ook wordt Sportiviteit & Respect een thema bij een mentaal programma dat we voor eerstelijns coaches ontwikkelen. Daarin zullen we onder meer aandacht besteden aan: hoe ga je om met de scheidsrechter? En hoe ga je om met onwenselijk gedrag van spelers?"

Dan haalt Wouters een voorbeeld aan van een jeugdspelster die in de wedstrijd van haar team een gele kaart had gekregen – en niet voor het eerst. "Ze zou naderhand invallen bij een hoger team, maar Roelant Oltmans (technisch directeur van Laren, red.) heeft haar persoonlijk gemeld dat ze niet mee mocht doen. Op die manier leert dit meisje de consequenties van haar gedrag. Het is ook belangrijk dat coaches in zo'n geval hun spelers aanspreken. Daar kunnen we nog een stap in maken."

Elke club heeft helden

Mieketine Wouters, voormalig speelster van Amsterdam en Laren, wisselt ook regelmatig van gedachten met collega-bestuurders van andere verenigingen. "Zo had Loenen een heel leuke avond georganiseerd. Het was een soort Achterwerk in de Kast, waarbij kinderen hun ouders of trainers en coaches konden aanspreken op hun gedrag. Misschien kunnen wij zoiets ook een keer doen." Andere verenigingen hebben op hun beurt weer interesse getoond in de campagne 'De 5 van Laren'. "Ik merk dat clubs onze campagne met de Laren-idolen leuk vinden en iets vergelijkbaars willen doen", besluit Wouters. "Op welk niveau je ook speelt; elke club heeft helden."

6.4 De expert: kinderpsycholoog Tischa Neve geeft praktische tips

‘Een positieve insteek, waarbij het kind centraal staat’

Een heel belangrijk onderdeel van de campagne Sportiviteit & Respect vormen de workshops, die zijn ontwikkeld door Tischa Neve. Deze hockeyende kinderpsycholoog en opvoedkundige geeft hierin praktische handvatten aan alle betrokkenen binnen de vereniging; van jonge trainers tot ouders en van bestuurders tot clubscheidsrechters. Waar het volgens Neve om draait? “Een positieve insteek, waarbij het kind centraal staat. En kijk niet altijd naar het eindgedrag, maar vooral ook: waar komt dat gedrag vandaan?”

Sinds seizoen 2007-2008 verzorgt Tischa Neve bij verenigingen in het hele land namens de KNHB workshops Sportiviteit & Respect. De Muiderbergse kwam zelf met dit idee. “Als kinderpsycholoog zit ik in de opvoedhoek. Daarnaast hockey ik zelf al vanaf mijn zesde en heb ik training gegeven en

6.4

‘Ik probeer steeds te verwoorden wat je wél moet doen’

gecoacht. Als ik op de velden rondliep, merkte ik dat er nog veel winst te behalen valt in de pedagogische benadering van kinderen op het sportveld. Als je ziet hoe trainers, coaches en ouders langs de lijn staan, dan denk ik regelmatig: *jongens, dat kan heel anders.*”

Neve benadrukt dat dit in de meeste gevallen zeker geen onwil is. “Veel mensen zijn zich gewoon niet bewust hoe ze kinderen op een goede manier kunnen laten hockeyen, met veel sportiviteit en respect, maar ook plezier. In hun enthousiasme roepen mensen van alles, zonder na te denken: hoe kan ik mijn boodschap goed brengen? Wat doe ik wel? Wat doe ik niet? Hoe houd ik het positief? Hoe is mijn voorbeeldgedrag? Dat zijn sowieso belangrijke dingen in relatie met kinderen, maar zeker ook op een sportveld.”

Nadat Neve met veel succes een avond verzorgd had voor jeugdcoaches op haar eigen club Myra, kwam ze in contact met de KNHB. “De bond was volop bezig met Sportiviteit & Respect, maar met dit stuk werd nog niets gedaan richting clubs, coaches en ouders. Daarom heb ik workshops ontwikkeld die goed passen in het Sportiviteit & Respect-traject van de KNHB. De campagne heeft gezorgd voor bewustwording. In de workshops gaan we hierop verder, door met elkaar na te denken: hoe kunnen we op een sportieve en respectvolle manier met elkaar omgaan, die leuk is voor de kinderen én leuk voor ons?”

Uitbreiding aanbod workshops

De bijeenkomsten worden de laatste jaren – naast Neve zelf – ook verzorgd door Tessa Blom, eveneens een hockeyende kinderpsycholoog. De eerste serie workshops waar verenigingen zich voor konden inschrijven was nog uitsluitend gericht op ouders, coaches en trainers. Inmiddels is het aanbod flink uitgebreid, naar aanleiding van de behoeften en wensen van de verenigingen. Neve: “We hebben nu ook een vervolgworkshop voor coaches en trainers. Verder is er een workshop speciaal voor jonge trainers. Daarin komt onder meer aan bod: hoe heb je gezag over een team dat niet heel veel jonger is dan jij? Wat doe je met ouders die opmerkingen maken? Maar ook: wat hoort er bij goed training geven? Dat je je aandacht houdt bij het spel en niet tussendoor sms’t en niet met iedereen langs de kant praat.”

In de vorige zin is het woord ‘niet’ tweemaal gevallen, maar tijdens haar workshops vermijdt Neve dit zoveel mogelijk. “Ik probeer steeds te verwoorden wat je wél moet doen.” Maar hierover later meer; eerst nog even terug naar het aanbod van de workshops.

“We hebben tegenwoordig ook een workshop voor jeugdspelers”, vervolgt Neve. “Daarbij gaan we ‘s middags aan de slag, waarbij ik de kinderen vraag: wat vinden jullie sportief en respectvol? Hoe willen jullie graag dat coaches en ouders langs de lijn staan? Wat moeten ze doen en wat niet? Hier maak ik filmpjes en flap-overs met tips van, die we ‘s avonds laten zien tijdens de bijeenkomst met de ouders, coaches en begeleiders. Daarbij kunnen we inhaken op wat de kinderen hebben aangegeven.”

6.4

‘Emoties op het sportveld, dat is het lastigste wat er is’

Ook voor clubscheidsrechters is – eveneens op verzoek van de verenigingen – een workshop ontwikkeld. “We kunnen spelers, coaches en ouders wel vertellen dat we ons mond moeten houden tegen de scheidsrechter, maar de houding van die scheidsrechter kan vaak ook een stuk beter”, stelt Neve. “In de workshop leren we jonge clubscheidsrechters: hoe kun jij met je houding en je benadering – zowel verbaal als non-verbaal – bijdragen aan een leuke en sportieve wedstrijd? Hoe kun je zorgen dat je minder weerstand bij spelers oproept? Hoe ga jij als scheidsrechter om met emoties van spelers?”

Positieve vibe

De rode draad in alle workshops is: kies voor de positieve benadering. “Emoties op het sportveld, dat is het lastigste wat er is. De vraag is: hoe kun je hier op een positieve manier mee omgaan, gericht op het kind? Wat werkt voor een kind? Waardoor gaat hij beter en leuker hockeyen? Hoe leer je hem sociale vaardigheden en normen en waarden en sportief en respectvol gedrag? “In de praktijk gaan we vooral in op afspraken die niet worden nagekomen, op dingen die niet goed gaan. Hoe minder het loopt op een sportveld, hoe meer dat gebeurt vanuit coaches en ouders. Ik geloof er heilig in dat je je moet blijven richten op dingen die wel lukken. Zeg wat je wél wilt in plaats van wat je niet wilt.” Dat zorgt niet alleen voor een positieve vibe binnen het team, maar ook voor meer duidelijkheid. “Tegen jonge kinderen zeggen we vaak: niet met je stick omhoog, niet op een kluitje, niet te veel naar voren... Als jij daarentegen een kind vertelt wat hij wél moet doen, dan hoeft hij een schakel minder te denken. Zorg daarom dat je op een sportveld – met alle afleiding en hectiek van dien – zo concreet mogelijk bent. Roep dus niet naar spelers een *beetje meer naar voren*, maar benoem heel concreet tot waar ze mogen.”

Vraag jezelf ook eens af: begrijpt de speler mijn aanwijzing wel? “Als jij bij de F’jes roept *beweeg je breed, in de diepte*, dan snappen die kinderen er niets van. Of als je tegen een G-hockeyer zegt dat hij naar buiten moet spelen, dan denkt hij: *ik ben toch al buiten?*”

Helder en duidelijk formuleren is ook van belang bij belonen, stelt Neve. “Als je een kind beloont, zeg dan wat hij goed doet en waarom. Je kunt zeggen: *goed gelopen*. Maar dat E’tje denkt dan: *ik ging die kant op, daar is het doel toch?* Hij heeft geen flauw benul dat hij door zijn loopactie een verdediger meetrok, waardoor er ruimte kwam voor een teamgenoot die een goal maakte. Als dat is wat jij vaker wilt zien als coach, dan moet je dat ook duidelijk uitleggen.”

6.4

‘Wat er achter het gedrag zit, dáár moet je naar op zoek’

Wat zit er achter het gedrag?

Naast een positieve insteek en heldere communicatie is er een ander belangrijk thema dat in alle workshops terugkomt: kijk niet alleen naar eindgedrag. Neve: “We hebben vaak al snel een oordeel over het eindgedrag dat iemand laat zien. Maar dat gedrag is het eindpunt. Tijdens de workshops probeer ik met de deelnemers te kijken: wat zit er nu achter dat gedrag van een ouder of een kind? Een kind dat bijvoorbeeld niet meedoet op het hockeyveld kan problemen thuis hebben, kan niet lekker in zijn vel zitten, kan onzeker en faalangstig zijn of kan gepest worden in het team en daarom denken: *ik doe maar niets*. Of misschien heeft hij wel nieuwe schoenen, waardoor hij niet kan lopen. Of hij kan op tennis hebben gewild, maar op hockey zitten en hier geen bal aan vinden. “Kortom, er kunnen wel tig redenen zijn voor feit dat iemand niets doet in het veld, of voor het feit dat iemand staat te schreeuwen tegen een scheidsrechter. Mijn boodschap is dat er heel veel achter gedrag zit en dat je dáár naar op zoek moet; daar zit namelijk de oplossing. Ik probeer coaches, ouders en andere begeleiders tools mee te geven hoe ze dat kunnen doen om het kind te helpen. Als jij een kind in je team hebt waar je constant irritaties over hebt, dan loont het absoluut de moeite om dat op een positieve manier aan te pakken. Door belonen en het geven van complimenten bijvoorbeeld kun je iemand helemaal naar het positieve trekken.”

Spiegel voorhouden

Voordat Tischa Neve of Tessa Blom langskomt voor een workshop, vindt er altijd een voorgesprek plaats. “Daarin bespreken we met de club of er voorvallen of thema’s zijn die zij aan bod willen laten komen”, aldus Neve. “Soms vragen clubs of we een thema-avond op maat kunnen verzorgen, bijvoorbeeld over pesten. Elke avond – afhankelijk ook van wat er uit de groep deelnemers komt – ligt de nadruk steeds op wat anders.” Toch zijn de thema’s die bij de meeste verenigingen spelen grotendeels vergelijkbaar, constateert Neve. Hoe krijgen we de ouders mee? Wat doen we met kinderen die niet gemotiveerd zijn of bij ruzie in het team? Hoe gaan we om met niveauverschillen binnen een team? Hoe stellen we ons op tegen de scheidsrechter? Hoe voer je moeilijke gesprekken, bijvoorbeeld met een speler die afvalt? Hoe kan ik mijn rol als ouder en coach goed combineren?

6.4

‘De sfeer van de avond is luchtig, maar wel met een boodschap’

Bij dit alles kan Neve niet alleen terugvallen op haar opleiding en ervaring in de kinderpsychologie, maar ook op haar eigen hockeyervaring als speler, trainer en coach. “Ik ben bijvoorbeeld gecoacht door mijn moeder, zodat ik kan aangeven wat voor ons heeft gewerkt en niet. Wat ik in de workshops ook altijd aangeef: ik ben een heel opgefokt *tiepje* in het veld. Ik kan dus als geen ander meepraten over hoe moeilijk het is je mond te houden tegen een scheidsrechter die iets niet ziet. Dat probeer ik ook duidelijk te maken: we zijn allemaal maar mensen en doen van alles vanuit ons enthousiasme. Het kan alleen soms heel veel handiger. Samen daarover nadenken – wat vinden kinderen nou prettig en wat werkt? –, dat is de kern van alle workshops.”

Daarbij houdt Neve de aanwezigen een spiegel voor, op een interactieve en humoristische manier en aan de hand van veel praktijkvoorbeelden (zie de kaders). “De sfeer van de avond is luchtig, maar wél met een boodschap. Zodat die vader of coach die zelf altijd heel hard langs de kant staat te schreeuwen kan meelachen als ik een voorbeeld geef, maar tegelijk wel denkt: *oeh, dat ben ik.*”

6.4

‘De workshops bieden tools aan bestuurders om beleid te maken’

Aan de slag!

De praktijk leert dat deelnemers aan de workshop niet alleen denken *oeh, dat ben ik*, maar vervolgens ook daadwerkelijk iets met dit inzicht doen. “De workshops zitten boordevol praktische, opvoedkundige tips waarmee je – zonder dat je er veel moeite voor hoeft te doen – meteen aan de slag kunt. Ook thuis. Het is mooi als ik een ouder na afloop hoor zeggen: *ik ben me weer helemaal bewust van mijn valkuilen en ga als ik thuis ben aan mijn kind vragen hoe hij vindt dat ik langs de lijn sta en wat hij prettig vindt. Daarnaast ga ik ook eens voor andere kinderen klappen dan alleen mijn eigen kind en ik kan ook best klappen voor een mooie bal van de tegenstander. En verder houd ik het bij aanmoedigen en laat ik het coachen over aan de coach.* Ik geloof er absoluut in dat iedereen met een paar belangrijke ideeën en handvatten naar huis gaat.”

Dat geldt ook voor het bestuurlijk kader van de vereniging. “Tijdens een workshop zijn altijd mensen van het bestuur en de technische commissie aanwezig”, aldus Neve. “Voor hen is de workshop een sterk middel om het thema Sportiviteit & Respect heel levendig en bespreekbaar te maken binnen de vereniging. Bovendien krijgen ze tijdens de workshop veel tools om in hun beleid op voort te bouwen. Welke thema’s geef je aandacht? Wat voor afspraken kun je maken met teams, coaches, trainers, ouders en andere betrokkenen?”

Veel verenigingen hebben inmiddels meerdere workshops afgenomen, voor verschillende doelgroepen of voor een nieuwe generatie van dezelfde doelgroep. Ieder jaar komen er immers weer nieuwe ouders, trainers, coaches en scheidsrechters bij. Neve: “Meerdere workshops is natuurlijk ideaal, want zo wordt het steeds breder in de club gedragen. Bovendien worden door de workshops bestuurders ontlast. Door een paar van dit soort avonden te organiseren, geef je coaches, trainers en ouders belangrijke dingen mee, waardoor de bestuurders zich kunnen richten op andere zaken die belangrijk zijn.”

6.4

‘In de jeugd maak je het zelfvertrouwen van kinderen’

Sportmensen maken

Wat wil Tischa Neve de verenigingsbestuurders tot slot meegeven? “Voor coaches en trainers staat het training geven en het runnen van een team voorop. Met behulp van deze workshops kun je hun daarbij iets extra’s bieden. Je kunt nog zoveel weten van hockey en organisatorisch goed zijn, maar als je spelers of ouders niet goed benadert en niet goed communiceert, dan gaat het niet werken. Als je dit als trainer of coach niet goed voor elkaar hebt, dan word je negen van de tien keer ook geen kampioen. Daarvan ben ik overtuigd. Het is daarom van groot belang om aandacht te besteden aan hoe je op een sportieve en respectvolle manier met elkaar kunt omgaan. Zeker bij de jeugd. Want in de jeugd maak je het zelfvertrouwen van kinderen. In de jeugd maak je sportmensen van ze.”

Kijk op www.knhb.nl voor het actuele overzicht van alle workshops en hoe u een workshop op uw vereniging kunt organiseren. Meer weten? Neem contact op met de KNHB via sportiviteitenrespect@knhb.nl. Kijk voor meer informatie over Tischa Neve op www.grootenklein.nl.

TIP!

Maak gebruik van gemeentelijke subsidie

Gemeenten hechten grote waarde aan de rol van de sportvereniging in de samenleving. Gezonde verenigingen leveren immers niet alleen een bijdrage aan het realiseren van het gemeentelijk sportbeleid, maar ook van sociaal-maatschappelijk doelen. Veel gemeenten stellen dan ook subsidie beschikbaar aan verenigingen die kunnen aantonen dat ze activiteiten ontplooiën in het kader van Sportiviteit & Respect.

Het Amstelveense Myra is een van de clubs die met succes een beroep hebben gedaan op een gemeentelijk subsidiepotje. Wilt u weten of ook uw vereniging in aanmerking komt voor subsidie, bijvoorbeeld voor de workshops Sportiviteit & Respect? Informeer dan bij uw gemeente naar de mogelijkheden. Dit kan – ook letterlijk! – de moeite lonen.

6.4

‘Moedig alle kinderen aan en niet alleen je eigen kind’

Trainen we bij regen?

Een belangrijke tip die Tischa Neve elke vereniging geeft: organiseer aan het begin van het seizoen een avond, waarop je samen met het team, de coach, de trainer en de ouders afspraken maakt voor dat seizoen. “Hoe staan we langs de lijn? Hoe doen we het met afzeggen? Hoe gaan we om met wissels? Het is een inkoppertje, maar er zijn maar weinig verenigingen die zulke avonden organiseren.” Vooral ouders zonder hockeyachtergrond – of zelfs zonder teamsportachtergrond – horen op zulke bijeenkomsten nieuwe en nuttige dingen. Neve: “Er is veel onwetendheid, wat regelmatig leidt tot problemen. Zo zijn er bijvoorbeeld ouders die niet weten dat je bij hockey na afloop met elkaar wat drinkt. Of dat er bij harde regen best getraind kan worden. Ik heb zelfs ouders gehoord die zeiden: ik ben blij dat ik hier ben geweest, dan weet ik dat ik bij uitwedstrijden mag komen kijken. De communicatie van clubs, coaches en trainers richting ouders, daar valt nog veel winst te behalen.”

Eenvoudige eyeopener

Het lijkt zo simpel. Maar toch blijkt tijdens de workshops nog altijd dat veel ouders zich langs de lijn vooral op hun eigen kind richten. Tischa Neve: “Ik vertel de ouders: moedig alle kinderen aan en niet alleen je eigen kind. Het klinkt logisch, maar voor veel ouders is het echt een eyeopener. Ook dat je best voor de tegenstander kunt klappen bij een doelpunt of mooie actie. We zijn mét elkaar een wedstrijd aan het spelen.”

De coach coacht, toch?

In de workshops van Tischa Neve staat het kind centraal. Om dit te illustreren haalt ze een voorbeeld aan. “We kennen dat allemaal wel: ouders die langs de lijn staan mee te coachen. Naar voren, naar voren! roepen ze, terwijl jij als coach net tegen een speler hebt gezegd dat hij juist achter moet blijven. Zeg in zo’n geval niet tegen de ouders: ik ben de coach dus het is heel irritant als u er steeds doorheen praat. Ga niet van jezelf uit, maar van het kind. Zeg in plaats daarvan: voor de spelers is het verwarrend als er naast de coach nog iemand aanwijzingen geeft en als we allemaal verschillende dingen roepen. Dit is overigens iets wat je prima op voorhand met ouders kunt doorspreken, aan het begin van het seizoen. Iedereen zal zeggen: goed idee, gaan we doen. Je kunt dan meteen ook afspreken: wat gaan we doen als iemand het in zijn enthousiasme even vergeet? Dan zal diegene zeggen: spreek me er gerust op aan. Als dit van tevoren is afgesproken, zal de coach of een andere ouder diegene ook eerder durven aanspreken.”

6.4

‘Richt je op de dingen die wel lukken’

Positieve rustbespreking

Het spel van je team verloopt niet naar wens. Als coach wil je één en ander veranderen, maar: hoe breng je die boodschap? Tischa Neve: “Het is rust en jouw team staat 4-1 achter. Vaak hoor je coaches dan in de bespreking zeggen: we moeten niet steeds achter de man staan, want daaruit hebben zij vier keer gescoord. Of: we moeten niet steeds die diagonaalpass spelen. In plaats daarvan kun je ook zeggen: we hebben één mooie goal gemaakt. Wat ging er goed bij die goal? Juist, toen speelden we niet de lange diagonale bal, maar korte combinaties en passes. Oké, dat moeten we vaker doen! En we hebben dan wel vier tegengoals gehad, maar ook veel aanvallen mooi afgestopt. Wat ging er toen goed? Precies, toen stonden we voor de man te dekken. Dat gaan we de tweede helft ook doen! Op die manier richt je je op dingen die wel lukken, zodat je met een heel andere – positieve – focus het veld weer op gaat.”

Omgaan met een opvliegende speler

Hoe ga je als coach om met een opvliegende speler die uitvalt tegen de scheidsrechter? Natuurlijk, dit is gedrag dat we niet willen zien, dus bestraffen lijkt al snel de logische reactie. Maar werkt dit preventief? Nee, meent Tischa Neve. Haar advies: neem de tijd om eens rustig met die speler te praten. “Negen van de tien kinderen vinden het zelf ook niet leuk dat ze zo snel boos worden. Probeer daarom met de speler zelf te kijken: hoe gaat het nu precies? Een speler is namelijk niet in één keer heel boos; dat bouwt zich op tot het barst. Dus bespreek met de speler: hoe kan ik jou helpen als coach? Dat kan zijn door hem eerder te wisselen als je ziet dat een speler geïrriteerd raakt. Spreek met het kind af: welk moment is handig om je te wisselen? Wat moet ik dan wel of niet zeggen of doen? En hoe geef je aan dat je rustig genoeg bent om het veld weer in te gaan? Geef het kind verantwoordelijkheid en laat hem meedenken: wat werkt voor jou? Hoe lukt het jou wel om rustig te blijven? Vraag hem ook van wie in het veld hij het wel of niet kan hebben als diegene zegt: Pietje, doe eens even rustig. Dat ken ik van mezelf ook. Als de ene speelster het zegt, accepteer ik het. En bij een ander word ik alleen maar opgefokt en denk ik: hou zelf je mond.”

6.4

‘Complimenteer een kind ook voor kleine stapjes die hij maakt’

Van onzekere wissel naar supersub

De praktijkvoorbeelden die Tischa Neve tijdens de workshops aanhaalt, komen vaak uit haar eigen ervaring. Bijvoorbeeld als het gaat om de vraag: hoe kun je als coach een wisselspeler gemotiveerd houden? “Als speler van Dames 1 heb ik zelf vaak op de bank gezeten. Ik heb daarbij verschillende coaches meegemaakt, die mij gemaakt en gebroken hebben als wisselspeler”, aldus Neve. “Zo had ik een coach die van mij verwachtte dat ik scoorde. Als je er dan eindelijk in komt en de druk om te scoren is enorm, dan lukt het natuurlijk juist niet. Van schrik mis je elke kans. Op een gegeven moment kreeg ik een coach die zei: Tischa, scoren hoeft niet. Ik zet jou erin omdat je power brengt en rendement kan halen. Dat is jouw taak. Dus ga lekker corners en vrije slagen halen en andere mensen aanspelen, dan komt die goal vanzelf. Wat deed die coach? Die maakte mij krachtig op mijn terrein. Ik was ineens de wisselspeler die iedereen kon meetrekken. Dat gebeurde – en omdat ik het scoren losliet, ging ik ook meer scoren. Als de coach mij erin zette en zei Tisch, we hebben power nodig, dan groeide ik. Ik denk overigens niet dat ik meer speelde dan onder die andere coach, maar het was een stuk leuker en ik voelde me veel waardevoller.”

Niet vergelijken maar belonen

Belonen is belangrijk. In alle workshops komt dat terug, ook bij die voor trainers en coaches. Tischa Neve: “Het is daarbij essentieel dat je iedereen op zijn eigen niveau beloont, zonder het kind te vergelijken met teamgenoten. Wacht met belonen ook niet op het gewenste eindresultaat, zoals die goal of assist, maar complimenteer een kind ook voor kleine stapjes die hij maakt. Neem bijvoorbeeld een kind dat bezig is om beter te leren flatsen. Zeg in zo’n geval niet: je kunt al bijna zo goed flatsen als Marietje. Of: kijk, Marietje kan het al. Vergelijken met een ander werkt niet; je ziet een kind dan kleiner worden. Zeg in plaats daarvan: de flats gaat zoveel beter dan paar weken geleden, je doet dat goed, je doet dat goed. Dan zie je een kind groeien.”

Winnen winnen, scoren scoren

Waar leg je als ouder de nadruk op? Vaak op het resultaat, stelt Tischa Neve. “Vanaf het moment dat een kind gaat hockeyen, stellen we eigenlijk maar twee vragen. Eén: heb je gewonnen? En twee: heb je gescoord? Van jongs af aan krijgen kinderen hierdoor het idee: als ik niet scoor, heb ik het niet goed gedaan. Probeer daarom altijd aan kinderen te vragen: heb je leuk gespeeld? Ging het goed? Was het een leuke wedstrijd? Natuurlijk, winnen hoort erbij en je mag er best naar vragen. Maar probeer de nadruk niet op het winnen en het scoren te leggen. Zeker bij de Jongste Jeugd.”

6.4

‘Daar stonden die ouders, te springen en te schreeuwen

De tip en de top

Tijdens de workshops hoort Tischa Neve regelmatig goede voorbeelden vanuit de verenigingen zelf. “Zo was er tijdens een workshop op Athena een coach, die altijd bij voetbal gecoacht had. Hij zei: ik heb er niet zoveel verstand van, maar ik doe altijd de tip en de top. De tip is: wat kunnen we volgende keer beter doen? En de top is: wat ging er vandaag heel goed? Voor de wedstrijd spreekt hij af welke speler na afloop de tip en de top van de dag geeft. Hij laat het vaak de keeper doen, die in zijn team rouleert. Dit is een mooie positie om dat te doen. Bovendien maak je op die manier de keeper belangrijk, waar ik een groot voorstander van ben. Als het team aan het einde van de wedstrijd bij elkaar komt, mag de keeper de tip en de top van die dag geven. Dat is gelijk weer het beginpunt van je volgende wedstrijd: wat blijven we doen en waar gaan we op letten? De tip en de top is heel concreet en compact. Zeker voor jongere teams is het goed om niet met vijf tips te komen; op deze manier beperk je het tot twee punten. Uiteraard kun je hier als coach in sturen – of als coach kun je ook zelf een tip en een top geven.”

Schattig keepstertje versus tien schreeuwende ouders

Hoe enthousiasme bij ouders soms ietwat kan doorslaan, blijkt uit het volgende voorval. Tischa Neve: “Ik stond een keer een wedstrijd te kijken, waarbij het ene team met 6-0 voorstond. De ouders van het verliezende team dachten: het zou zo leuk zijn als we ook één keer zouden scoren. Dus die probeerden er door hard aan te moedigen één doelpunt in te krijgen. Enorm positief bedoeld natuurlijk. Alle ouders gingen achter het doel staan waar gescoord moest worden – achter dat leuke schattige keepstertje dat nog geen bal gehad had – en begonnen met z’n allen roepen: jaaaaa, daar komt-ie, daar komt een doelpunt aan, ja, hij gaat erin! En daar staat dat keepertje van de tegenpartij, een meisje van een jaar of acht dat waarschijnlijk al niet eens wilde keepen. Tot overmaat van ramp schreeuwen er dan ook nog tien ouders in je nek dat er zometeen een doelpunt ingaat. Als ik dit voorbeeld – al springend en schreeuwend – geef tijdens een workshop, moeten mensen vaak lachen. Maar ze snappen wel meteen dat zij in hun enthousiasme ook weleens dingen doen die anders over kunnen komen.”

6.4

‘De keeper maakte een blunder, maar lag wel in een deuk’

“Wil je mijn hond lenen?”

Als scheidsrechter kun je veel met humor oplossen. Als voorbeeld haalt Tischa Neve een situatie uit haar eigen omgeving aan. “Mijn vriend speelde een wedstrijd die werd geleid door een bonds-scheidsrechter. De keeper, die nogal heetgebakerd is, stormde na een beslissing op de scheidsrechter af. Hij riep: wat ben je aan het doen? Heb je een blindengeleidehond nodig? De scheidsrechter ging hier niet op in, waarna de wedstrijd gewoon verder ging. Eind tweede helft, toen iedereen het voorval allang vergeten was, maakt de keeper een enorme blunder. Toen de scheidsrechter daarna op een onbewaakt moment langsliep, zei hij tegen keeper – zonder dat de hele groep het kon horen: ‘wil je mijn hond even lenen?’ Dan kom je toch niet meer bij. De keeper lag zelf ook in een deuk.”

Een scheidsrechter is niet de baas

In de workshop ‘Positief en constructief fluiten’ komt de houding van clubscheidsrechters aan bod. Tischa Neve: “Veel scheidsrechters pretenderen dat ze gelijk hebben. Als mijn doelpunt wordt afgekeurd wegens shoot, terwijl ik de bal alleen met mijn stick heb geraakt, dan word ik natuurlijk boos. Ik zal de scheidsrechter vragen: waarom fluit je, er was niets aan de hand! Veel scheidsrechters zeggen dan: het was shoot. Nee, want ik stond daar toch zelf; het wás geen shoot. Als scheidsrechter kun je in zo’n geval beter zeggen: ik heb shoot gezien en daarom flikt ik. Waarschijnlijk ben ik dan nog steeds boos, maar de discussie is een stuk minder dan wanneer de scheidsrechter stellig volhoudt dat ik shoot heb gemaakt. Ik vind dan ook: de scheidsrechter is niet de baas. Hij beslist, dat is wat anders.”

In de strijd voor sportiviteit

Spandersbosch Campagne ‘Doe ff normaal’

Spandersbosch voert al enkele jaren de campagne ‘Doe ff normaal’. De ludieke en succesvolle activiteiten van de Hilversumse vereniging zijn een inspiratie voor veel andere clubs, zoals MHC Oosterbeek (zie paragraaf 6.2).

Hoe gaat de KNHB in de praktijk om met onwenselijk gedrag?

Belangrijke aandachtspunten en vragen

In paragraaf 3.10 zijn we al ingegaan op het belang van een goed georganiseerd tuchtrecht, als sluitstuk van een heel beleid. Maar wat houdt het tuchtrecht van de KNHB in? Hoe gaat de bond in de praktijk om met onwenselijk gedrag dat wordt gemeld via het wedstrijdformulier? Of met gedrag waarop de KNHB opmerkelijk wordt gemaakt door bestuurders of spelers van een vereniging?

In dit hoofdstuk zetten we de belangrijkste aandachtspunten en veelgestelde vragen op een rij, allereerst omtrent gele kaarten. Vervolgens komen de rode kaarten, schorsingen en het instellen van beroep aan de orde. Tot slot vindt u nog een voorbeeld van een Tuchtreglement en van de aanpassing van het Huishoudelijk Reglement en de Statuten.

7.1 Aandachtspunten gele kaarten

Hieronder vindt u een aantal aandachtspunten binnen het veldhockey omtrent de regels die in seizoen 2011-2012 gelden bij het verkrijgen van gele kaarten en de wijze waarop de KNHB hiermee omgaat. Tussen haakjes staat het betreffende artikel vermeld van het Tuchtreglement 2011 (TR). Aan het einde van deze paragraaf geven we een overzicht van de consequenties van meerdere gele kaarten.

In zijn algemeenheid geldt dat alle regels met betrekking tot spelers ook van toepassing zijn op teambegeleiders. Laatstgenoemden krijgen echter geen speelverbod opgelegd, maar een verbod tot begeleiden vanaf de teambank. Dit betekent dat zij zich tijdens de wedstrijden waarvoor de schorsing geldt niet op of in de nabije omgeving van de teambank mogen bevinden.

De meest actuele stand van zaken wat betreft het KNHB-tuchtrecht kunt u bekijken op www.knhb.nl. Wilt u direct bij het juiste document terecht komen? Vul dan bij de zoekfunctie 'tuchtreglement' in.

Aandachtspunten

- Wanneer een aanvoerder een gele kaart ontvangt voor wangedrag van zijn team, komt deze kaart niet op het conto van de aanvoerder te staan, mits dit duidelijk door de scheidsrechter op het wedstrijdformulier is genoteerd. De spelstraf volstaat. (TR artikel 4.1.b)
- Alle speelverboden als gevolg van gele kaarten dienen door de vereniging ten uitvoer te worden gelegd in de eerstvolgende door de hockeybond uitgeschreven en volledig te spelen wedstrijd(en). (TR artikelen 4.4.c en 4.4.d)
- Tegen een speelverbod als gevolg van gele kaarten is geen beroep mogelijk. (TR artikel 4.8)
- De telling van de gele kaarten (tijdelijke verwijderingen) loopt per seizoen. (TR artikel 4.9)
- Speelverboden die niet meer in hetzelfde seizoen ten uitvoer kunnen worden gelegd, dienen in de eerste door de hockeybond uitgeschreven en volledig te spelen wedstrijd(en) van het volgende seizoen ten uitvoer te worden gelegd. (TR artikel 4.10)
- Het speelverbod geldt tot en met de dag dat de schorsing is uitgezet. (TR artikel 5.3)
- Gele kaarten voor een coach worden afzonderlijk geteld, tenzij de coach tevens speler is van het betrokken team. Let wel: kaarten voor coaches zijn persoonlijke kaarten. Dit betekent dat de kaarten van een coach bij elkaar worden opgeteld, ongeacht bij welke vereniging hij deze kaarten heeft behaald. In bijzondere omstandigheden kan de competitieleider van de KNHB aanwijzingen geven bij welke vereniging de coach de straf moet uitzitten. (TR artikel 5.4)
- Komt een speler voor meerdere teams uit, bijvoorbeeld Jongens A1 en Heren 1? Dan dient het speelverbod in principe ten uitvoer te worden gelegd bij het team waarin hij de meeste gele kaarten heeft gekregen. In bijzondere omstandigheden kan de competitieleider van de KNHB aanwijzingen geven bij welke vereniging de speler de straf moet uitzitten. (TR artikel 5.4)
- Vanaf twee gele kaarten berekent de KNHB een bijdrage in de administratiekosten (€ 7,50 bij een juniorenwedstrijd en € 12,50 bij een seniorenwedstrijd).

7.1

Let op: eigen verantwoordelijkheid!

De kennisgevingen van de bond aan de verenigingen over de telling van gele kaarten zijn bedoeld als geheugensteuntje. Zij ontslaan de vereniging niet van de verantwoordelijkheid zelf de administratie bij te houden van de tijdelijke verwijderingen. Door onvoorziene vertragingen (o.a. post, computerstoring) kan een kennisgeving te laat bij de verenigingen arriveren. Ook kan het zijn dat de kennisgeving niet de laatste stand van zaken vermeldt wat betreft het aantal kaarten, omdat alle wedstrijdformulieren nog niet binnen zijn. In dat geval geldt het werkelijk behaalde aantal kaarten.

Dit betekent dat zowel de speler zelf als de vereniging het aantal kaarten goed moeten bijhouden. De gevolgen van een te late tenuitvoerlegging van een speelverbod – te weten een geldboete en drie wedstrijdpunten in mindering – zijn altijd voor rekening en verantwoording van de vereniging. (TR artikel 4.7)

Met name de drie punten in mindering zijn voor het team van de speler die de kaarten heeft behaald nauwelijks verteerbaar. Zorg als bestuur dus voor een goede administratie en maak beleid over de omgang met en afhandeling van kaarten binnen de vereniging!

Consequenties bij meerdere gele kaarten

Hoe zat het ook alweer? Hieronder een overzicht van de consequenties van het behalen van meerdere gele kaarten.

Eerste gele kaart: geen consequenties.

Tweede gele kaart: geen consequenties; kennisgeving aan de vereniging en bijdrage in de administratiekosten.

Derde gele kaart: speelverbod voor de eerstvolgende door de hockeybond uitgeschreven en volledig te spelen wedstrijd; kennisgeving aan de vereniging en de betrokken speler/coach en bijdrage in de administratiekosten.

Vierde gele kaart: geen consequenties; kennisgeving aan de vereniging en bijdrage in de administratiekosten.

Vijfde gele kaart en volgende gele kaarten: speelverbod voor de eerstvolgende twee door de hockeybond uitgeschreven en volledig te spelen wedstrijden; kennisgeving aan de vereniging en de betrokken speler/coach en bijdrage in de administratiekosten.

Hoe zit het in de zaal?

Voor gele kaarten in de zaal is de procedure hetzelfde. Er bestaat echter wel een verschil in het aantal behaalde kaarten en de gevolgen daarvan.

- Een speler moet in de zaal al een schorsing uitzitten na twee gele kaarten, evenals na drie gele kaarten.
- Voor het behalen van vier gele kaarten of meer bedraagt de schorsing in de zaal telkens twee wedstrijden.

7.2 Veelgestelde vragen omtrent gele kaarten

In de praktijk blijkt dat er vaak nog misverstanden bestaan omtrent het verkrijgen van gele kaarten en de afwikkeling daarvan. Hieronder een overzicht van veelgestelde vragen aan de afdeling Tuchtzaken van de KNHB. Tussen haakjes staat het betreffende artikel vermeld van het Tuchtreglement 2011 (TR).

Moeten wij wachten met de uitvoering van de schorsing (naar aanleiding van drie keer geel, vijf keer geel etc.) totdat de brief van de KNHB binnen is?

Nee, de kennisgevingen van de bond aan de verenigingen over de telling van gele kaarten zijn bedoeld als geheugensteuntje. Zij ontslaan de vereniging niet van de verantwoordelijkheid zelf de administratie bij te houden van de tijdelijke verwijderingen.

Worden gele kaarten van een speler die ook een functie heeft als coach bij zijn gele kaarten als coach opgeteld?

Nee, gele kaarten voor een coach worden afzonderlijk geteld, tenzij de coach tevens speler is van het betrokken team.

Wordt een aanvoederskaart als een gele kaart voor de speler zelf genoteerd?

Nee, een spelstraf volstaat in dit geval. Wanneer een speler als aanvoerder een gele kaart ontvangt voor wangedrag van zijn team, komt deze kaart niet op het conto van de aanvoerder te staan. Voorwaarde is wel dat de scheidsrechter duidelijk op het wedstrijdformulier heeft genoteerd dat het een aanvoederskaart betreft.

Een van onze spelers heeft gele kaarten gehaald bij zowel Jongens A1 als Heren 1. Bij welk team moet hij zijn schorsing uitzitten?

Wanneer een speler voor meerdere teams uitkomt, dient het speelverbod in principe ten uitvoer te worden gelegd bij het team waarin hij de meeste gele kaarten heeft gekregen. De competitieleider van de KNHB kan in bijzondere omstandigheden nadere aanwijzingen geven. (TR artikel 5.4)

Is twee keer geel altijd rood?

Nee. In principe is twee keer groen geel en twee keer geel rood. Er kunnen zich echter situaties voordoen waarbij deze verzwaaring te zwaar is. Daarom is een tweede kaart van gelijke kleur binnen de regels mogelijk. De scheidsrechter bepaalt of de tweede gele kaart leidt tot een rode kaart.

Op het wedstrijdformulier noteert hij of het één keer geel en één keer rood betreft of dat het een tweede gele kaart betreft, die ook als zodanig wordt geregistreerd.

Heeft iemand al geel voor een bepaald soort overtreding en herhaalt hij deze overtreding? Dan krijgt hij rood. Op het wedstrijdformulier komt een gele kaart te staan én een rode kaart (beide kaarten worden genoteerd).

Heeft iemand al geel voor een niet-fysieke overtreding en krijgt hij daarna geel voor fysiek? Dan is de tweede gele kaart voor de resterende speelduur. Op het wedstrijdformulier komen twee gele kaarten te staan (beide kaarten worden genoteerd).

BHV Push Push Rulz

Hockeyvereniging Push uit Breda heeft eigen huis- en gedragsregels opgesteld. Met behulp van zelf ontwikkeld campagnemateriaal maakt de club deze 'Push Rulz' kenbaar aan de leden en andere betrokkenen.

7.3 Aandachtspunten rode kaarten/schorsingen en instellen van beroep

In het voorgaande zijn we ingegaan op de gele kaarten en alles wat daarbij komt kijken. In deze paragraaf benoemen we een aantal belangrijke aandachtspunten op het gebied van rode kaarten en de daaruit voortvloeiende schorsingen en beroepsmogelijkheden. Tussen haakjes staat het betreffende artikel vermeld van het Tuchtreglement 2011 (TR).

Invullen van het wedstrijdformulier

De aanvoerder moet erop letten dat de scheidsrechter bij een rode kaart het juiste vakje aankruist. Bovendien moet de aanvoerder ervoor zorgen dat de juiste speler met zijn volledige naam en adresgegevens en eventueel geboortedatum op het formulier is genoteerd. Alleen een rugnummer invullen is niet voldoende!

Mocht er toch nog een foutje op het wedstrijdformulier staan? Dan ontvangt het bondsbureau (desnoods telefonisch!) uiterlijk de donderdag volgend op de wedstrijddag vóór 12.00 uur hiervan bericht.

Rood betekent altijd een zaak

Een definitieve verwijdering levert altijd een zaak bij de Tuchtcommissie op. Er volgt daarom geen apart bericht aan de betrokken speler over het aanhangig maken van een zaak. De vereniging ontvangt schriftelijk bericht met het verzoek de speler te informeren. Wanneer het een rode kaart betreft voor een fysieke overtreding, is een schriftelijke verklaring door vereniging en speler verplicht. Deze moet uiterlijk de eerste donderdag volgend op de wedstrijd waarin de rode kaart is gevallen vóór 12.00 uur op het bondsbureau binnen zijn. Eenzelfde verplichting bestaat wanneer de Tuchtcommissie de zaak aanhoudt (dus nog geen uitspraak doet) en aan de speler en/of de vereniging een nadere schriftelijke verklaring vraagt. Deze verplichting geldt voor zowel de verbale als de fysieke overtredingen. Als een vereniging en/of een speler in geval van een verbale overtreding behoefte heeft aan het geven van een nadere schriftelijke toelichting, kunnen zij die altijd aan het bondsbureau zenden. Deze toelichting moet op de donderdag volgend op de wedstrijddag vóór 12.00 uur op het bondsbureau binnen zijn. Zonder een verklaring wordt de zaak automatisch afgedaan.

Meldingsformulier Wangedrag Junioren (A t/m C)

Ontvangt een jeugdspeler een rode kaart voor een fysieke of verbale overtreding? Dan moet de vereniging ervoor zorgen dat het Meldingsformulier Wangedrag Junioren uiterlijk de donderdag volgend op de wedstrijd waarin de rode kaart is gevallen vóór 12.00 uur op het bondsbureau ontvangen is. Dit formulier geldt als verklaring van de vereniging. Een door de jeugdspeler zelf geschreven verhaal (verklaring) stelt de Tuchtcommissie erg op prijs.

Schriftelijke of mondelinge behandeling?

Zaken worden altijd schriftelijk afgedaan, tenzij de vereniging of speler tijdig (te weten de donderdag volgend op de wedstrijddag vóór 12.00 uur) heeft laten weten een mondelinge behandeling te wensen. Datum, tijd en plaats worden in overleg met het bondsbureau door de Tuchtcommissie vastgesteld.

7.3

Eigen verantwoordelijkheid vereniging

Wanneer uit de stukken en verklaringen blijkt dat de club al maatregelen heeft getroffen tegen de speler (of in sommige gevallen de coach, trainer of verzorger) dan houdt de Tuchtcommissie daarmee doorgaans rekening.

In beroep – of niet?

Bent u het niet eens met de uitspraak van de Tuchtcommissie? Dan is niet in alle gevallen beroep mogelijk. In de uitspraak staat duidelijk beschreven of beroep openstaat. Lees om misverstanden te voorkomen de uitspraakbrief goed door. (NB Tegen speelverboden als gevolg van gele kaarten is nooit beroep mogelijk!)

Wie kan in beroep gaan bij de Commissie van Beroep?

- Betrokken lid (speler, coach).
- Eventueel kan een vereniging namens de (jeugd)speler in beroep gaan. In dat geval moet wel duidelijk blijken dat de vereniging optreedt namens de speler. De speler dient het beroepschrift dan ook mede te ondertekenen.
- Bondsbestuur.

Let op: het beroepschrift dient binnen tien dagen na dagtekening van de uitspraak van de Tuchtcommissie bij het bondsbureau binnen te zijn. Reageer dus snel!

Opschortende werking

Beroep heeft in beginsel een opschortende werking. Dat betekent dat de straf nog niet ingaat en dat de uitspraak van de Commissie van Beroep wordt afgewacht. De Tuchtcommissie kan in bijzondere gevallen een onmiddellijk speelverbod opleggen, ongeacht het in te stellen beroep. In dat geval mag de speler niet spelen! Dit geldt bijvoorbeeld voor rode kaarten behaald tijdens play-offs aan het einde van het seizoen. (TR artikel 3.2)

In beroep gaan schept verplichtingen

In de eerste plaats verwacht de Commissie van Beroep dat degene die beroep aantekent in zijn beroepschrift (brief) duidelijk de argumenten aangeeft waarom hij in beroep gaat.

De Commissie van Beroep behandelt een beroepschrift tegen een verbale overtreding, waarbij een speelverbod van één wedstrijd is opgelegd, schriftelijk – tenzij duidelijk om een mondelinge behandeling wordt verzocht.

Wanneer de Commissie van Beroep de zaak mondeling behandelt, wordt erop gerekend dat tijdens de zitting de speler en een bestuurslid/-leden aanwezig zijn, desgewenst vergezeld door getuigen. Ook de betrokken scheidsrechters ontvangen een uitnodiging. De zittingen van de Commissie van Beroep vinden plaats op het bondsbureau in Nieuwegein.

7.3

Standaardstraf

Voor ieder seizoen stelt de Tuchtcommissie in overleg met de Commissie van Beroep een standaardstraf (norm) vast voor de rode kaart voor een zogenaamde verbale overtreding. De huidige standaardstraf is één wedstrijd. Voor een verbale overtreding waarbij ongeneeslijke ziektes worden gebruikt, is de standaardstraf twee wedstrijden. In het algemeen hanteert de Tuchtcommissie voor een zogenaamde fysieke overtreding een minimumstraf bestaande uit een speelverbod van twee wedstrijden.

Belangrijk: houd de termijnen in de gaten!

Snelle behandeling van rode kaarten sorteert het grootste effect. Dát is de gedachtegang geweest bij het vaststellen van de huidige procedure – en de daarbij behorende termijnen. Dat betekent snel reageren, anders is de kans verkeken. Daarom onderstaand een overzicht van de termijnen die een rol spelen in het geval van een rode kaart. Op de genoemde tijdstippen moet de betreffende aanvraag of verklaring zijn ontvangen op het bondsbureau.

Junioren – rode kaart

- Eerste donderdag na de wedstrijd waarin de rode kaart is gegeven, vóór 12.00 uur: aanvraag mondelinge behandeling.
- Tweede maandag na de wedstrijd waarin de rode kaart is gegeven, vóór 12.00 uur: Meldingsformulier Wangedrag Junioren en bij voorkeur verklaring speler.

Senioren – rode kaart ‘eenvoudig verbaal’

- Eerste donderdag na de wedstrijd waarin de rode kaart is gegeven, vóór 12.00 uur: aanvraag schriftelijke behandeling.

Senioren – rode kaart fysiek of overig

- Eerste donderdag na de wedstrijd waarin de rode kaart is gegeven, vóór 12.00 uur: aanvraag mondelinge behandeling.
- Tweede maandag na de wedstrijd waarin de rode kaart is gegeven, vóór 12.00 uur: verklaring speler en vereniging.

Algemeen

- Beroep aantekenen? Dan moet het beroepschrift binnen tien dagen na dagtekening van de uitspraak zijn ontvangen op het bondsbureau. Dit geldt voor zowel junioren als senioren.

Wie legt nu eigenlijk een straf op?

Er bestaat weleens onduidelijkheid over de vraag wie nu eigenlijk de straf oplegt. Dit kan worden gedaan door:

- De Tuchtcommissie (of de Commissie van Beroep) van de KNHB, die altijd een uitspraak doet en meestal ook een bondsstraf oplegt.
- De vereniging, die een speler (of coach) een speel- (of coach)verbod oplegt voor een x-aantal wedstrijden. Ook kan de vereniging kiezen voor een andere (alternatieve) straf, in combinatie met of in plaats van een speelverbod.

7.3

Zowel de vereniging als de KNHB legt een straf op voor dezelfde overtreding? Wat nu?

De Tuchtcommissie van de KNHB oordeelt bijvoorbeeld dat iemand twee wedstrijden wordt geschorst. Wanneer de vereniging de betreffende speler al voor één wedstrijd heeft geschorst, mag deze wedstrijd van de Tuchtcommissie doorgaans in mindering worden gebracht. De tweede wedstrijd die de Tuchtcommissie van de KNHB heeft opgelegd moet echter ook worden uitgevoerd. Het komt ook voor dat de vereniging een speelverbod van twee wedstrijden oplegt, terwijl de Tuchtcommissie van de KNHB oordeelt dat een speelverbod van één wedstrijd voldoende is. Moet de speler in kwestie nu één of twee wedstrijden langs de kant staan? Het is in dit geval aan de vereniging om te beoordelen in hoeverre de straf die zij heeft opgelegd volledig moet worden uitgevoerd. Voor de vereniging kunnen bijkomende feiten of het eigen beleid op dit punt immers reden zijn om zwaarder te straffen. Het is belangrijk de Tuchtcommissie tijdig te informeren over de maatregelen die de vereniging zelf heeft genomen en waarom.

Uitvoering van het opgelegde speelverbod

Wanneer vindt de uitvoering van het opgelegde speelverbod plaats?

- In de eerstvolgende door de hockeybond uitgeschreven en volledig te spelen wedstrijd(en) na de uitspraak. Voor het veld zijn dat wedstrijden in de veldcompetitie en voor de zaal wedstrijden in de zaalcompetitie. Sinds 2008 kent de KNHB een gescheiden systeem wat betreft kaarten behaald in de zaalcompetitie en in de veldcompetitie. In oefenwedstrijden kan geen KNHB-speelverbod worden uitgezet.
- De tenuitvoerlegging van de straf dient te goeder trouw te geschieden en geldt voor de wedstrijden van het team waarvoor de betrokkene gewoonlijk als speler uitkomt, dan wel waarbij hij als begeleider optreedt.
- Tot en met de dag waarop de tenuitvoerlegging van de straf plaatsvindt, is een speler niet speelgerechtigd voor een ander team van die vereniging en een teambegeleider is niet gerechtigd om een ander team van die vereniging te begeleiden vanaf en in de omgeving van de teambank.
- Wanneer een speelverbod aan het einde van het veldhockeyseizoen is opgelegd, wordt de straf aan het begin van het nieuwe seizoen uitgezet. Dit geldt ook voor een jeugdspeler die bij de senioren gaat hockeyen en voor spelers die bij een andere vereniging gaan hockeyen.
- Wanneer een speler of coach is bestraft met een speelverbod respectievelijk begeleidingsverbod, is hij niet speel- dan wel begeleidingsgerechtigd bij een ander team van de vereniging tot en met de dag dat hij zijn straf heeft uitgezet. (TR artikel 5.2 en 5.3)

‘Dubbelclublidmaatschap’ zaalhockey

Een speler mag zich voor deelname aan de zaalhockeycompetitie aanmelden bij een andere vereniging dan waar hij veldhockey speelt. Daarbij is van belang de procedure in het oog te houden met betrekking tot de vraag: wanneer vindt uitvoering van het opgelegde speelverbod plaats? Eventuele uitspraken van de Tuchtcommissie of de Commissie van Beroep ten aanzien van definitieve verwijderingen (rode kaart) in de zaalhockeycompetitie zullen normaal gesproken tijdens de zaalhockeyperiode bij de zaalhockeyvereniging ten uitvoer worden gelegd. Als de definitieve verwijdering aan het einde van de zaalhockeycompetitie plaatsvindt, zal de ten uitvoerlegging van de uitspraak bij de start van het volgende zaalseizoen moeten plaatsvinden.

7.4 Veelgestelde vragen omtrent rode kaarten/schorsingen en instellen van beroep

Verenigingen nemen regelmatig contact op met de afdeling Tuchtzaken van de KNHB omtrent rode kaarten, schorsingen en het instellen van beroep. Hieronder een overzicht van enkele veelgestelde vragen. Tussen haakjes staat het betreffende artikel vermeld van het Tuchtreglement 2011 (TR).

Moeten wij als vereniging iets doen bij een rode kaart voor een jeugdlid?

Wanneer een jeugdspeler een rode kaart ontvangt voor een fysieke of een verbale overtreding, dan dient de vereniging ervoor te zorgen dat het Meldingsformulier Wangedrag Junioren vóór 12.00 uur op de tweede maandag na de dag waarop de betrokken wedstrijd is gespeeld op het bonds-bureau ontvangen is. Dit formulier geldt als verklaring van de vereniging. Een door de jeugdspeler zelf geschreven verhaal (verklaring) stelt de Tuchtcommissie erg op prijs.

Kun je altijd in beroep tegen de uitspraak van de Tuchtcommissie?

Beroep is niet in alle gevallen mogelijk. In de uitspraak van de Tuchtcommissie staat duidelijk beschreven of beroep openstaat. Lees om misverstanden te voorkomen de uitspraakbrief goed door. (NB Tegen speelverboden als gevolg van gele kaarten is nooit beroep mogelijk!) Let op: het beroepschrift dient binnen tien dagen na dagtekening van de uitspraak van de Tuchtcommissie bij het bondsbureau binnen te zijn. Reageer dus snel!

Mag een speler spelen als hij in beroep gaat?

Ja. Zolang de uitspraak niet definitief is, mag hij spelen. Na de uitspraak van de Commissie van Beroep staat vast of en hoeveel wedstrijden iemand is geschorst. Let wel: in het kader van Sportiviteit & Respect is het een slecht signaal wanneer de vereniging een speler toch laat spelen of een coach toch een team laat begeleiden vanaf de teambank. In bijzondere gevallen kan de Tuchtcommissie een onmiddellijk speelverbod opleggen, ongeacht het in te stellen beroep. (TR artikel 2.2) In dat geval mag de speler niet spelen! Wat betreft wedstrijden waarvoor een apart reglement geldt, zoals wedstrijden of play-offs om het landskampioenschap in een bepaalde categorie of play-offs die kunnen leiden tot plaatsing of behoud: hierin geldt als hoofdregel dat de straf wél direct ten uitvoer moet worden gelegd, tenzij de Tuchtcommissie anders bepaalt. (TR artikel 3.2)

Kijk op www.knhb.nl voor up-to-date informatie over het Tuchtreglement.

MHV Maarssen Shake Hands toernooi

MHV Maarssen organiseert sinds 2010 het Shake Hands jeugdtoernooi, met als thema Sportiviteit & Respect. Naast dit jaarlijkse toernooi heeft Maarssen ook een eigen campagne, onder de titel 'Sportiviteit wint altijd'. Ieder seizoen voert de club verschillende acties, zoals bedankjes voor de scheidsrechters en coaches.

7.5 Voorbeeld van een Tuchtreglement

Als vereniging is het niet verplicht een Tuchtcommissie te hebben. Toch zijn er verenigingen die ervoor kiezen om een formele commissie in te stellen die kan optreden in geval van onwenselijke situaties, nog voordat de KNHB in actie komt bij meldingen of kaarten.

Wil uw vereniging een Tuchtcommissie in het leven roepen? Dan is het noodzakelijk om een Tuchtreglement op te maken, waarin onder meer is aangegeven welke bevoegdheden de Tuchtcommissie heeft. Hieronder vindt u een voorbeeld hoe een Tuchtreglement eruit kan zien. Uiteraard kunt u dit naar eigen inzicht invullen.

Artikel 1

- a Waar in dit reglement wordt gesproken over “lid” wordt bedoeld een seniorlid, juniorlid, erelid of lid van verdienste van vereniging X.
- b Waar in dit reglement over “lid” wordt gesproken kan ook gelezen worden “betaald medewerker van de vereniging”.

Artikel 2

Een tuchtprocedure op grond van vermeend handelen in strijd met de statuten en/of reglementen van de vereniging en/of de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond wordt door het bestuur van de vereniging tegen een lid/een groepering van leden van de vereniging aanhangig gemaakt bij de Tuchtcommissie van de vereniging indien:

- Een lid door een scheidsrechter in een wedstrijd definitief uit het veld is gestuurd.
- Een lid in één seizoen drie, vijf, of meer keren tijdelijk uit het veld is gestuurd.
- Het bestuur redenen heeft aan te nemen dat het lid/de groepering van leden in strijd heeft/hebben gehandeld met de statuten en/of reglementen van de vereniging en/of de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond.
- Een daartoe op grond van de statuten bevoegde persoon het bestuur daarom heeft verzocht, en het bestuur dit verzoek niet onredelijk voorkomt.

Artikel 3

- 1 De Tuchtcommissie regelt de wijze van behandeling van de zaak zelf. De Tuchtcommissie is bevoegd een zaak schriftelijk af te doen.
- 2 De Tuchtcommissie bepaalt plaats en tijdstip van de zitting.
- 3 De Tuchtcommissie behandelt de zaak zoveel mogelijk met al haar leden. Bij ontstentenis van een der leden van de Tuchtcommissie treedt het plaatsvervangend lid in diens plaats.
- 4 De Tuchtcommissie is evenwel bevoegd een zaak met twee of één lid te behandelen.

Artikel 4

- 1 Indien een tuchtprocedure aanhangig is gemaakt, kan een betrokken lid binnen een daartoe te stellen termijn de commissie verzoeken de zaak mondeling te behandelen.
- 2 Tenzij de Tuchtcommissie van oordeel is dat er hierdoor een onaanvaardbare vertraging van de behandeling zou ontstaan, kan er op dat verzoek worden ingegaan.

7.5

Artikel 5

De Tuchtcommissie is bevoegd leden en niet-leden te horen en/of te raadplegen. Leden zijn verplicht de Tuchtcommissie alle inlichtingen te verstrekken en hun medewerking te verlenen aan de werkzaamheden van de Tuchtcommissie.

Artikel 6

De Tuchtcommissie is bevoegd een aanhangig gemaakte zaak te seponeren.

Artikel 7

- 1 De Tuchtcommissie kan aan een lid of groepering van leden de volgende straffen opleggen:
 - a Berisping.
 - b Een geldboete van ten hoogste eenhonderd euro (EUR 100,-), al dan niet voorwaardelijk.
 - c Een speelverbod voor één of meer competitiewedstrijden dan wel vriendschappelijke wedstrijden en/of toernooien, al dan niet voorwaardelijk.
 - d Een alternatieve straf naar inzicht van de Tuchtcommissie ter (gedeeltelijke) vervanging van de opgelegde geldboete en/of het speelverbod. Indien de alternatieve straf door toedoen van het betreffende lid niet ten uitvoer wordt gebracht, worden alsnog de (volledige) straffen als onder a, b, en/of c van kracht.
 - e Een combinatie van straffen als beschreven onder a t/m d.
- 2 Een opgelegde straf wordt met onmiddellijke ingang van kracht.

Artikel 8

De Tuchtcommissie is bevoegd, zodra een zaak te harer kennis is gebracht en in afwachting van de behandeling daarvan, met onmiddellijke ingang een straf op te leggen, indien daartoe naar het oordeel van de Tuchtcommissie gezien de ernst van de zaak aanleiding bestaat.

Artikel 9

De Tuchtcommissie kan een lid dat in haar ogen daarvoor in aanmerking komt bij het bestuur voordragen voor ontzetting uit het lidmaatschap. Indien het bestuur een zodanig voorgedragen lid niet uit het lidmaatschap ontzet, is het bestuur verplicht hiervan, onder opgave van redenen, melding te maken aan de algemene vergadering.

Artikel 10

- 1 De Tuchtcommissie deelt haar uitspraak mondeling, met motivering, mee aan het betrokken lid (respectievelijk de betrokken leden) en het bestuur van de vereniging, met eventueel straf en strafmaat. De Tuchtcommissie kan evenwel besluiten schriftelijk uitspraak te doen.
- 2 In het geval dat de Tuchtcommissie een rode kaart heeft behandeld, informeert zij de Tuchtcommissie van de KNHB voor de eerste donderdag na de wedstrijd waarin de kaart werd gegeven over haar bevindingen c.q. haar uitspraak.

Artikel 11

De Tuchtcommissie kan besluiten dat haar uitspraak gepubliceerd wordt in het officieel orgaan van de vereniging. Het bestuur is verplicht deze uitspraak te publiceren.

7.5

Artikel 12

- 1 Beroep op de uitspraak van de Tuchtcommissie staat, binnen 7 dagen nadat de Tuchtcommissie haar uitspraak aan het betreffende lid kenbaar heeft gemaakt, open bij het bestuur. Indien de Tuchtcommissie schriftelijk uitspraak doet, dan is de beroepstermijn 7 dagen na dagtekening van de uitspraak.
- 2 Beroep schort de tenuitvoerlegging van de straf op, tenzij de Tuchtcommissie tot directe tenuitvoerlegging besluit.
- 3 Het bestuur beoordeelt het beroep binnen 7 dagen nadat het is aangetekend. Het bestuur beoordeelt in het beroep uitsluitend of de Tuchtcommissie in redelijkheid tot de betwiste uitspraak heeft kunnen komen.

Artikel 13

- 1 De uitspraak van het bestuur kan uitsluitend zijn:
 - a Vernietiging van de uitspraak van de Tuchtcommissie. In dit geval zal de Tuchtcommissie, met inachtneming van de uitspraak van het bestuur, de zaak opnieuw beoordelen.
 - b Bekrachtiging van de uitspraak van de Tuchtcommissie.
- 2 De controle op en de feitelijke tenuitvoerlegging van opgelegde straffen berusten volledig bij het bestuur.

In de strijd voor sportiviteit

Arnhemsche HC Regels 'sportief gedrag'

Tijdens de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering heeft AHC uit Velp de regels voor 'sportief gedrag' gepresenteerd. Op de vereniging wordt eveneens het campagnemateriaal van de KNHB-campagne 'In de strijd voor sportiviteit' gebruikt.

7.6 Aanpassing Huishoudelijk Reglement en Statuten

Voor het functioneren van een Tuchtcommissie binnen de vereniging is een verwijzing in de Statuten en het Huishoudelijk Reglement vereist. De leden van de vereniging vallen hierdoor onder de jurisdictie van de Tuchtcommissie van de vereniging. Hieronder vindt u een voorbeeld hoe u dit kunt verwerken in het Huishoudelijk Reglement en de Statuten.

Aanpassing Huishoudelijk Reglement

In het Huishoudelijk Reglement kan de volgende bepaling worden opgenomen:

Artikel ..

- 1 De algemene vergadering benoemt jaarlijks een Tuchtcommissie, bestaande uit drie leden en een plaatsvervangend lid. De leden van de Tuchtcommissie benoemen uit hun midden een voorzitter.
- 2 De leden van de Tuchtcommissie kunnen te allen tijde door de algemene vergadering worden ontslagen, doch alleen door het benoemen van nieuwe leden.
- 3 Leden van de Tuchtcommissie kunnen worden voorgedragen door het bestuur en door ten minste vijf stemgerechtigde leden.
- 4 Leden van de Tuchtcommissie hoeven geen lid van de vereniging te zijn.

Aanpassing Statuten

In de statuten van de vereniging kan de volgende bepaling worden opgenomen:

Artikel ..

- 1 Alle ereleden, leden van verdienste, seniorleden en juniorleden zijn onderworpen aan de Tuchtrechtspraak van de vereniging.
- 2 De Tuchtcommissie van de vereniging is het enige orgaan van de vereniging dat, uitsluitend op verzoek van het bestuur, bevoegd is te oordelen over het handelen of nalaten in strijd met de statuten en reglementen van de vereniging en de statuten en reglementen van de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond.
- 3 Leden en ieder ander die bij de activiteiten van de vereniging betrokken is kunnen het bestuur verzoeken een zaak aanhangig te maken bij de Tuchtcommissie.
- 4 De samenstelling en wijze van benoeming van de Tuchtcommissie is vastgelegd in het Huishoudelijk Reglement.
- 5 De uitoefening van de Tuchtrechtspraak en het opleggen van straffen en de tenuitvoerlegging geschiedt overeenkomstig het bepaalde in het Tuchtreglement van de vereniging.

De beeldvorming over
gedrag in de sport
moet verbeteren

Elf sportbonden, één doel

Realiteit en beeldvorming liggen soms ver uiteen. Dat geldt ook op het gebied van Sportiviteit & Respect, zo bleek in 2008. In dat jaar kwam het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) met het rapport 'Weinig over de schreef'. De voornaamste uitkomst: de beeldvorming over onwenselijk gedrag in de sport is veel slechter dan de situatie in werkelijkheid is. Het rapport kwam daarom met twee belangrijke aanbevelingen:

- Zorg dat de beeldvorming over gedrag in de sport positief wordt.
- Maak duidelijk dat sportbestuurders een belangrijke rol kunnen spelen in de preventie van onwenselijk gedrag door hun verschillende rollen met verve te vervullen.

Bovengenoemd rapport vormde de directe aanleiding tot de start van het programma 'Samen voor Sportiviteit & Respect', waar de KNHB een actieve rol in speelt. In de volgende paragraaf vertellen we meer over de achtergronden van het programma. In paragraaf 8.2 gaan we in op de vraag: wat verstaan we nu eigenlijk onder Sportiviteit & Respect? Ook komen de verschillende betrokkenen (paragraaf 8.3) en de rollen van de bestuurders aan bod (paragraaf 8.4). We eindigen het hoofdstuk met de ervaringen van de voorzitters van vier clubs, te weten HGC, Apeldoornsche MHC, de studentenvereniging USHC en NMHC 'Nijmegen'.

8.1 Sportbonden slaan de handen ineen

‘Wij kunnen als KNHB andere sportbonden laten profiteren van onze opgedane ervaring’

In 2009 is het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’ opgesteld door een werkgroep bestaande uit elf sportbonden samen met Stichting Meer dan Voetbal, NOC*NSF en het Ministerie van VWS. De elf deelnemende bonden zijn de KNVB (voetbal), KNHB (hockey), NIJB (ijshockey), NHV (handbal), KNZB (waterpolo), KNWU (wielrennen), NRB (rugby), Nevobo (volleybal), NBB (basketbal), KNKV (korfbal) en KNBSB (honkbal en softbal).

Door het ondertekenen van een Manifest (zie pagina 122) hebben sportbestuurders van de aangesloten bonden hun commitment uitgesproken aan het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’.

“Een gezamenlijke aanpak is altijd sterker en effectiever”, aldus Marijke Fleuren. “Daarom is voor de KNHB deelname aan het programma niet meer dan logisch. Op die manier kunnen we elkaar versterken, van elkaar leren en nieuwe ideeën opdoen.”

Voortrekkersrol KNHB

De KNHB is naast een van de initiatiefnemers tevens projectleider van het gezamenlijke programma, onder aanvoering van projectcoördinator Marijke Fleuren en ondersteund door Ralf Reniers van de KNVB. Deze voortrekkersrol past bij de KNHB als drierestrenbond, een status die NOC*NSF heeft verleend aan enkele bonden die worden gezien als de kracht van de sport; zij hebben een voortrekkersrol binnen het collectief.

Dat uitgerekend de hockeybond het voortouw neemt binnen het thema Sportiviteit & Respect, is niet meer dan logisch. “Wij hebben een voorsprong van enkele jaren genomen, doordat wij hier al lang mee bezig zijn”, stelt voormalig competitieleider Fleuren, die al in 1999 het thema aansneed binnen het KNHB-bestuur. Met als resultaat de campagne Sportiviteit & Respect, die de KNHB in 2002 als eerste sportbond lanceerde. Inmiddels zijn ook veel andere bonden doordrongen van het belang van een breed gedragen campagne op dit gebied. Fleuren: “Wat ik in het klein zag rond het hockeyveld, is een van de grootste items van deze tijd geworden. Wij kunnen nu als KNHB anderen laten profiteren van de lessen die wij de afgelopen jaren hebben geleerd.”

Trots, dat is volgens Fleuren waar het om draait. “Dat woord kwam ook steeds terug in alle gesprekken met bestuurders van de elf bonden. Trots op onze sport, dat is wat ons leidt op het terrein van Sportiviteit & Respect. Met dit samenwerkingsverband hopen we de maatschappij aan het denken te zetten.”

8.1

Programma in drie delen

Het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’ is opgebouwd uit drie onderdelen.

Stap 1: mentaliteit in de bestuurskamer

Dit onderdeel richt zich op een verandering van mentaliteit en attitude onder sportbestuurders – en wel in alle lagen van de sport. Dus niet alleen binnen de bond, maar ook binnen het district en de verenigingen. Alle bestuurders moeten doordrongen worden van de urgentie om onwenselijk gedrag bespreekbaar te maken en tegen te gaan.

Stap 2: opleiding en regels

De voornaamste doelstelling van het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’ is het terugdringen van onwenselijk gedrag op en rond het sportveld. Een van de instrumenten om dit te bereiken is het verbeteren (kwalitatief en kwantitatief) van het bestuurlijk, arbitrerend en sport-technisch kader. Daarom zetten de sportbonden in op integratie van Sportiviteit & Respect in de opleidingen van trainers, coaches en scheidsrechters. Ook is er een speciale opleiding voor bestuurders ontwikkeld, te weten ‘Sportief besturen’.

Naast opleidingen staan in deze fase ook de regels centraal. Zo is onderzoek gedaan naar de rol die spelregels hebben in de preventie op het gebied van Sportiviteit & Respect (zie ook paragraaf 3.9).

Stap 3: campagne per bond

Tot slot bestaat het programma uit de individuele campagnes van de aangesloten bonden en hun verenigingen. Het actieplan van de KNHB is in dit handboek terug te vinden in hoofdstuk 3 (Elf acties voor Sportiviteit & Respect). Hoe u hier vervolgens mee aan de slag kunt gaan binnen uw eigen vereniging vindt u in hoofdstuk 4 (Beleid binnen de vereniging).

Gewoon dóen

Hieronder zetten we puntsgewijs nog enkele handvatten en uitgangspunten op een rij, zoals die zijn geformuleerd binnen het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’. Deze punten kunt u ook in het achterhoofd houden bij het maken en uitvoeren van uw eigen verenigingsbeleid.

Eerste handvatten voor maatregelen

- Versterken van de specifieke sportcultuur
- Inzetten van spelregels
- Kwaliteit van bestuurders en kader
- Straffen en belonen

Uitgangspunten bij het bevorderen van sportiviteit en respect

- Uitgaan van positieve krachten
- Zoeken naar andere middelen dan straffen
- Verenigingsbestuurders de kloof laten dichten tussen denken en doen
- Focussen op een helder en positief toekomstbeeld
- Gewoon dóen

8.1

Manifest, 29 september 2010

DE SPORT ALS INSPIRATIEBRON

Sport is een ongeëvenaarde manier om enthousiasme en cohesie tussen mensen te creëren. De kern van de sport is: willen winnen, het beste uit jezelf willen halen. Goed kunnen winnen en verliezen is daarbij de kunst. Beide zijn ervaringen, waarmee je om moet leren gaan. De emotie die bij sport hoort, kan voor prachtige momenten zorgen, maar ook voor grote teleurstellingen. Soms krijgt na een verlies de emotie de overhand en gaan spelers, trainers of toeschouwers zich te buiten aan onwenselijk gedrag.

Als sportbestuurders gaan we daar gezamenlijk wat aan doen: wij spelen een belangrijke rol om op en rond de velden mensen, jong en oud, man en vrouw op alle niveaus hun sport te laten beoefenen en begeleiden in een sportief en respectvol klimaat. Wij gaan zorgen, dat sportiviteit & respect een intrinsieke waarde van de sport blijft, voor iedereen.

Sportiviteit & respect
Sportiviteit & respect is voor ons:

- Samen tot de beste prestaties komen
- Je eigen verantwoordelijkheid 'durven' nemen
- Het spel spelen volgens de spel- en gedragsregels
- Je inleven in anderen
- Een veilige omgeving bieden
- Waardering tonen aan alle betrokkenen
- Het beste uit jezelf halen op een fatsoenlijke manier

Wij, als sportbestuurders, hebben een sleutelrol
We (her)kennen een viertal rollen waarmee we de voorwaarden gaan creëren voor een sportief en respectvol klimaat in onze sporten:

- Persoonlijk het goede voorbeeld geven
- Integreeren van sportiviteit in beleid en de uitvoering van het beleid
- Weerbaar en consequent zijn als er problemen of vragen zijn
- Belang van sportiviteit & respect uitdragen

Ons persoonlijke commitment
Als sportbestuurders van de aan dit programma deelnemende sporten base- en softball, basketball, handbal, hockey, ijshockey, korfbal, rugby, voetbal, volleybal, waterpolo, wielrennen sluiten wij ons aan bij dit Manifest en spreken we hiermee uit naar onszelf, naar onze medesportbestuurders en naar de mensen die bij onze sport zijn betrokken, dat wij ons hard gaan maken voor het thema sportiviteit & respect in onze sport.

Wij erkennen de urgentie van het onderwerp en we committeren onszelf aan de volgende vier onderwerpen:

1. We zorgen, dat sportiviteit & respect op vaste momenten een onderwerp van gesprek is tussen onze medesportbestuurders en onszelf;
2. We gaan met onze leden de dialoog aan welk sportiviteit- & respect beleid binnen onze sport het beste werkt;
3. We zorgen, dat het beleid wordt uitgevoerd;
4. We zijn hierop aanspreekbaar.

RKHV Union

In de strijd voor sportiviteit

Ook het Nijmeegse Union heeft dankbaar gebruikgemaakt van het campagnemateriaal in het kader van 'In de strijd voor sportiviteit', dat de KNHB beschikbaar heeft gesteld aan verenigingen. Zo werd onder meer de wedstrijdtafel versierd met het afzetlint met de tekst 'Moedig aan, maar ga niet door het lint'.

8.2 Wat is Sportiviteit & Respect?

'Speel het spel volgens de regels, normen, waarden en etiquette'

De term 'Sportiviteit & Respect' is inmiddels al heel wat keren genoemd in dit handboek. Maar wat verstaan we nu eigenlijk onder die term? De samenwerkende bonden hebben, in het kader van 'Samen voor Sportiviteit & Respect', onderstaande zeven kernwaarden opgesteld (zie ook het Manifest op pagina 122). Maar uiteraard kan iedereen hier zijn eigen invulling aan geven. Probeer ook eens te formuleren wat uw vereniging – of u persoonlijk – verstaat onder Sportiviteit & Respect.

Sportiviteit en respect is....

> Samen tot de beste prestatie komen

- Aanwijzingen van de coach opvolgen
- Bevoegde scheidsrechters opstellen
- De wedstrijd evalueren
- Je altijd maximaal inzetten
- Feedback van anderen accepteren
- Anderen helpen zich optimaal te ontwikkelen

> Je eigen verantwoordelijkheid 'durven' nemen

- Op tijd zijn voor wedstrijden en andere afspraken met medesporters
- Het op een nette manier dragen van het gangbare clubtenue
- Excuses aanbieden na een fout of onsportief gedrag
- Anderen aanspreken op onsportief gedrag
- Jezelf beheersen in lastige situaties
- Je inzetten voor de club

> Spel spelen volgens de regels, normen, waarden, etiquette

- Ervoor zorgen dat je de formele regels van het spel kent
- De tegenstander en scheidsrechter ontvangen en welkom heten
- De tegenstander een hand geven voor en na de wedstrijd
- Nieuwe leden welkom heten en hen wegwijs maken
- Het wedstrijdformulier correct invullen en inleveren

8.2

'Toon je waardering aan alle betrokkenen'

> Je inleven in anderen

- Een teamgenoot of tegenstander helpen als hij of zij zich blesseert
- Rekening houden met doelstellingen van anderen
- Rekening houden met de situatie van anderen

> Een veilige omgeving bieden

- Iedereen aan het woord laten
- Correcties van de scheidsrechter opvolgen
- Zorgen voor een prettige sfeer in het clubhuis

> Waardering tonen aan alle betrokkenen

- De scheidsrechter bedanken na afloop van een wedstrijd
- Vrijwilligers in het zonnetje zetten
- Klappen voor een mooi doelpunt van de tegenpartij
- Anderen complimenteren met hun spel

> Eerlijk en normaal doen

- Het veld, de kleedkamer en het terrein netjes houden
- Na de wedstrijd iets drinken met elkaar en de tegenstander

In de strijd voor sportiviteit

Kampong Cursus Sportiviteit & Respect

De Utrechtse hockeyvereniging Kampong organiseert zelf cursussen voor al haar trainers en coaches, met als insteek Sportiviteit & Respect.

8.3 Het speelveld: de betrokkenen in beeld

'Ouders en supporters zijn twee verschillende groepen'

Het klimaat van de sport, dat bepalen we samen. Hieronder een overzicht van het speelveld, waarbij alle betrokkenen in kaart zijn gebracht.

"De eerste vraag die bestuurders mij met betrekking tot Sportiviteit & Respect vaak stellen is: *kun je me tools geven?* Ik laat hun dan dit speelveld zien; dit zijn alle mensen die betrokken zijn", licht Marijke Fleuren toe. "Al deze mensen moeten wij – de KNHB, maar ook de verenigingen – een steuntje in de rug geven, zodat ze weten welke rol ze kunnen spelen om de sfeer op en rond de velden goed te houden. Vervolgens moet iedereen die rol op zijn of haar eigen manier invullen."

8.3

'Realiseer je als vereniging goed dat de pers meekijkt'

Ouders versus supporters

In dit handboek hebben we al uitgebreid aandacht besteed aan de meeste partijen in het schema hiernaast. Andere zijn daarentegen nog niet belicht, zoals de pers. Daarom loopt Marijke Fleuren alle actoren nog even kort door. "Op het veld staan de sporters, dat is duidelijk, evenals de scheidsrechters, trainers en coaches. Aan de zijkant staan de ouders en supporters. We hebben inmiddels geleerd dat dit twee verschillende groepen zijn; de ouders zijn meer betrokken dan de overige supporters. Ouders kunnen zich vaak slecht abstraheren van hun kinderen, iets wat je in de hele samenleving terugziet, bijvoorbeeld op scholen. Ook langs het sportveld zijn ouders steeds bezig om in de huid van hun kind te kruipen. De druk van ouders is dan ook groot. Niet alleen richting het kind, maar eveneens richting begeleiding. Denk aan coaches die sms'jes van ouders krijgen: *waarom staat Pietje er niet in?*"

De macht van de media

Ook de pers maakt deel uit van het speelveld. Fleuren: "De media staan langs de lijn bij belangrijke wedstrijden, maar ze zijn er ook op het moment dat er gedonder is. Of je nu een grote of kleine vereniging bent; als je zaken niet goed geregeld hebt, staat het in de krant. De pers heeft grote invloed op hoe er over je club gesproken wordt. Realiseer je dus goed dat de pers meekijkt en houd hier rekening mee."

Bestuurders op drie niveaus

Langs het veld vinden we tevens de bestuurders, en wel op drie niveaus: de vereniging, het district en de bond. "Clubbesteduurs staan het dichtst bij het veld. Dan volgen de districtsbesteduurs, die warme banden met de verenigingen hebben, maar ook optreden als dat nodig is. De derde groep zijn de bondsbesteduurs.

"Als bondsbesteduurs zien we het als onze plicht om al die groepen van het speelveld, via de clubbestuurders, middelen in handen te geven om sportiviteit en respect ook werkelijk gestalte te geven", stelt Fleuren, die tot slot nog de Tuchtcommissie benoemt. "De Tuchtcommissie staat op afstand, maar het is van belang dat de bonden beseffen dat een goed georganiseerd tuchtsysteem en goede tuchtrechters essentieel zijn om het beleid op het terrein van Sportiviteit & Respect geloofwaardig te maken".

Kortom, een speelveld vol uiteenlopende actoren, die stuk voor stuk hun eigen verantwoordelijkheid kunnen of – liever nog – moeten nemen in het Sportiviteit & Respect-verhaal. Hopelijk hebben we u in de voorgaande hoofdstukken genoeg ideeën aan de hand gedaan hoe u dit zou kunnen aanpakken.

8.4 De vier centrale rollen van bestuurders

‘Voorkom als bestuurder dat het beleid slechts een papieren letter blijft’

Een succesvol beleid begint en eindigt bij de bestuurder. Dat geldt zeker op het gebied van Sportiviteit & Respect. In deze context onderscheiden we vier essentiële rollen van verenigingsbestuurders (zie hieronder). “Deze rollen hebben we niet zelf bedacht, maar ze komen voort uit het SCP rapport ‘Weinig over de schreef’”, licht Marijke Fleuren toe, doelend op het rapport dat de directe aanleiding vormde tot het programma ‘Samen voor Sportiviteit & Respect’. “Het rapport bevat een aantal aanbevelingen, waarbij deze vier essentiële rollen van bestuurders naar voren kwamen.”

De belangrijkste rollen van sportbestuurders

8.4

‘Je mag best fouten maken; heb ik zelf ook gedaan’

De voorbeeldrol

De bestuurder heeft allereerst een voorbeeldrol binnen de vereniging. Wanneer een voorzitter tijdens een (leden)vergadering het belang van inspraak benadrukt maar in de praktijk zelden naar iemand luistert, is hij niet geloofwaardig. En wanneer de barcommissaris de leden op het hart drukt het clubhuis netjes te houden, om vervolgens zelf zijn rommel achter te laten, is er evenmin sprake van een goed voorbeeld. Kortom, vertoon als bestuurder ook zelf het gedrag dat u graag wilt zien op de vereniging.

“Realiseer je goed dat alles wat je doet – al dring je voor bij de bar – afstraalt op je persoon. Kleine momenten dat je er even niet aan denkt kunnen je later nagedragen worden”, aldus Marijke Fleuren. “Laat als bestuurder zien: we hebben Sportiviteit & Respect hoog in het vaandel staan en daar leven we ook naar. Natuurlijk, je mag best fouten maken; heb ik zelf ook gedaan. Maar als ik iets verkeerd heb gedaan dan zeg ik het achteraf. *Stom, had ik niet moeten doen.*”

De beleids- en procesrol

De tweede rol is de beleids- en procesrol, waarbij de bestuurder Sportiviteit & Respect een intrinsiek onderdeel maakt van het verenigingsbeleid. Dit is een belangrijke voorwaarde voor succes. Alleen als dit thema doordringt in alle haarvaten van de vereniging is het immers mogelijk om op structurele wijze de goede sfeer te bewaken.

Fleuren: “Je hebt als bestuurder de verantwoordelijkheid om beleid te maken. Daarnaast moet je zorgen dat je het proces bewaakt. Zo voorkom je dat het beleid slechts een papieren letter blijft; je moet het ook *doen*. Het is belangrijk om daarbij continu in het achterhoofd te houden dat je zorgvuldig met elkaar omgaat, met respect voor de ander.”

De weerbaarheidsrol

Ten derde is er de weerbaarheidsrol; hoe ga je om met incidenten, klachten en aantijgingen? Van bestuurders wordt verwacht dat zij daadwerkelijk optreden wanneer de situatie daarom vraagt. Ook binnen een vrijwilligersorganisatie moeten bestuurders leren die rol te spelen en aandacht besteden aan hoe zij met problemen omgaan.

Volgens Marijke Fleuren is dit een van de meest lastige rollen. “Het is belangrijk dat een bestuurder durft na te komen wat hij van tevoren heeft gezegd. Dat hij zijn verantwoordelijkheid durft te nemen en hier niet voor weglapt. Ook al is een procedure starten misschien veel werk, je moet het wel doen. En als je van tevoren afsprekt dat je op donderdagavond in gesprek gaat met mensen die een rode kaart hebben gehaald, doe dat dan ook. Zorg daarbij tevens dat er verschillende mensen aanwezig zijn.”

8.4

‘Het belang van communicatie wordt echt onderschat’

De communicatierol

Als vierde en laatste is er de communicatierol. Denk als bestuurder goed na over welke personen op welk moment moeten worden ingelicht en welke communicatiemiddelen in welke situatie de juiste zijn. Dit bevordert het succesvol besturen. Naast de rol van zender vertolkt de bestuurder tevens die van ontvanger; aanspreekbaar zijn voor alle leden en andere betrokkenen is dan ook het devies.

“Het belang van communicatie wordt echt onderschat”, meent Marijke Fleuren. “Het is zo belangrijk om hetgeen je met elkaar afsprekt ook duidelijk te communiceren, hoe klein ook. Als bestuurder moet je goed nadenken hoe je dat doet. Welke toon kies je? Wie brengt de boodschap? Welke middelen zet je in? Doe je het per mail, per brief of roep je iedereen bij elkaar?”

Door de jaren heen zijn er – onder meer door de opkomst van social media – steeds meer communicatiekanalen bijgekomen. “Wees je daarvan bewust en bedenk hoe je hiermee wilt omgaan”, aldus Fleuren. “Als er iets gebeurt binnen de vereniging, wordt dit genadeloos uitgelicht op Facebook of Twitter. Het wordt dus steeds belangrijker dat je hier als bestuurder adequaat op reageert.”

8.5 Vier verenigingsbestuurders aan het woord

‘Hoe kijken de bestuurders hier zelf tegenaan?’

In de vorige paragraaf hebben we de vier rollen benoemd die verenigingsbestuurders kunnen – of misschien wel moeten – spelen in het verhaal van Sportiviteit & Respect. Hoe kijken de bestuurders in kwestie hier zelf tegenaan? En hoe gaan zij om met hun voorbeeldrol, beleids- en procesrol, weerbaarheidsrol en communicatierol? We vroegen het de voorzitters van HGC, Apeldoornsche MHC, studentenvereniging USHC en NMHC Nijmegen.

In de strijd voor sportiviteit

MHC Dash Just do it

MHC Dash uit Hoogezand heeft aan de hand van het KNHB-programma Sportiviteit & Respect een eigen beleid gemaakt. Dash heeft daarbij zes van de elf KNHB-actiepunten (zie hoofdstuk 3) overgenomen in het eigen beleid. De instelling bij Dash is ‘Just do it’.

8.5.1 Beleid HGC leidt tot afname aantal kaarten

‘Hoe meer soulmates, hoe kleiner de weerbaarheidsrol per persoon’

“Je kunt de vier rollen niet los van elkaar zien”

“In mijn optiek zijn de vier rollen van de bestuurder honderd procent met elkaar verbonden. Je kunt ze niet los van elkaar zien.” Dat stelt Madeleine Buise van HGC.

Natuurlijk, als voorzitter heeft Madeleine Buise een voorbeeldrol. Als ze langs de lijn staat bij een van de Wassenaarse teams, denkt ze soms twee keer na voor ze iets roept. “Als je daar als voorzitter staat, moet je je netjes gedragen en het goede voorbeeld geven, zonder jezelf daarbij heel erg te veranderen. Door zelf het goede voorbeeld te geven hoop je dat uiteindelijk iedereen zich normaal blijft gedragen, met respect voor elkaar. Dat is wat je wilt overbrengen aan de achterban.” Bewustwording, daar draait het volgens Buise om. “Dat mensen zich bewust worden van hun gedrag en wat de reacties daarop kunnen zijn en wat voor sfeer je met je gedrag oproept.” Maar hoe zorg je voor die bewustwording? Hoe breng je de boodschap over? Daar komt de communicatierol om de hoek kijken. Een rol die volgens Buise heel dicht bij de weerbaarheidsrol ligt. De eerste is in haar ogen vooral proactief, de tweede reactief.

Ouders gratis erbij

Zoals iedere club heeft ook HGC tal van communicatiemiddelen, waarmee aandacht gevraagd kan worden voor Sportiviteit & Respect. Van de clubsite en de nieuwsbrief tot het jaarlijkse aanvoeders-overleg en coach- en ouderavonden. “Je moet constant blijven masseren en voorlichten. Hiermee beginnen we al bij de Jongste Jeugd. Daar leggen we uit: wat is hockey? Wat komt erbij kijken? Wat verwachten we van hockeyouders? Doordat steeds meer ouders zelf geen hockeyachtergrond hebben, is het belangrijk om hen erop te wijzen dat rijden naar uitwedstrijden en een bardienst draaien erbij hoort.”

Belangrijke communicatiemomenten zijn vooral voor aanvang van het seizoen en in de winterstop. “Maar ook rond mei, als we de selecties voor het volgende seizoen gaan maken”, vult Buise aan. “Dan is het goed om de ouders er nog eens op te wijzen dat ze zich niet moeten bemoeien met de teamindelingen.” Dan, met een lach: “Tja, als je duizend jeugdleden hebt, krijg je er tweeduizend ouders gratis en voor niets bij.”

Twaalf miljoen kruimels

Open communicatie is volgens Buise van groot belang. Niet alleen met de eigen achterban, maar ook met andere verenigingen. Bijvoorbeeld in geval van een incident, waarbij van de bestuurder een weerbaarheidsrol wordt gevraagd. Bij deze rol gaat het erom: hoe treed je op in geval van onwenselijk gedrag, incidenten of klachten? “Dat is meer reactief”, licht Buise toe. “Als je iets hoort of ziet

8.5.1

‘Van Heren 1-spelers nemen jongens sneller iets aan’

wat je niet bevalt, kun je als bestuurder individueel optreden. Bijvoorbeeld iemand aanspreken dat hij zelf zijn koffiekopje weer mee naar binnen neemt. Of je vraagt een team hun eigen rommel op te ruimen, in plaats van twaalf miljoen kruimels, zestien plastic bekertjes en drie lege limonadeblikken te laten staan.”

In de weerbaarheidsrol kun je als bestuurder ook ervoor kiezen een ander te laten ingrijpen. Als voorbeeld haalt Buise een zondagmiddag aan waarop een aantal jeugdleden zich langs de lijn bij Heren 1 ongepast had gedragen. “Hun opmerkingen waren een poging tot hockeyhumor, maar ze sloegen de plank behoorlijk mis. We hebben er toen een open brief aan gewijd, geschreven door de spelers van Heren 1. De boodschap van de brief was: aanmoedigen is prima, maar het moet wel leuk blijven.” In dit geval werd de voorbeeldrol dus niet vervuld door een bestuurder, maar door Heren 1-spelers. “Van hen nemen jongeren sneller iets aan dan van de voorzitter.”

Meer inspanningen, minder kaarten

Ook de beleids- en procesrol is volgens Buise nauw verbonden met de andere rollen, zoals de communicatierol. “Je kunt wel denken we gaan lekker twee maanden communiceren, maar daar bereik je uiteindelijk niets mee. Men vergeet namelijk snel. Het is daarom van cruciaal belang om als bestuurder te zorgen dat Sportiviteit & Respect een vast onderdeel wordt van het clubbeleid, waarbij je het per doelgroep *tailor made* invult. Het moet structureel op de kaart staan.”

Bij HGC is dat inmiddels het geval. Van de jeugdcommissie tot de commissie arbitrage; binnen alle geledingen komt Sportiviteit & Respect continu terug. Ook heeft de club in 2010 een commissie Sportiviteit & Respect opgericht, die tevens als tuchtorgaan optreedt. Deze commissie administreert de kaarten voor spelers en begeleiders, waardoor meteen duidelijk wordt hoe vaak en waarvoor HGC'ers kaarten ontvangen. “Zo blijkt dat de meeste kaarten worden gegeven voor verbale overtredingen. Dan weten we waar we vooral tegen moeten optreden.”

Daarnaast beoordeelt en bestraft de commissie leden en/of begeleiders in het geval van een rode kaart. “Bij één keer geel hoeft iemand zich niet te melden. Maar bij meer gele kaarten of een rode kaart roepen we iemand op het matje. Daarbij wachten we niet op de KNHB; als wij vinden dat je de norm hebt overschreden, kom je langs”, aldus Buise, die constateert dat alle inspanningen het gewenste resultaat opleveren. “Waar ik heel trots op ben: er is een duidelijke afname in het aantal kaarten. Dat zal niet één op één door het werk van de commissie Sportiviteit & Respect komen, maar er is absoluut een correlatie tussen het nieuwe beleid en de afname in het aantal kaarten.”

8.5.1

'Je bent er niet door drie keer in de ALV te roepen dat Sportiviteit & Respect belangrijk is'

Olievlek uitbreiden

Madeleine Buise wil nog iets benadrukken, namelijk dat het onwenselijk gedrag op en rond de hockeyvelden geen specifieke sportkwestie is. "Het is een maatschappelijk probleem, geen hockeyprobleem. Maar de sport is wel een goed middel om er iets mee te doen.

Samen moeten we ervoor zorgen dat de normale maatschappelijke norm – die ook geldt op de hockeyclub – niet vervaagt of wordt opgerekt."

Als bestuurder kun je hieraan bijdragen door continu te zorgen voor bewustwording (communicatierol) en het inbedden van Sportiviteit & Respect binnen het clubbeleid (beleids- en procesrol). Als bestuurder moet je tevens het goede voorbeeld geven (voorbeeldrol) en optreden als de norm wordt overschreden (weerbaarheidsrol). Hoe beter je de ene rol invult, hoe makkelijker de andere rol wordt – zo is de ervaring van Buise. "Als je constant op de boodschap blijft hameren, breidt de olievlek zich uit. En hoe meer soulmates je krijgt, hoe kleiner de weerbaarheidsrol per persoon wordt. Want dan zijn het niet altijd bestuurders die hoeven op te treden bij onwenselijk gedrag, maar ook coaches, managers, ouders of medespelers."

Wel gaat Madeleine Buise samen met haar medebestuurders voorop in de strijd voor sportiviteit. "Het heeft mijn interesse; ik vind het leuk om te doen. Maar daarnaast zie ik het ook als mijn plicht als voorzitter. Je bent er niet door drie keer in de ALV te roepen dat Sportiviteit & Respect belangrijk is. Je moet als bestuurder ook echt wat dóen en aan de slag gaan."

Madeleine Buise heeft in mei 2011 na vier jaar voorzitterschap de hamer overgedragen aan Tjeerd Boven. Als lid van de commissie tophockey blijft Buise een rol vervullen binnen HGC – óók op het gebied van Sportiviteit & Respect. Daarnaast is Buise sinds maart 2011 voorzitter van Hockey Hoofdklasse cv (HHcv), de belangenorganisatie van tophockeyverenigingen met een vrouwen- en/of mannenteam in de Rabo Hoofdklasse. Dit interview is afgenomen toen Buise nog actief was als voorzitter van HGC.

Goudse MHC Sportiviteit & Respect-commissie

De Goudse Mixed Hockey Club heeft het KNHB-campagnemateriaal 'In de strijd voor sportiviteit' gebruikt, waarbij de club hier haar eigen draai aan heeft gegeven. Gouda heeft tevens een Sportiviteit & Respect-commissie, bestaande uit leden van Heren 1 en Dames 1, jeugdspelers en spelers uit de Jongste Jeugd.

8.5.2 Leading by example bij Apeldoornsche MHC

‘Durf in te grijpen
als je iets ziet
wat je niet zint’

“Als we consequent aandacht blijven besteden aan Sportiviteit & Respect op en rond het hockeyveld dan blijft hockey de leuke en sportieve – nette – sport die het is. Als bestuurder speel je daar een grote rol in.” Aldus Rijn Platteel van de Apeldoornsche MHC.

Welke van de vier bestuurdersrollen op het gebied van Sportiviteit & Respect wordt bij de Apeldoornsche Mixed Hockey Club (AMHC) het best ingevuld? Over die vraag hoeft voorzitter Rijn Platteel niet lang na te denken. “De voorbeeldrol. Ik denk dat we dat heel goed doen op onze vereniging: *leading by example*. Wij vinden: alles wat we als bestuur uitdragen, daar moeten we zelf het goede voorbeeld in geven. We hebben daarom met alle bestuurs- en commissieleden afgesproken dat we die rol actief oppakken. We geven zelf het goede voorbeeld en spreken ook anderen aan op hun gedrag, als dat nodig is. Bijvoorbeeld bij ruw taalgebruik.” Het goede voorbeeld geven zit ‘m in een positieve houding, maar ook door zelf geregeld de handen uit de mouwen te steken. “Ik loop af en toe pontificaal met een dienblad langs de lijn, waarbij ik lege kopjes ophaal. Dat is meteen een mooie gelegenheid om met mensen in gesprek te gaan. En als ik dat op zaterdag om 9.00 uur doe, werkt het tot 11.00 uur door – als ik allang weer weg ben. Dan denken ouders: laat ik ook maar eens wat lege kopjes naar de bar brengen.”

Nieuwe tijden, nieuwe regels

Bij de beleids- en procesrol zorgt de bestuurder dat Sportiviteit & Respect is – of wordt – geïntegreerd in het verenigingsbeleid. Ook dat is het geval bij AMHC. “We hebben in 2010 een nieuw beleidsplan opgesteld”, licht Platteel toe. “Daarin hebben we Sportiviteit & Respect heel breed neergezet, in allerlei facetten. Hoe je je op het veld gedraagt, hoe je je opstelt tegenover scheidsrechters, maar ook hoe je omgaat met het barpersoneel. Verder hebben we de gedragsregels opnieuw tegen het licht gehouden en het huishoudelijk reglement vernieuwd. Het vorige was uit ongeveer 1980; dat heb ik uit de archieven moeten opduiken. Ook zijn we momenteel een barreglement aan het opstellen. Dan weet iedereen hoe je bijvoorbeeld met alcohol moet omgaan.” Zowel Platteel als zijn collega-bestuurders erkennen het belang van de beleids- en procesrol. “Het wordt door alle commissies gedragen; iedereen ziet in dat Sportiviteit & Respect binnen de hele club moet terugkomen. Al is het voor sommige commissies iets minder van toepassing, zoals voor de sponsorcommissie. Maar andere commissies – zoals de technische commissie, de arbitragecommissie en de minilijn – hebben er juist weer heel erg mee te maken.”

8.5.2

‘Er is geen
ruimte meer
voor discussie’

Vader of voorzitter?

Iets zeggen is één, iets doen is twee. Wat als iemand over de schreef gaat? Durf je als bestuurder dan ook echt op te treden? Ja, zegt Platteel, dat hoort er nu eenmaal bij. “De hockeyclub is de wereld in het klein. Als vereniging en als bestuur heb je een rol in het maatschappelijke verhaal. Dus als ik af en toe moet optreden, heb ik daar geen enkele moeite mee. Mijn eigen kinderen moet ik ook weleens toespreken. Waar ik wel moeite mee heb is ouders die bij voorbaat al vinden dat je hun kind onrecht toespreekt, terwijl ik op dat moment de regels en normen die op onze club gelden handhaaf.”

Platteel, vader van vier, wil nog wel een aantekening maken bij de weerbaarheidsrol van bestuurders. “Soms is het moeilijk onderscheid maken of je langs de lijn staat als vader of als voorzitter. Maar als ik onwenselijk gedrag zie, dan moet ik daar tegen optreden. Als de coach van een van mijn kinderen bijvoorbeeld taalgebruik bezigt waarvan ik denk *dat schiet niet op*, dan spreek ik hem daar op aan.” Om de bestuurders in hun weerbaarheidsrol te ondersteunen, heeft AMHC een tuchtreglement opgesteld. “Dat hadden we nog niet. Als er iets was voorgevallen, werd het ad hoc afgedaan door het bestuur. Er waren geen vaste procedures of richtlijnen voor straffen. Het nieuwe reglement maakt duidelijk wat de regels zijn; er is nu geen ruimte meer voor discussie. Dit zijn de gedragsregels, zo vinden we dat je je hoort te gedragen op onze club. En weet dat er sancties zijn als je over de schreef gaat.”

Taakstraf als eyeopener

Die sanctie kan variëren van een boete tot een schorsing of een alternatieve straf. Voor die laatste koos AMHC toen er voor de derde keer in een jaar sprake was van vernielingen op en rond het terrein. “De eerste keer hadden jeugdleden frisdrankflesjes kapot geslagen bij de goal, zodat er allemaal glas op het veld lag. Ook is er een keer een glasbak vernield. Bij het derde incident hadden enkele jeugdleden een parcours vernield van de wielierclub die naast onze club ligt. Bij dat laatste voorval hebben we de jongens afzonderlijk op hun gedrag aangesproken, dat ze respect moeten hebben voor andermans spullen. Als alternatieve straf hebben we hen klusjes laten doen, zowel bij onze vereniging als op de wielierclub. Van het wassen van sponsorborden tot het opruimen na afloop van een wielervedstrijd. Terwijl ze bij de wielierclub bezig waren, hoorden ze meteen wat de gevolgen voor die club waren van hun vernielingen.” Kortom, een taakstraf als eyeopener.

8.5.2

‘Het vieren van succes doe ik nog te weinig’

Weerbaarheid wordt overigens niet alleen van bestuurders verwacht. Binnen de vereniging kunnen of moeten meer personen die rol vervullen, onder wie scheidsrechters. “Vanuit de arbitragecommissie worden jonge scheidsrechters goed begeleid. Waar die commissie veel nadruk op legt: durf in te grijpen als je iets ziet wat je niet zint”, aldus Platteel. “Daar beleef ik echt plezier aan, als ik tijdens een wedstrijd een scheidsrechter het publiek zie aanspreken. Als je dat op een goede manier doet, met een beetje humor, verandert direct de sfeer.”

Vaker belonen

De vierde rol – die van communicator – moet de Apeldoornse voorzitter beter invullen, erkent hij zelf. “Daar geef ik mezelf geen plusje voor; die rol vervul ik nog onvoldoende. De campagne van de KNHB heeft leuke thema’s, waar je als club op kunt inhaken. Ook stelt de bond allerlei materiaal beschikbaar, zoals linten en aansprekende posters. Die hangen we op en we communiceren onze gedragsregels, maar je kunt het grootser aanpakken, zodat het meer zichtbaar wordt op het terrein.” Een goed voorbeeld is MHC Oosterbeek (zie paragraaf 6.2), waar bij de ingang van het complex en langs de lijn borden hangen die verwijzen naar de campagne Sportiviteit & Respect.

“Het zit ‘m ook in de communicatie naar de leden toe”, vervolgt Platteel. “Dat kan op veel manieren beter, bijvoorbeeld door het explicieter te maken als er iets is voorgevallen. In onder meer de digitale nieuwsbrief kunnen we dit onderwerp op een effectievere manier belichten.” En dan niet alleen de negatieve geluiden benoemen, maar vooral ook de goede voorbeelden van sportief gedrag. “Het vieren van succes doe ik nog te weinig, dat zou ik meer moeten doen”, weet Platteel. “We hebben overigens ook in het beleidsplan opgenomen dat we mensen vaker moeten belonen. Dat werkt namelijk heel goed.”

Platteel besluit: “Als we consequent aandacht blijven besteden aan Sportiviteit & Respect op en rond het hockeyveld dan blijft hockey de leuke en sportieve – nette – sport die het is. Als bestuurder speel je daar een grote rol in. Wij moeten zorgen dat dit proces op gang blijft en op alle fronten continu terugkomt.”

8.5.3 De ongeschreven regels van USHC

‘Als jij als bestuurder in de bosjes plast, kun je moeilijk een ander erop aanspreken’

“Als je voor het bestuur van een studentenhockeyvereniging wordt gevraagd, is dat een eretaak. Mensen hebben respect voor je. Je moet je als bestuurder dan ook heel bewust zijn van je voorbeeldrol.” Dat vindt Caroline Janssen van de Utrechtse Studenten Hockey Club (USHC).

Een studentenhockeyvereniging? Daar zal wel extra aandacht nodig zijn voor Sportiviteit & Respect. Studenten, een biertje, nog wat bier; nou, dan weet je het wel.... Caroline Janssen, voorzitter van USHC in seizoen 2010-2011, wordt vaker met dit vooroordeel geconfronteerd. Ten onrechte, stelt ze. “Toen USHC veertig jaar geleden werd opgericht, wilde de KNHB de vereniging aanvankelijk niet als lid toelaten. Studenten komen te laat, spelen niet in officiële tenues en gedragen zich onbehoorlijk, waren enkele van de argumenten. Maar nu, veertig jaar later, kunnen we zeggen dat dit totaal niet klopt. We komen op tijd, dragen allemaal hetzelfde clubtenu en zien bijna nooit USHC-spelers die zich misdragen.” Ook in de clubkroeg in de Utrechtse binnenstad, waar de leden elke zondagavond na acht uur de derde helft nog eens verlengen, zijn volgens Janssen zelden incidenten. “We kennen de eigenaar en niemand gaat daar narigheid uithalen of iets slopen. Natuurlijk, er worden weleens grapjes uitgehaald, zoals een toren bouwen van barkrukken. Maar als de barman zegt *het is mooi geweest* dan is het ook wel weer klaar.”

Geen geschreven beleid

USHC heeft geen geschreven beleid op het gebied van Sportiviteit & Respect. “Ik heb er wel over nagedacht om dat op te pakken. Maar ik heb het zo druk met andere bestuurstaken dat ik er niet aan toe ben gekomen”, erkent Janssen. “Bovendien zou ik eerlijk gezegd ook niet weten waar ik zou moeten beginnen. Ga je dingen specifiek benoemen? Moet je schrijven: *het is niet toegestaan het woord kanker als scheldwoord te gebruiken*? Of stel je algemene regels op? En je kunt wel beleid schrijven, maar hoe zorg je vervolgens dat dit wordt nageleefd? Ik ben benieuwd hoe andere verenigingen in de omgeving dat doen.”

Mist Janssen een duidelijk Sportiviteit & Respect-beleid op de club? “Op zich is het wel jammer dat we het niet hebben, maar ik vraag me af in hoeverre het nodig is. Onze teams misdragen zich bijna nooit op het veld en ik zie ook amper spelers die helemaal uit hun plaat gaan richting de scheidsrechter. Wij zijn geen hockeyfabriek met meer dan duizend leden. Wij zijn een hechte club van rond de 530 leden en bij ons gaat iedereen heel *chill* met elkaar om. Er is ook een grote sociale controle. Als iemand zich niet goed gedraagt, wordt diegene daar direct op aangesproken. Door zijn

8.5.3

‘Als iemand van ons bestuur zich misdraagt, straalt dat af op het hele bestuur’

teamgenoten, die zeggen: *hou toch eens je waffel*. Maar ook door het bestuur. Als ik iemand op het veld tekeer zie gaan, zal ik er na afloop van de wedstrijd zeker wat van zeggen.”

Eretaak goed invullen

De beleids- en procesrol voor de USHC-bestuurders is – bij gebrek aan een concreet Sportiviteit & Respect-beleid – minimaal. De voorbeeldrol daarentegen is des te groter. Om dat duidelijk te maken, geeft Caroline Janssen eerst een kleine toelichting op de organisatie van USHC. “We hockeyen, dus we zijn een hockeyclub. Maar qua organisatie heeft onze club veel weg van een studentenvereniging. We hebben een zevenkoppig bestuur, met daaronder allerlei commissies van in totaal zeventig mensen. Ieder jaar in september treedt er op de wissel-ALV een nieuw bestuur aan. Ik ben dus ook maar één jaar voorzitter”, aldus Janssen, die deze functie combineert met haar studie Commerciële Economie aan de Amsterdamse HES.

“In de studentencultuur is het een eer als je gevraagd wordt voor het bestuur”, vervolgt Janssen. Het is iedere jaar weer spannend: wie komen er in het bestuur? Het is echt een eretaak en mensen hebben respect voor je.” De voorbeeldrol op het gebied van Sportiviteit & Respect is in haar ogen dan ook heel belangrijk. “Als ik als voorzitter een blikje op de grond gooi, zal iemand anders denken: *dan loop ik ook niet naar de prullenbak*. En als jij als bestuurder in de bosjes plast, kun je moeilijk een ander erop aanspreken als hij dat ook doet. Of als je als bestuurder zo dronken bent dat je in de clubkroeg de deur eruit loopt, is dat ook niet echt een goede voorbeeldrol. En als je iets doet, dan word je niet gezien als Caroline, Willemijn of Jurje, maar als *het bestuur*. Als één van ons zich misdraagt, straalt dat af op het hele bestuur.”

Janssen is zich dan ook erg bewust van haar gedrag, zowel rond als op het veld. “Wat dat laatste betreft ben ik misschien niet zo’n goed voorbeeld”, bekent Janssen, die met Dames 1 in de eerste klasse uitkomt. “Ik ben niet zo’n rustige speelster en zeg ook weleens tegen de scheidsrechter dat hij het niet goed gezien heeft. Maar ik zal de scheidsrechter nooit uitschelden of gaan schreeuwen. Als je dat doet als voorzitter – of als je een tegenstander naslaat – dan ben je niet goed bezig.”

Op één lijn

Zoals gezegd wordt bij USHC ieder jaar het hele bestuur vervangen, evenals een groot deel van de commissieleden. Dit maakt dat de communicatierol misschien nog wel belangrijker is dan bij een

8.5.3

‘Als iemand kritiek heeft, moet je niet denken: laat maar hangen’

‘gewone’ vereniging, waar bestuurders vaak jarenlang samenwerken en soms al aan een half woord genoeg hebben. “Als bestuur spreken we elkaar heel veel. We vergaderen elke maandag en zien elkaar daarnaast nog een paar keer per week. Verder bellen en mailen we regelmatig. De communicatie is heel open en direct; als iemand iets niet lekker werken vindt, geeft hij dat direct aan. Ik geef daar op maandag tijdens de bestuursvergadering ook de ruimte voor.”

De communicatie richting de leden is volgens Janssen eveneens open en direct. “Het is belangrijk dat je helder bent en als bestuur op één lijn zit. Het werkt niet als ik A zeg en de secretaris B. Als we tegen zaken aanlopen, bespreken we in de vergadering hoe we erover denken en hoe we gaan handelen. We zullen elkaar nooit afvallen voor de rest van de club; we zijn één bestuur en staan achter elkaar.” Een bestuur dat bovendien een goede afspiegeling is van de vereniging. “Ik zit in Dames 1 en krijg daardoor goed mee wat er in de eerste vier teams speelt. Een ander bestuurslid zit bijvoorbeeld in Dames 12 en hoort weer van andere teams wat daar gebeurt. Het belangrijkste is dat alle leden ons kunnen bereiken en dat we openstaan voor wat ze vinden. Als iemand kritiek heeft, moet je niet denken: *laat maar hangen*.”

Ongeschreven regels

Janssen erkent dat de communicatierol van het bestuur wat betreft de campagne Sportiviteit & Respect nog enigszins onderbelicht is. Waar veel verenigingen de posters en andere campagne-materialen van de KNHB gebruiken om de boodschap van Sportiviteit & Respect uit te dragen, ligt dat bij USHC wat lastiger. “Wij hebben geen eigen clubhuis, dus we mogen niets ophangen. Al is het ook niet echt nodig, vind ik”, stelt Janssen. In het digitale clubkrantje is er – bij gebrek aan aanleiding – evenmin veel aandacht voor het onderwerp.

Ook huisregels plaatsen op de website is volgens Janssen niet nodig. “In mijn ogen heeft het geen zin om een bestand op de site te zetten met regels waar alle leden zich aan moeten houden. Het is hetzelfde met de vraag: *gaat u akkoord met de algemene voorwaarden?* Dat vinkt ook iedereen altijd aan, zonder het daadwerkelijk te lezen. Natuurlijk, als je ergens de regels hebt staan, is dat handig om op terug te grijpen. Maar het werkt in mijn ogen beter als je als nieuw lid vanzelf in de ongeschreven regels en normen en waarden van een club rolt – en dat andere leden je erop aanspreken als je je daar niet aan houdt.” Want al staan er dan geen regels op papier, ongeschreven regels zijn er altijd.

8.5.3

‘Als je gedrag wilt veranderen, zou ik kiezen voor een ludieke actie’

Oranje pak en prikstok

USHC-leden corrigeren elkaar in geval van onwenselijk gedrag. Ook de bestuursleden vervullen hierbij hun weerbaarheidsrol. Janssen: “Zelf spreek ik mensen heel makkelijk aan. Bijvoorbeeld als ze hun spullen niet in de prullenbak gooien. Dat doe ik vooral omdat ik geen zin heb om ‘s avonds om half acht zelf met een prikker rond het veld te lopen om alle troep op te ruimen. Soms krijg ik weleens te horen: *joh, zeur niet zo*. Het is niet altijd leuk om degene te zijn die er iets van zegt. Maar dat hoort erbij, als je voorzitter bent.”

Overigens is het niet opruimen van de eigen rommel een van de grootste ergernissen van de USHC-bestuurders, die zelf iedere zondag van negen uur ‘s ochtends tot acht uur ‘s avonds op de club zijn. “We zaten te denken om een keer op zondag in oranje gemeentewerkerpakken met een prikstok rond te lopen, om duidelijk te maken: wij moeten alles opruimen als jullie het zelf niet doen. Als je dat gedrag wilt veranderen, dan zou ik kiezen voor zo’n ludieke actie. Maar dat ben ik, hè. Volgend jaar er is weer een nieuwe voorzitter en die heeft ongetwijfeld weer andere ideeën.”

In de strijd voor sportiviteit

RMHC De Pelikaan Sportiviteit & Respect-actie

De Pelikaan uit Roosendaal heeft driemaal per seizoen een Sportiviteit & Respect-actie. In het kader hiervan heeft de club onder andere een prijsvraag uitgeschreven, waarbij leden een pakkende slogan konden bedenken op het gebied van Sportiviteit & Respect. De winnaar van deze prijsvraag is geworden Noortje Hillemans uit MC3. Zij had als slogan bedacht ‘Respect scoort!’ Daarnaast voert De Pelikaan een bewustwordingscampagne en is er veel aandacht voor het onderwerp in het clubblad.

8.5.4 Het luisterend oor bij NMHC Nijmegen

'Leden moeten mij durven bellen, mailen of aanspreken op het terras'

"Onze leden zijn onze klanten – en dus koning. Dat wil niet zeggen dat ze altijd gelijk hebben, maar je moet als bestuurder wel goed naar hen luisteren." Dat stelt Liesbeth Merkx van NMHC 'Nijmegen'.

In september 2008 beleefde NMHC de feestelijke kick-off van de clubcampagne Sportiviteit & Respect, compleet met ballonnenactie. "Hiermee wilden we aangeven dat fair play bij ons hoog in het vaandel staat op en rond de velden – en zeker bij wedstrijden", aldus Liesbeth Merkx, voorzitter sinds juli 2010 en zo'n tien jaar actief als bestuurs- en commissielid. Sinds de kick-off heeft NMHC niet stilgezeten op het gebied van Sportiviteit & Respect. Zo heeft de vereniging de 'Gouden Vijf' van NMHC 'Nijmegen' opgesteld. Vijf simpele gedragsregels die iedereen in het achterhoofd moet houden:

- 1 De scheidsrechter heeft altijd gelijk.
- 2 Fanatiek mag, sportief moet.
- 3 Fatsoenlijke taal is heel normaal.
- 4 Opgeruimd staat netjes.
- 5 NMHC, dat ben jezelf!

"Daarnaast hebben we vier acties per jaar. Vier weekenden waarin we Sportiviteit & Respect binnen de hele vereniging onder de aandacht brengen", licht Merkx toe. "Daarbij stellen we meestal een van de vijf regels centraal, zoals 'de scheidsrechter heeft altijd gelijk'." De commissie Sportiviteit & Respect verzorgt daarbij iedere keer een ludieke actie. Bijvoorbeeld het uitdelen van tweeduizend (gesponsorde) lolly's op de zaterdag en zondag. Waar de boodschap op het bijgevoegde briefje op neerkwam: steek liever een lolly in je mond dan commentaar te leveren op de scheidsrechter. "Op die manier brengen we Sportiviteit & Respect bij alle doelgroepen onder de aandacht, met een knipoog."

Ook de gedragsregel 'opgeruimd staat netjes' heeft een weekend lang aandacht gekregen. "De coaches kregen bij de wedstrijdtafel allemaal een vuilniszak en een ballon met een briefje mee, waarop stond: houd het netjes. Ook bij het uitdelen van de ranja deden we er een kaartje bij: denk eraan dat je alles na afloop terugbrengt en opruimt. En in de dug-outs hadden we posters opgehangen." Kortom, de boodschap kon niemand op de club ontgaan.

8.5.4

'It ain't what you do, it's the way that you do it'

Voorop in de strijd

Hebben alle inspanningen op het gebied van Sportiviteit & Respect effect? "Je kunt het niet meten, maar ik denk het wel", meent Liesbeth Merkx. "Gevoelsmatig zeg ik: we moeten dit als bestuur doen. De leden en mensen die betrokken zijn bij de club moeten weten dat wij voor fair play staan. En dat straalt je uit door de manier waarop je je als bestuur inzet voor Sportiviteit & Respect." Voorop gaan in de strijd voor sportiviteit, dat is onderdeel van de voorbeeldrol die je als bestuurder hebt. Maar deze rol omhelst meer. "We zijn een club met veel leden – ruim 1800 – en dan is het belangrijk dat iedereen zijn zegje kan doen. Dat is ook hoe ik als voorzitter in elkaar zit; leden moeten mij durven bellen, mailen of aanspreken op het terras. En ik merk gelukkig dat de drempel laag is. Ik luister goed en probeer er altijd wat aan te doen, al dan niet met de hulp van anderen."

Aard van het beestje

Is de voorbeeldrol onderwerp van gesprek binnen het bestuur, bijvoorbeeld tijdens vergaderingen? Spreken de bestuursleden elkaar hierop aan? "Nee, hier hoeven we het niet eens over te hebben; alle bestuursleden nemen die rol automatisch op zich", aldus Merkx. "Ik wil niet zeggen dat iedereen zich altijd voorbeeldig gedraagt, maar we zijn ons stuk voor stuk bewust van deze rol. Daar zoek je als club natuurlijk ook je bestuurs- en commissieleden op uit; je kijkt goed wat voor personen het zijn. En het zijn allemaal mensen die je er niet op hoeft te wijzen hoe je met elkaar omgaat."

Zender én ontvanger

It ain't what you do, it's the way that you do it. Dat geldt ook voor de communicatierol van bestuurders. De boodschap is van belang, maar de verpakking net zozeer. Merkx: "Dan heb je het over hoe we met elkaar om willen gaan, namelijk op een nette en fatsoenlijke manier, met respect voor elkaar. Het is belangrijk dat je open bent naar elkaar toe, elkaar laat uitpraten en naar elkaar luistert. Zo hoor je wat er speelt, zodat je – indien nodig – actie kunt ondernemen. Je moet als bestuurder uitstralen: ik merk iets op en ik doe er ook echt wat mee. Vervolgens moet je ook zorgen voor een goede terugkoppeling."

Het is terecht dat Merkx het belang van goed luisteren meerdere malen benadrukt. In de communicatierol heb je als bestuurder immers niet alleen de functie van zender, maar ook die van ontvanger.

8.5.4

‘Onze boodschap verpakken we vaak in oneliners, met een actie eromheen’

Wat leeft er binnen de club, bij de leden? Pas als je dat weet kun je het beleid optimaal afstemmen, bijvoorbeeld op het gebied van Sportiviteit & Respect.

In de rol van zender gebruikt het bestuur van NMHC ook andere middelen dan persoonlijk één op één contact met mensen binnen de club. “We communiceren met onze leden via de website en wisselende postertjes. Ook hebben we een grote Sportiviteit & Respect-poster permanent in het clubhuis hangen, boven de piano. We proberen op allerlei manieren uit te dragen dat we voor fair play staan. Daarbij verpakken we onze boodschap vaak in oneliners, met een actie eromheen. We kondigen de actie van tevoren op de website aan en vertellen na afloop hoe het geweest is, met foto’s erbij. Zo proberen we de aandacht voor Sportiviteit & Respect vast te houden.”

In alle haarvaten

NMHC realiseert zich dat losse acties weinig effect sorteren op de lange termijn. Wil je écht wat bereiken op het vlak van Sportiviteit & Respect, dan is het van essentieel belang dat dit thema doordringt in alle haarvaten van de vereniging. Iets waar bestuurders met hun beleids- en procesrol aan kunnen bijdragen. “We willen het echt inbedden in onze structuur”, aldus Merkx. “Daarom hebben we een officiële commissie Sportiviteit & Respect ingesteld. Die is continu bezig met dit onderwerp en bedenkt steeds nieuwe activiteiten. Ze houden in de gaten of het goed loopt binnen de club en anticiperen waar nodig.”

Alle lagen van de vereniging zijn vertegenwoordigd in deze commissie, wat zorgt voor een breed draagvlak. Zo wordt de rol van voorzitter vervuld door een van de gastouders voor de jeugd. Ook de verenigingsmanager maakt deel uit van de commissie, evenals onder meer de voorzitter van de seniorencommissie, het bestuurslid arbitrage, de vertrouwenspersoon, de voormalige voorzitter van de juniorencommissie en de ledenadministrateur. “Verder zitten er enkele ouders van jeugdleden in, die ook goed weten wat zo’n commissie nodig heeft”, aldus Merkx, die zelf ook bewaakt dat Sportiviteit & Respect clubbreed standaard op de agenda staat. “Als je de boodschap continu met je meedraagt, dan helpt dat absoluut. Als bestuurder moet je Sportiviteit & Respect levendig houden en vaak onder de aandacht brengen en zelf het goede voorbeeld geven, samen met het bestuur.”

Koffie en een tafelkleed

Ondanks alle inspanningen en goede bedoelingen krijgt ook NMHC weleens te maken met onwenselijk gedrag. De vraag is: wat doe je dan als bestuurder? “Als een speler een rode kaart krijgt, dan schorsen wij diegene voor een wedstrijd, nog voor de KNHB in actie komt. En als ik zie dat een supporter zich misdraagt, dan proberen we dat in de directe omgeving te sussen. Als je iemand op een rustige manier aanspreekt, snappen mensen het meestal wel. En als het te erg wordt, kun je altijd nog zeggen: *kom, we gaan even een kop koffie drinken*. Dat heb ik één keer gedaan met een

8.5.4

‘Schuif incidenten nooit onder het tafelkleed’

wat verhitte vader. Het is altijd beter om het direct op te lossen dan iemand een dag later te bellen en aan te spreken op zijn gedrag.”

Als bestuurder dien je niet alleen op te treden bij duidelijke uitwassen, maar ook bij (sluimerende) onvrede bij leden of ouders. “Als ik een boze mail van iemand krijg, probeer ik op een andere manier contact te leggen”, aldus Merkx. Geen eindeloos mailverkeer, maar persoonlijk contact, door de telefoon of – liever nog – face to face. “Onze leden zijn onze klanten – en dus koning. Dat wil niet zeggen dat ze altijd gelijk hebben. Bijvoorbeeld wat betreft de teamindelingen. Soms is er onvrede bij een ouder die vindt dat zijn kind in een ander team hoort, terwijl het kind in kwestie het niveau niet aankan. Dat moet je dan rustig uitleggen.”

Ja, ook als je vindt dat diegene ongelijk heeft. “Als iemand moppert, dan is dat zijn gevoel. Je moet in elk geval luisteren en proberen begrip op te brengen voor de situatie, om van daaruit het gesprek aan te gaan. Daar moet je tijd voor vrijmaken. Als voorzitter wacht ik trouwens niet altijd tot mensen op mij afstappen; soms moet je zelf het initiatief nemen als je merkt dat er iets speelt. En als er iets gebeurt, schuif het nooit onder het tafelkleed. Probeer er zo open en eerlijk mogelijk over te communiceren. Stel daarbij ook de ander de vraag: hoe zou jij het graag opgelost zien?”

In de strijd voor sportiviteit

Loenense MHC Lokale samenwerking

Hockeyvereniging Loenen voert al jaren een actief Sportiviteit & Respect-beleid. Zo organiseert de club informatieavonden en workshops van Tischa Neve (zie paragraaf 6.4). Met omliggende verenigingen, zoals MHC Laren, wordt samenwerking gezocht om van elkaar te leren.

9

Meer informatie en contact

